

HMEJAR

Celje - skladišče
D-Per

70/1976

1119760644,1

COBISS 9

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE »HMEZAD« ŽALEC — LETO XXX. — JANUAR 1976 — ŠTEVILKA 1

ANDREJ
PETELIN

OB TRIDESETLETNICI HMELJARJA

Trideseta obletnica »Hmeljarja« je izredno pomemben dogodek za slovensko hmeljarstvo in tudi za celotno kmetijstvo. »Hmeljar« je bil vedno pričakovan in dobrodošel prijatelj ter svetovalec svojih bralcev, ki so v njem dobivali pobude za boljše hmeljarjenje in kmetovanje. V tej razmeroma dolgi in zelo razgibani dobi je »Hmeljar« družbeno in strokovno osveščal svoje bralce, ki so mu tudi sledili in dosegli

velike uspehe pri pridelovanju in organiziranosti.

Savinjska dolina in hmeljarsko območje sploh se je v tridesetih letih preobrazilo v najbolj razvito kmetijstvo. Ne moremo trditi, da tudi prej ni prednjačilo v kmetijstvu. Vendar je sodobno hmeljarjenje zahtevalo večje skupne nasade, sodobno obdelavo hmeljišč, spravilo hmelja z obiralnimi stroji in sušenje v velikih sušilnicah. Še pred desetletjem vsega tega ni bilo mnogo. So-

dobni stroji so zamenjali težko telesno delo in omogočili, da kljub pomanjkanju delovne sile sploh lahko še pridelujemo hmelj. Tako pridelovanje pa lahko opravlja le družbeno in strokovno osveščen hmeljar, ki ve, kaj hoče in na organiziran način uresničuje svoj cilj.

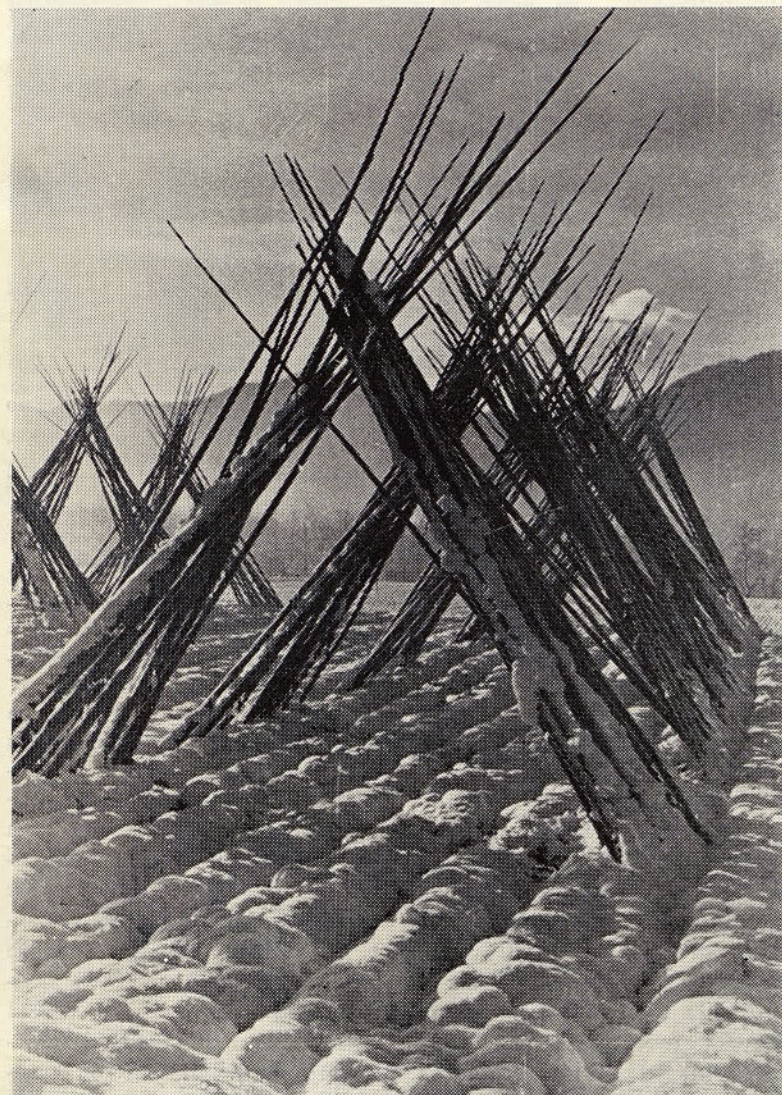
Poslanstvo »Hmeljarja« je bilo v tridesetih letih delovanja raznoliko. Ni se ukvarjal samo s strokovnimi in organizacijskimi nalogami samega hmeljarstva, temveč je v številnih člankih razpravljal tudi o živinoreji, poljedelstvu, sadjarstvu ter o samoupravljanju in boljši organiziranosti kmetov. Mnogo je bilo napisanega tudi o mladih zadružnikih in kmečkih ženah. Skratka, »Hmeljar« je spremljal vsa področja kmetovanja in organiziranosti kmetijstva ter še posebej zadružništva.

Zadružništvo, pod tem razumemo kmetijske zadruge in obrate za kooperacijo v kmetijstvu in gozdarstvu, dobiva vedno pomembnejšo vlogo v naši družbi. Zadružništvo je še vedno najprimernejša oblika združevanja kmetov z združenim delom. Na organiziran način kmetje — člani teh organizacij — lažje uvažajo sodobnejšo organizacijo dela, ki jim omogoča večjo proizvodnjo, jim olajša težko telesno delo, že daje nekaj več prostega časa, zagotavlja stalno strokovno pomoč kmetijskih strokovnjakov, daje večji dohodek in omogoča prek pokojninskega in invalidskega zavarovanja tudi večjo socialno varnost. Današnjega pridelovanja ne moremo več omejiti na kupoprodajne odnose, na partnerstvo, v katerem bi bil kmet le objekt. Hitrejše in doslednejše moramo razvijati socialistične proizvodne odnose preko poglobljenih oblik proizvodnega sodelovanja — kooperacije. Naše zadružništvo ima svojo vsebino v zdru-

ževanju osebnega dela in sredstev kmetov med seboj, pa tudi z delom delavcev in družbenimi sredstvi. Po delu in vloženih sredstvih prevemajo vsi udeleženci svoje obveznosti. Prevzemajo skupni riziko in seveda tudi dohodek. Tako se organizirano zasebno kmetijstvo vključuje v združeno delo, v katerem lahko kmetje uveljavljajo z ustavo določene samoupravne pravice in dolžnosti. Preko svojih organizacij — zadrug in obratov za kooperacijo se povezujejo s predelovalnimi in prodajnimi organizacijami združenega dela v agrobijskih celotah.

Pridelovanje hrane je danes svetovni in tudi jugoslovanski problem. Naša socialistična družba se zaveda, da je za hitrejši razvoj celotne družbe treba zagotoviti dovolj hrane doma. Otresti se moramo uvoza hrane. Zato je hrana med prednostnimi nalogami tudi v prihodnjem srednjeročnem načrtu. V zadnjih letih so bili vloženi veliki naporji za večjo kmetijsko proizvodnjo. V ta namen so bili sprejeti številni ukrepi tako na zakonodajnem področju kot na urejanju tržišča. V kmetijstvu nas pesti neusklajenost cen. Cene reprodukcijskega materiala in pridelovalni stroški skokovito naraščajo. Usklajevanje cen kmetijskih pridelkov je vedno v zaostanku, kar še zmanjšuje že itak pičel dohodek pridelovalcem. Največkrat tudi razna družbena nadomestila, kompenzacije, premije in regresije, ki so sicer zelo dobrodošli za pridelovalce in potrošnike, ne morejo odpraviti velikih razlik med cenami repromateriala in kmetijskimi pridelki. Kljub vsemu veliko pomenijo npr. premije za meso in mleko. Tudi pridelovalci hmelja prenašajo velika bremena, ker so odvisni predvsem od izvoza in cen na svetovnih tržiščih, ki ne priznavajo posebnosti posameznih notranjih tržišč.

Kopice v snegu — vse redkejši in skoraj že iskan mik v Savinjski dolini.

Izraz in spodbuda samouprav- ljanja

Velika publiciteta, ki so jo naša informacijska sredstva dala cavtatskemu posvetovanju o delegatskem sistemu, je ustrezala ne samo pomenu in rezultatom tega posvetovanja, marveč tudi zelo velikega zanimanju javnosti za ta pogovor. Med razlogi velikega zanimanja zaslužita vsaj tako menimo, dva posebno pozornost. V poldrugem letu uveljavljanja, kakor so dokumentirale tudi analize s tega posvetovanja, je delegatski sistem iz ustavne novosti, o kateri smo se samo pogovarjali, postal sestavni del samoupravnega življenja, v katerem ga vedno uspešneje uveljavljamo. Še nedavno iskanje, kako bi dogradili samoupravno zgradbo družbe »od baze do vrha«, je dejansko v tem avtentičnem izrazu samoupravljanja našlo realno možnost za praktične rešitve. Čeprav po obliki in bistvu radikalno nov in v praksi doslej neznan, je delegatski sistem začel hitro odganjati korenine v življenjski stvarnosti prav zato, ker so mu vedno razvitejši samoupravni odnosi ustvarili družbeni prostor za uveljavitev, tisti prostor, v katerem se je izkazalo, da klasični predstavniški sistem — kakorkoli smo ga prilagajali, je ostal neprilagojen in preživel — ni sposoben na nov, samoupravni način v vezni vzajemnosti, povezati prepletenih, najrazličnejših interesov suverenih samoupravnih subjektov.

Pravzaprav se v tej splošni osvojitvi delegatskega sistema kot ključa, ki nudi pogoje za neposredno izražanje interesov vseh samoupravnih subjektov, čeprav so ti interesi različni ali si celo nasprotujejo, za njihovo neposredno skupno usklajevanje, kaže tudi eden primarnih razlogov zanimanja za vsako razpravo o uveljavljanju tega sistema, še posebno pa za to, ki je bila prvič organizirana na jugoslovanski ravni in katere so se udeležili najbolj poklicani predstavniki politike, znanosti in družbene prakse.

(Nadaljevanje na 3. strani)

TRIDESETLETNICA

To je lep jubilej za vsak časopis, še posebej pa za Hmeljarja, ki že vsa povojna leta obravnava in spremlja problematiko slovenskega hmeljarstva. Lahko smo zadovoljni, da se je časopis vsa ta leta obdržal in izhajal, nas seznanjal, pa tudi svetoval, še posebej hmeljarjem.

Oblika in vsebina časopisa se je spreminjala času in potrebam primerno. Zdaj je HMEJAR glasilo podjetja HMEZAD; saj končno HMEZAD tudi združuje 70 % slovenske hmeljarske proizvodnje in celotno trgovino s hmeljem v svojih petih TOZD in je naslednik tradicij savinjskega hmeljarstva, kar ponazarja njegovo širom Jugoslavije in po svetu znano ime HMEZAD, ki izvira iz naziva nekdanje povojne hmeljarske zadruge.

Res je v HMEZADU hmeljarstvo — zlasti v nekaterih TOZD — zelo pomembna dejavnost. Z njo se ukvarja okrog 500 delavcev od vseh 2.500 in nad 1.000 kmetov od 4.500 kooperantov. Toda kot glasilo podjetja ima Hmeljar tudi druge naloge.

Zatorej bi v tem jubilejnem letu kazalo širše pretresti vlogo in nalogo glasila podjetja, kaj si njegovi bralci od njega želijo in pričakujejo, kaj mora članom kolektiva povedati, da bodo seznanjeni z dogajanjem v tako velikem in razvejanem kolektivu. Pri tem pa moramo upoštevati, da je s hmeljarstvom povezanih le 20 % delavcev in 25 % kooperantov, da dela izven kmetijstva že nad polovico delavcev. Glasilo podjetja pa mora zadovoljiti v neki meri zanimanje vsakogar od njih. Obenem pa naj bi glasilo podjetja nadaljevalo tradicije hmeljarskega časopisa. Vse to terja temeljit razmislek in pametno odločitev.

Da bo časopis čimbolj zanimiv in pester, privlačen za bralca v kolektivu, ki mu je namenjen, pa je potreben precejšen trud urednika in sodelovanje širokega kroga dopisnikov. In prav to drugo je naša šibka točka. Ne bo šlo, če ne bo več dopisnikov, ki znajo pisati poljudno, tako da jih razume tudi preprost delavec in kmet, ki se trudijo, da bi redno seznanjali ves kolektiv z dogodki v svoji TOZD, s poslovnimi naporji, ki so včasih uspešni, včasih pa tudi ne, s težavami, ki se jih trudijo kolektivi TOZD in kmetje

premagovati, z razvojem, z načrti za delo, z delom samoupravnih organov, s pravicami in dolžnostmi in vsem drugim. Časopis je ogledalo naših prizadevanj za tem, kakšen naj bi bil. Toda tudi informiranje kolektiva je delovna dolžnost, zlasti vodstvenih in strokovnih delavcev!

Našemu HMEJARJU, to je tistim, ki vanj dopisujejo, ki ga urejujejo in skrbijo za to, da izhaja, želim še veliko volje in zavzetosti, da bo vztrajal na svoji poti in uspešno opravljal svojo vlogo seznanjevalca in povezovalca našega kolektiva še v naslednjih tridesetih letih.

V. KRIŽNIK
gl. direktor

Savinjski golding — hmelj, na katerega smo še vedno močno navezani

OB TRIDESETLETNICI HMEJARJA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Stanje v našem kmetijstvu ni rožnato, pa tudi v drugih državah se ne cedi mleko in med. Povsod je kmetijstvo pomemben dejavnik pri stabilizaciji gospodarstva. Večkrat se od njega tudi preveč zahteva. Kljub vsemu pa ni razlogov za malodušnost. Biti moramo še boljše organizirani in družbeno ter strokovno osveščeni. Živeti moramo v današnjem času in misliti na jutrišnji dan. Še vedno je preveč obremenjenosti s preteklostjo in tudi konservativizma. Zato se moramo tudi v kmetijstvu hitreje odločati za sodobnejšo pridelavo,

razumneje moramo vlagati sredstva in razvijati take proizvodne odnose, v katerih bo tudi mladi rod videl svojo bodočnost v kmetijstvu. Imamo že preko 7.000 preusmerjenih kmetij, ki dosegajo lepe pridelke in tudi utsrezen dohodek. V Sloveniji deluje že preko 1.300 kmečkih skupnosti, od teh največ strojnih. Precej je že tudi proizvodnih skupnosti. V vseh skupnostih je preko 12.000 članov. Pridelava na preusmerjenih kmetijah in pri članih skupnosti se je podvojila ali vsaj za polovico povečala. To je dovolj zgovoren odgovor

vsem malodušnežem in opravičilo za koristno naložena družbena sredstva v zasebno kmetijstvo.

Na koncu se pridružujem številnim čestitkam k jubileju »Hmeljarja« z željo, da bi ostal tudi v prihodnjih desetletjih vsaj tako kot je danes, da bi bil še boljši obveščevalec, usmerjevalec in povezovalec svojih bralcev, združenih v zadružne enote, zadruge, obrate za kooperacijo in TOZD lastne proizvodnje ter obveščal tudi vse druge bralce, ki se zanimajo za hmeljarstvo in kmetijstvo.

OB 30-LETNEM JUBILEJU

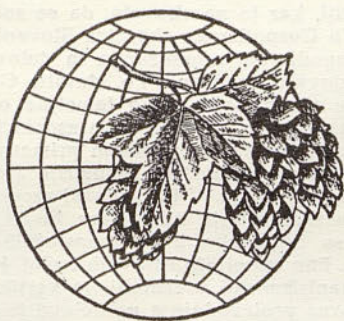

Dr. Peter Pavlič
Generalni sekretar MHB

Glasilo slovenskih hmeljarjev praznuje 30-letnico svojega delovanja. To je lepa doba, v teh letih je HMELJAR prinašal slovenskim hmeljarjem dobre in slabe novice.

V težkih časih po vojni si niti misliti nismo mogli, da bo hmeljarstvo pri nas po strašnem opustošenju tako hitro obnovljeno. Slovenski hmeljar se je lotil z vso vnemo in ljubeznijo obnove razdejanega. Tu bi lahko navedel mnogo imen, ki nam vsem, ki smo kakorkoli delali v hmeljarstvu, veliko pomenijo in bodo zapisana s svetlimi črkami v zgodovini našega hmeljarstva.

Uspeh ni izostal. Ob tej slavnosti bodo gotovo drugi poročali o tehničnem napredku, meni pa bodi dovoljeno, da kot sedanjí generalni sekretar Mednarodnega hmeljarskega biroja (MHB), povem nekaj s tega zornega kota.

Kmalu po ustanovitvi takratnega Evropskega hmeljarskega biroja v letu 1951 je postala članica tudi slovenska oziroma jugoslovanska hmeljarska organizacija. Le-ta je uvidela, da je članstvo v taki mednarodni organizaciji koristno, skoraj nujno, če hočemo iti v korak z moderno tehnologijo hmeljarstva v svetu.

V tistih letih sem sodeloval s hmeljarji v Savinjski dolini bolj ob robu, kot pravnik in knjigovodja. Dobro se še spominjam, da sem sestavil eno prvih bilanc takratne Hmeljarske zadruge v Žalcu; predsednik je bil pokojni Martin Jošt, ves predan obnovi hmeljišč. Te zadruge že davno ni več, ostala pa je okrajšava HME-ZAD. Mora se dati priznanje vodilnim hmeljarjem v Savinjski dolini, da so znali ceniti pomen blagovne znamke. Kljub ponovnim reorganizacijam in spremembam firme so vztrajno varovali to znamko do današnjih dni, ko je le-ta pojem kvalitete našega hmelja v svetu. To bi lahko stavili kot vzor, kako je treba varovati blagovno znamko; žal mnoga podjetja pri nas niso bila takega mnenja in so prehitro dala v staro šaro dobro vpeljšano blagovno znamko.

Morda bo bralce zanimalo, iz katerih dežel-članice MHB so bili kaj izvoljeni predsedniki oziroma podpredsedniki. Po pravilih MHB se volijo predsednik in trije podpredsedniki vsako drugo leto. Dolga leta je bil predsednik organizacije »oče« MHB pokojni g. Charels Lux. V letih 1965—1967 je bil predsednik jugoslovanski predstavnik mgr. Lojze Četina. Trenutno je predsednik predstavnik hmeljarske organizacije v ČSSR g. ing. Oldrich Paul, podpredsedniki pa so Kuřil (Poljska), L. Höfner (ZRN) in Riel (USA).

Poglejmo še, kdaj in kje so bili letni hmeljarski kongresi. Naši hmeljarji imajo še največ stika z med-

narodno hmeljarsko organizacijo tedaj, ko je hmeljarski kongres v naši državi. Tedaj imajo priliko, da se z njimi pomenijo, izmenjajo izkušnje. Mislim tu zlasti na tehnologijo, kar je izredno važno pri današnjem hitrem tehničnem napredku.

Dosedanji kongresi so bili:

Belgija: 1955 Poperinge, 1963 Brugge, 1970 Bruxelles.

Bolgarija: (še ni bilo kongresa, članica od leta 1967).

ZRN: 1952 Nürnberg, 1957 München, 1965 Tettnang, 1973 München.

ČSSR: 1958 Praga, 1966 Praga—Žatec, 1974 Praga.

NDR: (še ni bilo kongresa, članica od leta 1971).

Anglija: 1954 London, 1960 London, 1968 London.

Spanija: 1959 Madrid 1967 Madrid.

Francija: 1951 Strassbourg, 1956 Strassbourg, 1964 Paris, 1972 Sarassbourg.

Jugoslavija: 1953 Žalec, 1961 Beograd, 1969 Ljubljana.

Poljska: 1962 Varšava, 1975 Varšava.

ZDA: (še ni bilo kongresa, članica od leta 1970).

Avstralija: (še ni bilo kongresa, članica od l. 1972).

Če bi navedel še površine in velikost pridelka hmelja, bi bili zbrani glavni statistični podatki. Ker pa te podatke redno prinaša HMELJAR, tega ne bi ponavljal. Lahko pa povem to, da proizvajajo članice MHB 87% vsega hmelja na svetu. Le ena velika država z znatnim pridelkom hmelja še ni članica MHB, to je SSSR. Moram reči, da smo se že mnogo trudili, da bi postala tudi ta država članica, vendar se doslej še to ni zgodilo. Morda v bližnji bodočnosti.

Žal pa MHB lahko le sprejema resolucije, priporočila, njegovi sklepi niso obvezni za člane oziroma boljše rečeno, za tiste člane, ki ne spoštujejo priporočil ni sankcij. Moralna obsodba, ker se član ni ravnal po sklepu MHB, lahko doseže svoj namen, lahko pa tudi ne. Prav v zadnjih letih smo imeli primer, da je ena od članic (Zahodna Nemčija — op. ur.) prekomerno povečala svoje površine, kar je povzročilo težave na tržišču, vendar MHB tega ni mogel preprečiti.

Vprašamo se, kakšen pomen ima potem organizacija, ki v tako važni stvari ne more doseči, da bi članice spoštovale sklepe. Kljub tej pomanjkljivosti so koristi očitne. V okviru organizacije delajo 3 komisije: tehnična, znanstvena in ekonomska. Posebno prvi dve sta mnogo pripomogli k temu, da je danes tehnologija pridelovanja hmelja pri vseh članicah v bistvu na isti ravni. Vse članice zelo nesebično posredujejo druga drugi svoje izkušnje, izboljšave, nove prijeme v varstvu proti škodljivcem itd. Celo ne-članice dobivajo podatke o novi tehnologiji od članov MHB.

Ekonomska komisija spremlja položaj na svetovnem tržišču. Hmeljarji si žele stalnosti, ravnovesja med ponudbo in povpraševanjem. Ali je to moči doseči? Vsaj doslej tu ni bilo uspeha. Pojavljajo se konjunkturna gibanja; za dobrimi časi pridejo spet slabi. Prav v zadnjih letih je položaj vse prej kot ugoden: proizvodni stroški hitro rastejo, prodajne cene pa so celo padle.

Še druge težave se zgrinjajo nad hmeljarstvom: bolezni, zlasti ovenelost (die Welke). Hmeljarski inštituti kljub največjim naporom doslej niso našli sredstva zoper to hudo bolezen. Izhod je v vzgoji takih sort, ki bi bile odporne zoper njo. Nove sorte naj bi dajale tudi večji pridelek, če naj krijejo rastoče stroške.

(Nadaljevanje na 4. strani)

(Nadaljevanje z 2. strani)

Drugi razlog zanimanja delovnih ljudi za to posvetovanje ni nič manj pomemben, je pa neprijetnejši, ker ga je navdihnili nezadovoljstvo, bodisi zaradi počasne ali nedosledne in napačne uporabe delegatskega sistema v posameznih okoljih. Formalizem in tehnobirokratsko oziroma drobnolastniško manipuliranje — da uporabimo oceno cavtatskih posvetovalcev — so najpogostejše in hkrati najperfidnejše oblike poskusov »zlorabe in degradiranja« delegatskega sistema v njihovo živo nasprotje.

Ob tem velja upoštevati tudi ne ravno majhno število dilem, kako v praksi delegatske dolžnosti izvesti. Zato je marsikateri samoupravljalec od posvetovanja pričakoval odgovor na lastne preokupacije in na vprašanja svojega okolja.

V kolikšni meri je posvetovanje izpolnilo vsa ta pričakovanja, bodo presodili sami delovni ljudje in njihove delegacije, ko dobijo izvirno gradivo. Na posvetovanju so sklenili, da je dostava teh materialov prva naloga. Vsekakor pa velja omeniti, da se je posvetovanje od začetka do konca tridnevnega dela ukvarjalo predvsem z dilemami in nerešenimi praktičnimi vprašanji ter nudilo predvsem predstavnikom delovnih kolektivov priložnost za izmenjavo izkušenj iz vedno bogatejše prakse, polne različnih odgovorov in rešitev. Seveda bi jih tukaj zelo težko prikazali, kajti glavna značilnost samoupravljanja in delegatskega sistema kot njegovega neločljivega elementa je tudi v tem, da na avtentičen način izraža voljo in specifične potrebe, interese in pogoje vsakega okolja.

Toda čeprav so samoupravljanju tuji recepti in sheme, vendarle za eno izkušnjo mirno lahko rečemo, to je potrdilo tudi posvetovanje, da o resničnem in doslednem uveljavljanju in dejanskem funkcioniranju delegatskega sistema lahko govorimo samo tedaj, če se samoupravljanje razvija v temeljnih organizacijskih združenih delih in krajevnih skupnostih kot osnovnih samoupravnih celicah, »iz katerih izvira in kamor se vrača« ves proces družbenega odločanja. Zato so to ključne točke, na katerih se morajo organizirane socialistične sile v okviru socialistične zveze in pod vodstvom zveze komunistov bojevati tudi za razvoj delegatskega sistema. Najboljši način, da to bitko izpeljemo zmagovito, pa je, da o prav nobenem bistvenem vprašanju in za nobeno ceno ne odločamo izven delegatskega sistema. Njegove latentne družbene in kadrovske sile (z milijonom delovnih ljudi in občanov, angažiranih v delegacijah) so najboljše zagotovilo za široko demokratično racionalno in učinkovito odločanje in opravljanje nalog, ki jih pred našo samoupravno družbo postavljata življenje in razvoj.

Spomini in modrovanja kmeta - kooperanta

Ob jubilejnim letu 30-letnice izhajanja Hmeljarja je prav, da se spomnimo nazaj, kako smo gospodarili, napredovali in tudi za naprej, kaj še mislimo vse doseči.

Pred 30. leti smo še naše njive orali po večini s konji, naše travnike smo še kosili ročno ali kvečjemu s konji. Po tridesetih letih pa je konje skoraj popolnoma izpodrinil traktor. Naše njive sedaj orjemo s traktorji, travnike kosimo s traktorskimi kosilnicami, krmo pobiramo s pobiralnimi prikolicami.

Tudi v hmeljarstvu smo zelo napredovali. Pred tridesetimi leti so bili naši hmeljski nasadi še na hmeljevke, sedaj so večinoma vsi hmeljski nasadi na žičnicah. Hmelj obiramo že 85 odstotno s stroji, tudi okopavamo in obrezujemo že večinoma s strojem. Veliko nasadov imamo že zasajenih z novimi rodnejšimi sortami hmelja. Počasi ali vseeno kar velik napredek v kmetijstvu. Napredek pa bi bil

Kooperant Karl Marinc iz Prebolda je eden številnih naprednih in družbeno delovnih savinjskih hmeljarjev. Pred leti je bil tudi izbran za hmeljskega starešino

lahko še vse večji in hitrejši, če bi bila družba že prej uvidela, da je treba kmetijstvo podpreti. Upamo pa, da bo za naprej družba le bolj podpirala kmetijstvo z raznimi posojili in da bodo cene kmetijskim pridelkom bolj usklajene s cenami industrijskih izdelkov, da se bodo naše kmetije popolnoma mehanizirale, da bomo konkurenčno zmogni kmetijam v naprednih državah.

»STYRIA« IN NOVA ORGANIZIRANOST TEMELJNIH ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA KMETIJSTVA IN ŽIVILSKÉ INDUSTRIJE V SLOVENIJI

Letos je minilo 15 let, odkar je med pridelovalci hmelja vznikla zamisel o združevanju svojih sil in sredstev z namenom, da bi skupno in organizirano še učinkoviteje pospešili razvoj hmeljarstva. Tako je prišlo do ustanovitve Hmeljarskega poslovnega združenja, zamatke organizacije, ki je s postopnim stalnim širjenjem svoje dejavnosti močno vplivala na skladen in sodoben razvoj hmeljarstva, sadjarstva, vinogradništva in živinoreje pri nas. Že v prva pravila tega združenja so bile vnešene zamisli, s katerimi se srečujemo danes ob uveljavljanju nove ustave in zaključkov X. kongresa ZKJ. V dejavnosti, ki naj jo je takratno združenje opravljalo, je bilo kot pglavito načelo sprejeta koordinacija dela včlanjenih proizvodnih organizacij, Instituta za hmeljarstvo, Hmeljne komisije in Zadrúžnega trgovskega podjetja »Hmezad«. Prevedeno v današnja hotenja je pomenilo tako zastavljeno povezovanje združitvev sredstev in sil od primarne proizvodnje do tržišča, vključujoč izsledke znanosti, tehnike in tehnologije, ekonomskih in socialnih zakonitosti ter družbenih odnosov. Načela samoupravnega dogovarjanja in delegatskih odnosov je uveljavljalo naše združenje v vsem petnajstletnem delovanju.

V letu 1965 je bilo sklenjeno, da se dejavnost dotedanjega hmeljarskega poslovnega združenja razširi ter organizira enotno poslovno združenje »Styria«, ki bo vključevalo v svojo dejavnost hmeljarstvo, živinorejo, sadjarstvo in pozneje še vinogradništvo in vinarstvo. Z novim obsegom poslovanja je novo združenje usklajevalo in usmerjalo proizvodnjo posameznih kmetijskih panog, v tesnem sodelovanju včlanjenih kmetijskih organizacij s hmeljarskim institutom, kmetijskim zavodom v Mariboru na področju hmeljarstva, sadjarstva in vinogradništva ter z živinorejskimi zavodi v Celju, Ptuj in Murski Soboti na področju živinoreje. Razen tega je že takrat združenje »Styria« povezovalo tudi medsebojne odnose med proizvajalnimi organizacijami ter predelovalnimi in trgovskimi podjetji. Programirano je usmerjalo in vsklajevalo naložbe ter skrbelo za potrebna reprodukcijska in investicijska sredstva ter mehanizacijo in opremo. Kot temeljno nalogo je uveljavljalo ukrepe, ki so pospeševali smotno in rentabilno pridelovanje v hmeljarstvu, živinoreji, sadjarstvu in vinogradništvu. Posredovalo je za takrat najustreznejša enotna načela proizvodnega sodelovanja s kmeti ter nudilo posebne usluge pravnega in finančnega svetovanja vsem članicam združenja. Za združene gospodarske organizacije je že takrat veljala ugotovitev, da se ne morejo pri svojem delu in razvoju zapirati v lastne okvire. Se več, zaradi skromne materialne osnove ob pomanjkanju kadrov bi lahko pomenila zaprtost podjetij v obstoječe tehnološke in organizacijske okvire težko premostljivo oviro v organiziranju smotrne in kakovostne proizvodnje. Razširitev delovanja ni upoštevala zgolj čistih gospodarskih učinkov, saj je temeljila na uresničevanju tistih gospodarskih in družbenopolitičnih nalog, ki so neizogiben nosilec napredka v življenju sodobne socialistične družbe.

Življenje in delo je sproti vnašalo določene spremembe pri uresničevanju zastavljenih nalog in smotrov, vendar pa je delovanje poslovnega združenja »Styria« dosledno slonelo na določenih temeljnih iz-

hodiščih, sprejetih ob ustanovitvi. Z vsakoletnim programom je bilo delovanje samoupravnih organov združenja, strokovnih služb in takratnega biroja usmerjeno na izpolnjevanje nalog v zvezi s povezovanjem včlanjenih kmetijskih organizacij s predelavo in prometom, strokovno pospeševanje dejavnosti, raziskovalno dejavnostjo, programiranjem investicijske izgradnje, oskrbe z reprodukcijskimi sredstvi, stroji in opremo, sodelovanje s sorodnimi organizacijami doma in na tujem, informativno dejavnostjo, zaščito provenience proizvodov in ekonomsko propagando. Ni slučajno, da je združenje Styria doseglo največ v dejavnostih, pri katerih se pridelki in proizvodi sicer povsem razlikujejo, ima pa vsa tovrstna proizvodnja mnogo skupnega, namreč visoko stopnjo intenzivnosti, ki pogojuje višjo strokovno raven pridelovalcev in ki zahteva tudi višjo stopnjo organiziranosti. Pridelki in proizvodi so izrazito blagovni po značaju ter so zato bili podvrženi vsem nevšečnostim dokaj neurejenega tržišča. Naložbe imajo trajnejšo vrednost v teh dejavnostih ter so kapitalno zelo intenzivne in morajo biti zelo skrbno pripravljene. Pri tehnoloških postopkih v pripravi zemljišč, pri prehranjevanju, oskrbi, zaščiti, opremljanju in v mehanizaciji pa imajo vse te dejavnosti dosti skupnega in je prav, da se bodo tudi v bodoče združevale, saj se v bistvu tudi prepletajo in pogosto dopolnjujejo.

Kljub razvojnim težavam pa tudi uspehom v delu poslovnega združenja »Styria« smo z doseženimi učinki lahko zadovoljni zlasti, ker nadaljevanje dosedanjih izkušenj postavlja trdne temelje še uspešnejšemu delovanju novih panožnih poslovnih skupnosti.

Tako kot v drugih gospodarskih dejavnostih so se s sprejetjem nove ustave pričela hitro uveljavljati načela o združenem delu tudi v kmetijstvu in živilski industriji, kar je narekovalo, da se sočasno z reorganizacijo Gospodarske zbornice Slovenije tem načelom prilagodi tudi organizacija in delovanje dosedanjih poslovnih združenj. Po statutu Gospodarske zbornice se včlanjujejo vanjo temeljne organizacije združenega dela v okviru splošnih asociacij panožnih združenj, kar predstavlja v našem primeru Združenje TOZD kmetijstva in živilske industrije Slovenije kot zbornične organizacije. V tej panožni asociaciji so povezane posamezne veje kmetijstva in živilske industrije, ki so organizirane v samostojnih poslovnih skupnostih. Eno temeljnih ustavnih načel, ki ga želimo v novi organiziranosti uresničiti, je vertikalna povezava primarne proizvodnje s predelavo in prometom, upoštevanje pri tem principe dohodkovnih odnosov v združenem delu. Zato so v novih poslovnih skupnostih povezane temeljne organizacije združenega dela kot članice, ki imajo skupne interese v primarni proizvodnji, predelavi in prometu vključno z možnostmi povezovanja z interesnimi skupnostmi potrošnikov za celotno območje SR Slovenije.

Na prvem zboru delegatov združenja TOZD kmetijstva in živilske industrije v Ljubljani je bilo sprejeto priporočilo o ustanovitvi devetih poslovnih skupnosti za posamezne dejavnosti agroživilstva Slovenije. Tako so bile ustanovljene s podpisom samoupravnih sporazumov o združevanju med drugimi tudi Poslovna skupnost za sadjarstvo Slovenije, Poslovna skupnost za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije in (Nadaljevanje na 5. strani)

OB TRIDESETEM JUBILEJU

(Nadaljevanje s 3. strani)

Prav na zadnjem kongresu v Varšavi pa se je pokazalo, da grozi hmeljarstvu nov problem: kemična sestavina naj bi nadomestila hmelj. O tej možnosti se je sicer že govorilo pred leti, vendar izgleda, da so prav v zadnjem času dosegli švicarski strokovnjaki na tem področju nove uspehe. Znanstvena komisija pri MHB bo o tem v kratkem predložila svoje poročilo. Mnenja pa sem, da nudi današnji človek tolik odpor proti kemikalijam, ki ga že itak preganjajo v razni hrani, sadju, zelenjavi itd., da ni verjetno, da bi bil potrošnik piva pripravljen zamenjati vrč piva iz naravnega hmelja s pivom iz nadomestka. Prepričan

sem, da bodo tudi bodoče generacije želele pivo z značilnimi 4 sestavinami: vodo, sladom, kvasom in hmeljem!

V Hmeljarju smo v teh letih lahko brali o naznani problematiki članke, poročila izpod peresa priznanih hmeljarskih strokovnjakov. Če primerjam list z drugimi podobnimi listi na tem področju, lahko rečem, da je po strokovni plati vsaj na enaki ravni z njimi, k čemur uredništvu iskreno čestitam z najboljšimi željami tudi za bodočnost.

Vsem slovenskim hmeljarjem želim vse dobro v novem letu 1976!

(Nadaljevanje s 4. strani)

Poslovna skupnost za hmeljarstvo Slovenije. V okviru teh treh poslovnih skupnosti se nadaljuje delo Poslovnega združenja »Styria« v smislu priporočila Združenja TOZD kmetijstva in živilske industrije, da ne sme biti prekinjeno dosedanje delovanje poslovnih združenj, zlasti pa naj ne bi prenehal že utečen sistem dela in pridobitve, ki so jih uporabljale članice v okviru dosedanjih poslovnih združenj.

V formalno-pravnem pogledu so poslovne skupnosti organizacije poslovnega združevanja z lastnostmi pravne osebe organizirane po enotnih načelih delegatskega sistema v združenem delu. Tako ima vsaka poslovna skupnost svojo skupščino delegatov in izvršilni odbor, različno pa so posamezne poslovne skupnosti lahko notranje organizirane, odvisno od obsega poslovanja in posebnosti, ki jih narekujejo združeni interesi članic in potrebe po povezovanju panoge v regionalnem ali medregionalnem pogledu. V okviru poslovnih skupnosti so lahko organizirane razne interesne skupnosti, poslovni odbori, sekcije, strokovni odbori in komisije za določena ožja področja posamezne dejavnosti ali za potrebe razvijanj ali prenašanja tehnologij in drugih dosežkov, strokovno pospeševalnega značaja. V okviru poslovnih skupnosti je tudi zagotovljeno organizirano sodelovanje z raziskovalnimi, pospeševalnimi in izobraževalnimi organizacijami združenega dela, ki so prav tako sopodpisnice posameznih sporazumov o združevanju. Poslovne skupnosti lahko opravljajo tudi aktivnosti v zvezi z organizirano preskrbo članic, z raznim reprodukcijskim in investicijskim materialom za potrebe enostavne in razširjene reprodukcije v okviru dejavnosti posameznih članic ali lastnega preskrbovalnega servisa. V okviru poslovnih skupnosti se bo nadaljevalo tudi delo na organizaciji zaščite provinience in kakovosti proizvodov kot so zaščitna znamka za vino, za sadje, za hmelj in podobno. Organizacijska oblika posamez-

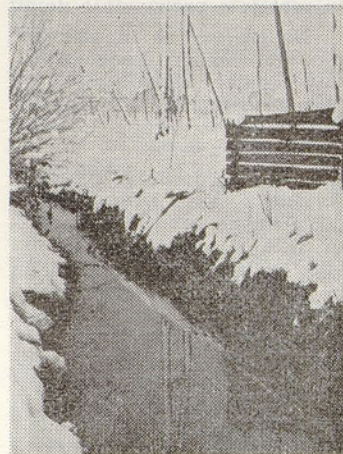
industrije Slovenije zagotavlja koordinacijo in smotrnejšo delitev dela v izogib dosedanjega ponavljanja ter učinkovitejšo organizacijo skupnih služb za potrebe včlanjenih TOZD v poslovnih skupnostih in Gospodarski zbornici Slovenije. S sprejetjem samoupravnega sporazuma o organizaciji in delu skupnih služb ter o razmerjih med skupnimi službami in poslovnimi skupnostmi je postavljena enotna organizacija teh služb.

Ustanovljene skupne službe imajo štiri dislocirane poslovne enote skupnih služb, od katerih so v Ljubljani Poslovna enota, ki opravlja delo za Živinorejsko skupnost, Razvojno skupnost in Poslovno skupnost za krompir, Poslovna enota žitne skupnosti, Poslovna enota skupnosti za živilsko industrijo in Poslovna enota z izpostavami v Celju, Mariboru in Novi Gorici za Poslovno skupnost za vinogradništvo in vinarstvo, Poslovno skupnost za sadjarstvo in Poslovno skupnost za hmeljarstvo. V posameznih poslovnih enotah skupnih služb združujejo delo delavci za potrebe poslovanja poslovnih skupnosti. Poslovne enote opravljajo svojo dejavnost kot delovna skupnost v okviru pravne osebnosti tiste poslovne skupnosti, s katero so se glede tega posebej sporazumele. Tako je Poslovna skupnost za sadjarstvo Slovenije, ki je pravi naslednik Poslovnega združenja »Styria«, vključila v svojo pravno osebnost delovno skupnost poslovnih enot v Celju in Mariboru v poslovnih prostorih bivšega poslovnega združenja »Styria«. Notranja organizacija poslovnih enot in zasedba delovnih mest je prilagojena obsegu in vrsti storitev, ki jih opravlja poslovna enota za uporabnike storitev skladno s programom dela posamezne poslovne skupnosti.

S sklepom 12. seje upravnega odbora Poslovnega združenja Styria Celje v Mariboru, ki pomeni važen mejnik v nadaljevanju poti, začrtane z ustanovitvijo Poslovnega združenja Styria, je bila sprejeta sprememba ustanovitvene pogodbe in sklenjen nov »Sa-

(Nadaljevanje s 4. strani)

Tudi, če pogledamo drugo stran, sedaj na primer imamo zdravstveno varstvo skoraj popolnoma izenačeno z delavskim zavarovanjem. Uvedeno imamo tudi starostno zavarovanje. Kmetje, stari nad 65 let že dobivajo starostno pokojnino, ki je sicer sramotno nizka 300 din mesečno, je pa le začetek in se

Zimska idila ob potoku

nam obeta zvišanje pokojnine, kar upravičeno pričakujemo in zahtevamo, saj smo kmetje dolga leta zaradi prenizkih cen kmetijskih pridelkov pomagali graditi industrijo in pomagali k dvigu življenjskega standarda.

Zadnji čas imamo kmetje tudi možnost popolnega pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Kmet, ki sodeluje z zadrugo in ustvarja določen dohodek t. j. 160.000 starih din mesečno. Kakor povprečen delavec, se lahko zavaruje preko kombinata, lahko si dokupi neomejeno število let, uveljavi si lahko tudi, če ima prej službena leta. Kljub vsemu pa kmetje ne dosegamo standarda delavca, zato taka migracija mladih kmetov v industrijo. Kmetije ostajajo brez naslednikov, ostajajo samo stari ljudje na kmetijah. O tem bo treba resno razmišljati, saj je vse to politično pomembno, da bo tudi ta del državljanov enakovreden in zadovoljen.

Nazadnje želim, da bi se naši upi in želje uresničili, želim tudi našemu listu Hmeljar, da bi nas še naprej obveščal in nam dajal napotke za večji napredek.

Karel Marinc

Marsikateri hmeljar je lani takole tehtal in si ogledoval kobule zelenega zlata premišljajoč s tesnobo v srcu o njega prihodnosti

nih poslovnih skupnosti omogoča usklajeno reševanje tekoče problematike v Sloveniji kot celoti in v posameznih regionalnih okvirih, pa tudi v medrepubliških odnosih za Jugoslavijo kot gospodarsko celoto. Zato so ko torgani odločanja organizirani specializirani poslovni odbori za sadjarstvo, za vinogradništvo in vinarstvo, za promet s sadjem, za promet z vinom in podobni, ki jih sestavljajo delegati članic posamezne regije, ali več regij skupaj. Taka organiziranost je smotrna, upošteva dejstvo, da predstavljajo poslovne skupnosti organizacijo za vso Slovenijo ter se s prenašanjem funkcij na regionalne organe približuje delovanje skupnosti članicam, skrajšujejo razdalje in zmanjšujejo stroški poslovanja.

Nova enotna organiziranost kmetijstva in živilske

moupravni sporazum o ustanovitvi Poslovne skupnosti za sadjarstvo Slovenije »Styria« Celje—Maribor—Nova Gorica. Ta sporazum pa ne pomeni prenehanja dejavnosti Poslovnega združenja »Styria«, temveč nadaljnji korak k razvijanju dejavnosti, specializacijo in razširitev kroga zainteresiranih delovnih organizacij povezanih v smislu ustavnih načel v združenem delu vsega kmetijstva in živilske industrije Slovenije. Nedvomno bo nadaljnjo izpopolnjevanje take organiziranosti terjalo še mnogo naporov, zlasti pa mnogo dobre volje za premagovanje zaprek, ki izvirajo iz preteklosti in bomo uspešni le, če bomo dosledno sledili načelom ustavne ureditve in izpolnjevali naloge, ki nam jih narekujejo skupni interesi v združenem delu.

Fedor Pirkmajer, dipl. iur.

Vračanje h kmetijstvu

Po vsem sodeč je v ekonomski strategiji in politiki pred nami odločnejše vračanje h kmetijstvu, ki je bilo doslej zapostavljeno, kar je očitno škodilo tako vasi kot družbi v celoti. Na X. kongresu ZKJ je bilo sklenjeno, da se bo zveza komunistov borila »za doseganje takšnega obsega proizvodnje, ki bo kril rastoče potrebe

(Nadaljevanje s 5. strani)
v državi, nujno potrebne rezerve in gospodaren izvoz, kar pomeni, da moramo v prihodnjih desetih letih doseči občutno hitrejšo rast skupne kmetijske proizvodnje...» Lani je predsednik skupščine SFRJ Kiro Gligorov v razgovoru s člani uredništva Komunistične, ko je analiziral pogoje za kmetijsko proizvodnjo in rezultate proizvodnje dejal:

»Ne gre več za to, ali imamo ali nimamo deviz za nakup pšenice, temveč za to, da pšenice nimamo kje kupiti, kajti rezerve hrane v svetu so kar najmanjše.«

Ko je predsednik zveznega izvršnega sveta Džemal Bijedić nedavno govoril v skupščini SFRJ o ekonomski politiki v prihodnjem letu, je dejal, da je »množična in cenena proizvodnja hrane življenjskega pomena za zadovoljevanje osnovnih potreb delovnih ljudi«. Na nedavnem posvetovanju v izvršnem komiteju predsedstva CK ZKJ o nalogah komunistov pri preskrbi mest in industrijskih središč je bilo poudarjeno, da je večja in bolj raznolika proizvodnja osnovna predpostavka za bolj urejeno in cenejšo preskrbo ljudi.

V začetku novembra je na razširjeni seji izvršnega komiteja predsedstva CK Zveze komunistov Hrvatske dr. Vladimir Bakarić opozoril, da je kmetijstvo »v preteklosti že našlo svojo pot« in »napravilo precejšen skok«, vendar se je »ustavilo le na poljedelstvu, naprej pa ni prišlo.« Seveda je bilo »to takrat relativno opravičljivo, saj je bila na tem področju najhujša kriza, tu je bil za nas kruh in v to smo vlagali zelo velike napore, da bi našli rešitve in mislim, da smo jih, vsaj v tistem času.«

Danes, ko smo na poti industrializacije že precej daleč in v vsem tistem, kar jo spremlja, nismo več zadovoljni s kruhom, katerega pa, čeprav dosegamo v poljedelstvu številne rekorde, ni na pretek, ker se je število rok, ki ga pridelujejo, stalno zmanjševalo, produktivnost pa ni rasla sorazmerno s tem zmanjševanjem. Na omenjenem posvetovanju je bilo rečeno, da morajo biti komunisti v samoupravnih organih in delegatskih skupščinah pobudniki ukrepov za večjo in bolj raznoliko proizvodnjo površin in sadja, ki je v človeški prehrani vse bolj pomembna.

Tako prihajamo do prepričanja, da niti nadaljnja industrializacija ni mogoča brez ustreznega napredka kmetijstva, ki daje surovine za industrijo in hrano za industrijske delavce ter druge prebivalce mest.

Predolgo smo živeli v prepričanju — najbrž pod vplivom objektivnega dejstva, da smo tako rekoč iz opank stopili na pot industrializacije — da je gospodarstvo samo tisto, kar se »kadi«, kar ima dimnik, ne pa tudi kmetijstvo, turizem, obrt. In zato bi lahko rekli, da zdaj plačujemo račun za te svoje zmore. (Nadaljevanje na 7. strani)

KAKO NAPREJ V HMELJARSTVU?

Zadnja leta nikakor ne moremo biti zadovoljni s stanjem v našem hmeljarstvu niti hmeljarji niti hmeljska trgovina.

Po dobri letini leta 1970 (3.600 ton na 2.500 ha) smo imeli katastrofalno slabo leta 1971 (2.600 ton), slabo leta 1972 (3.100 ton), srednje leta 1973 (3.350 ton), slabo leta 1974 (3.050 ton) in slabo v letu 1975 (2.850 ton). V letu 1975 so se površine hmeljišč zmanjšale za 180 ha, kar je prvo pomembnejše zmanjšanje površin v zadnjih 10 letih. To je resen znak, da nekaj tu ni v redu, kajti zanimanje za pridelovanje hmelja upada!

Veljko KRIŽNIK,
predsednik odbora
Grupacije za hmelj pri
Gospodarski zbornici Jugoslavije

Vzroka za sedanjí težak gospodarski položaj hmeljarstva sta dva: prvi je prenizek pridelek hmelja na hektar, še zlasti v primerjavi s pridelki v drugih deželah; drugi pa je prenizek dohodek, ki ga daje hmelj v primerjavi z drugimi kmetijskimi proizvodi (kar pa je deloma tudi posledica prvega vzroka).

Položaj je težak, ni pa brezizhoden!

Od samega tarnanja nam ne bo boljše. Zato moramo nakazati pota, da pridemo do izhoda iz sedanjih težav, se organizirano in disciplinirano lotiti nalog, odpraviti slabosti, vzbuditi voljo pri hmeljarjih; pa tudi pri družbi potrkati na njena vrata, da z zboljšanjem gospodarskih pogojev pomaga hmeljarstvu prebroditi sedanje težave.

Hmeljske paralele

Najprej moramo pri sebi razčistiti kaj je narobe in ukreniti vse kar zmoremo sami

Hektarski pridelki hmelja v Sloveniji so le v najboljših letih presegli (s prvoletnimi vred) 1.400 kg na ha (leta 1970), v katastrofalni letini 1971 pa smo dosegli komaj 1.050 kg; v ostalih letih pa je pridelek nihal med 1.300 kg (1973) in 1.200 kg (1974, 1975). Povprečni pridelki naših konkurentov na svetovnem trgu so nekaj sto kilogramov višji!

Vzrokov nizkega pridelka hmelja je več

Neugodne letine zaradi vremenskih razmer so le eden od vzrokov, vendar le občasen. Osnovni vzrok moramo iskati predvsem v sorti. Naša — sicer kvalitetna — prevladujoča sorta »Savinjski golding« ne ustreza več, ker ji je nižji donos sortna značilnost, razen tega pa ni primerna za strojno obiranje, ki je zdaj v celoti že zamenjalo ročno, ker se storžek drobi in gre preveč plev v odpadke.

Nadaljnji vzroki ležijo v nedosledni in nepopolni tehnologiji pridelovanja, ki so torej naša krivda: slaba struktura tal — zlasti v družbenih hmeljiščih — zaradi pomanjkanja hlevskega gnoja, slabo izvedeno škropljenje — zlasti v nekaterih kooperacijskih hmeljiščih, prazna mesta v nasadih.

Že to, če bi povsod namesto sadik uporabili ukoreninjenice za sajenje, bi povečalo povprečni hektarski pridelek — ob normalni obnovi — za skoraj 100 kilogramov.

Posebej moramo omeniti še en vzrok: *prestara hmeljišča*. V povprečju računamo, da so pridelki hmelja zadovoljivi kakih 10 let, nato pa je treba nasad zamenjati. Drugače povedano, vsako leto bi morali na novo zasaditi eno desetino hmeljišč. Tekom zadnjih 10 let smo toliko posadili le 1967., 1968. in 1973. leta. Povprečno pa smo posadili le 7% vsako leto, zato imamo danes 27% hmeljišč, ki so stara nad 10 let in dajejo zato prenizke pridelke!

Hitro širjenje novih donosnejših in za strojno obiranje primernejših sort, kar je povezano tudi s hitrejšo obnovo hmeljišč, dosledna izvedba tehnologije, so osnovni ukrepi, ki bodo povečali hektarski pridelek hmelja in omogočili večji dohodek hmeljarjem.

Povečanje hektarskega pridelka za 200 kg, kar je možno doseči z dosledno izvedbo te tehnologije pomeni prav toliko, kot 12% povečanje današnje cene hmelja. Drugače povedano: teh 12% je čisti dobiček in zagotavlja več kot pol starega milijona dodatnega dohodka na hektar, že odštevisi povečane stroške obiranja in sušenja.

Če pa bi s širjenjem novih sort in hitrejšo obnovo hmeljišč skupno dosegli 400 kg pridelka več, pa bi na hektar že imeli čez en stari milijon dobička — ob današnjih cenah. To pa bi bilo že kar v redu.

Takšne ocene niso iz trte izvita tolažba, temveč so uresničljive; seveda ne čez noč, ampak postopno v 3—4 letih načrtnega in dobro organiziranega dela.

Družbeno hmeljarstvo je tako organizirano, da je možno zagotoviti smotno izvedbo tehnologije pridelovanja. Rešiti je treba nekaj vprašanj: nadomestitev hlevskega gnoja s podorom, nadaljnja posodobitev obiranja in sušenja hmelja, izvedba posameznih delovnih faz v najugodnejših rokih. To pa terja discipliniran strokoven pristop k delu, strokovno usposobitev delavcev — zlasti sezonskih — za pravilno opravljanje dela in nadzor nad tem.

Kooperacijsko hmeljarstvo pa moramo bolj organizirati, da bi lahko te naloge opravili, čeprav jih bo v določeni meri lažje izvršiti, ker je gospodarski interes hmeljarja neposrednejši. Priča smo procesu opuščanja hmeljarjenja pri »malih« hmeljarjih in povečevanja hmeljišč pri »večjih«. Ta proces je normalen in ga je treba še pospešiti, da se kmetije, ki imajo za to pogoje, usmerijo v specializirane hmeljarske kmetije, ki bodo podobno kot družbeni sektor — pretežni del njiv posadile s hmeljem. Toda prenehati moramo z gradnjo malih hmeljišč in se usmeriti v napravo večjih združenih nasadov. Gledati moramo za deset let naprej in zato bo v bodoče le v takih večjih hmeljiščih možno s stroji smotno obdelovati in zagotoviti dosledno izvedbo tehnologije. Združeni nasadi morajo prerasti v hmeljarske skupnosti s skupnimi obdelovalnimi in obiralnimi stroji, z delom po skupnem načrtu, s čim nižjimi stroški.

Dosedanje izkušnje nam kažejo pot. Hmeljarske skupnosti in hmeljarji v zadružnih enotah morajo biti povezani v hmeljarskih odborih, le-ti pa v hmeljarskem odboru pri TOZD KOOPERACIJA. Vse akcije se organizirajo in usklajujejo prek teh organov. V kooperaciji mora delovati z vrha enotno vodena hmeljarska strokovna služba, ki je odgovorna za izvedbo skupnih akcij (organizacija skupnosti, obnova hmeljišč, organizacija obiranja in škropljenja) in za dosledno izvajanje tehnologije (strokovni posveti s hmeljarji, nadzor izvedbe tehnologije, zlasti škropljenja). (Nadaljevanje na 7. strani)

(Nadaljevanje s 6. strani)
Dohodek hmeljarstva neprestano upada že od leta 1972

Hektar hmeljišča zahteva (po današnjih cenah) okrog 20 starih milijonov naložb (žičnica, stroji, sušilnica), če bi morali vse zgraditi na novo.

Ce bi ta denar posodili, bi ob 10% obrestni meri — brez dela — dobili 2 stara milijona dohodka. Če ga vložimo v proizvodnjo bi ga pravzaprav morali dobiti več! Toda v najboljšem 1972. letu smo dosegli le okoli en stari milijon na hektar; v letu 1975 pa ne računamo niti na eno četrtno tega več. Vzrok temu poslabšanju je hitrejša rast stroškov v naši inflaciji, kot pa naraščajo naše prodajne cene. 80% hmelja izvažamo, na tujih tržiščih je stopnja inflacije trikrat manjša kot pri nas. Vse večja je razlika med hitro rastjo cen kmetijskih strojev, gradbenega materiala, gnojil, zaščitnih sredstev in doseženo dinarsko ceno izvoženega hmelja. Doslej smo blažili ta razkorak z modernizacijo proizvodnje, s povečano storilnostjo dela. Dodatne spodbude za izvoz, ki smo jih v letu 1975 dobili, ne zadoščajo; one le blažijo še večje poslabšanje gospodarskega položaja hmeljarstva.

Računamo pa, da se bo to moralo spremeniti, kajti taki odnosi ne tepejo le hmeljarstvo, ampak vso v izvoz usmerjeno gospodarstvo. Nam pa se to zdi še toliko bolj nerazumljivo, ker hmeljarstvo ne potrebuje surovin iz uvoza, nimamo pa možnosti, da hmelj prodamo po višjih cenah doma, kajti vse domače pivovarne ne porabijo niti polovico našega pridelka!

OB JUBILEJU

Podjetje Hmezad nam izdaja »Hmeljar«, ki nudi pouk — razvedrilo — Največ je deležen slovenski hmeljar, zato je njegovo glasilo.

Ne smemo prezreti — pustiti v nemar, — le kdaj nam vse to je minilo — da trideset let že izhaja »Hmeljar« slovenskih hmeljarjev glasilo.

Kdo zmore prešteti vseh člankov — uslug, ki se je v tem listu zvrstilo, naš kmet naj pred tabo si sname klobuk, strokovno hmeljarsko glasilo.

Zdaj sprejmi čestitke za svoj jubilej, ker trideset let je minilo. Uspeh in priznanje pri ljudstvu imej, slovenskih hmeljarjev glasilo.

K naši čestitki nešteto želja, — naj let bi še mnogo sledilo! Saj dela se v redu, kot delati zna Hmezad za hmeljarsko glasilo.

Ivanka Pirc

Toda zmanjševanje pridelovanja hmelja nam še bolj znižuje ceno hmelja! Zmanjšuje se prodaja doma, kjer dosegamo višjo ceno kot na zunanem trgu. S tem pa se znižuje tudi povprečna dosežena cena. Povečanje hektarskega pridelka torej pomeni dvakratno povečanje dohodka: z nižjimi proizvodnimi stroški in z višjo povprečno prodajno ceno!

Posevek repice v zimah brez snega dobro nadomesti snežno odejo in varuje tla

Povečanje hektarskega in skupnega pridelka hmelja je poleg realnega vrednotenja pridobljenih deviz, edini možni izhod za povečanje dohodka! Temu bodo posvečeni v bodoče vsi napori.

Pripravljamo program ukrepov, ki jih bomo izvajali v naslednjih letih, da bomo ta cilj dosegli. Že letos je v gradnji predelava hmelja v brikete (podobne tistim za perutninsko krmo). S tem bomo naš hmelj višje ovrednotili, predvsem pa zagotovili njegovo večjo kvaliteto, ki se med skladiščenjem ne bo več zmanjševala; lažja pa bo tudi manipulacija s takim predelanim hmeljem v pivovarnah.

Savinjski golding — zeleno zlato

Petletni program razvoja hmeljarstva, ki ga bomo sprejeli, mora biti program nadaljnje modernizacije in uresničenja nalog, ki si jih sedaj zastavljamo v hmeljarstvu.

Dobro organizirani, z izdelanim načrtom naše akcije, s čvrsto voljo in hotenjem, da se izkopljemo iz sedanjega položaja, z zagotovljenimi sredstvi za potrebne naložbe bomo lahko izboljšali položaj hmeljarstva in s tem zagotovili tudi primeren dohodek hmeljarjem.

V podobnem položaju kot slovensko, je tudi vojvodinsko hmeljarstvo. Tudi oni so imeli lani slabo letino zaradi deževja, ki je pokvarilo kvaliteto in znižalo pridelek, pa še vihar jim je letos podrl čez 100 ha žičnic, kar je dejansko katastrofa.

Vojvodinsko ali bolje bačko hmeljarstvo pa še ni uspelo doseči tako enotno organiziranost kot slovensko. Samoupravna skupnost za hmelj še ni uspela zajeiti vseh proizvajalcev, nekaj jih je izven, skupno z Ilokom. Toda tudi tu kaže, da se bodo nasprotja počasi uglasila. Med njimi le začenja prevladovati misel, da si v teh težavah ne more pomagati vsak sam, temveč le enotni in povezani proizvajalci.

Ker imamo vsi jugoslovanski hmeljarji enake težave, smo se pred enim letom povezali v skupno grupacijo za hmelj pri Gospodarski zbornici Jugoslavije. Tam skupno urejamo tisto, kar vsak sam ne more: položaj hmeljarstva v našem gospodarskem sistemu, kreditiranje hmeljarske proizvodnje, sodelovanje inštitutov, odnosi s pivovarnami, dodatno spodbujanje izvoza, usklajevanje izvoza z domačimi potrebami po hmelju in drugo.

Tako povezanim nam je uspelo ustanoviti Sklad rizika za izvoz hmelja in prepričati širšo družbeno skupnost, da nam je lani pomagala. Upamo, da nam bo tudi letos uspelo.

Ugotavljamo, da v Jugoslaviji pridelamo premalo hmelja za domače potrebe in izvoz. Zato smo sklenili, da morajo biti prvenstveno krite domače potrebe. S tem bomo dosegli tudi red na domačem tržišču in se ne bo več ponovilo brezglavo trgovanje s hmeljem mimo utečenih trgovskih poti, kot je bilo zlasti 1971. in 1972. leta.

Res je, da hmeljarstvo še ne pozna tiste največje težave, kam prodati hmelj. Trg imamo, in to je najpomembnejše. Mi želimo to ugodno okoliščino izkoristiti. Vsi naši skupni napori pa so usmerjeni k temu, da bi hmeljar od svojega dohodka tudi lahko do- stojno živel.

Položaj pa ni nepremostljiva težak, niti posebno vznemirljiv. Če bomo bolj pazljivo pregledali sklepe X. kongresa ZKJ in dokumente o ekonomski politiki, bomo videli, da vrnitev h kmetijstvu ni težka. Z vztrajno graditvijo industrije smo v osnovi izpolnili pogoje za večjo in kvalitetnejšo kmetijsko proizvodnjo. Imamo naravna bogastva (zemljo, vodo, sonce...) ter stroje in kemikalije.

Mar je to vse? Seveda ni. Tovariš Bakarič je opozoril tudi na nekatere subjektivne napake, ki vplivajo na počasno povečevanje kmetijske proizvodnje. Opozoril je, na primer, da »obstaja močna težnja za združevanje kmetijskih posestev, in sicer medsebojnega združevanja« in da so nam takšne težnje »več škodile kot koristile«, ker je bilo to dejansko »ustvarjanje monopolov in sistema pritiskov«. Monopoli pa omogočajo, »da mora biti vse, kar se proizvede, plačano«. To pomeni, da mora potrošnik plačati drago proizvodnjo. Da bi se ta povečala in da bi bila cenejša, pa proizvajalci niso zainteresirani, ker raje proizvajajo manj, a dražje. Družbena posestva se tudi do posamičnih kmetijskih proizvajalcev obnašajo »kot vsi menažerji«, vzvišeno, včasih tudi izkoriščevalsko. Zato tudi ni čudno, če je kmet, ko se odloča za ekonomsko sodelovanje z družbenim posestvom previden. In še »če bi radi imeli stabilno proizvodnjo, tedaj moramo stabilizirati potrošnjo, stabilizirati potrošnjo pa pomeni, da le-ta ne sme biti eno leto večja, drugo manjša ali pa, da med letom močno niha...«

In tako naprej. Ko se bodo vračali h kmetijstvu, bomo verjetno s skupnimi napori »odkrili« še številne druge slabosti in možnosti za večjo produktivnost ter večjo proizvodnjo na vasi, s tem pa tudi za bolj redno preskrbo industrije in prebivalstva oziroma za večji delež kmetijstva pri zboljševanju javne bilance.

ZDO „DOBRINA“ in pomen agrokompleksa v njej

PRECEJ ČASA JE BILO POTREBNO, DA SMO SPOZNALI PRAVI POMEN KMETIJSKE PROIZVODNJE, TAKO ZA ZAGOTOVITEV PRESKRBE PREBIVALSTVA, KOT ZA IZBOLJŠANJE NAŠE ZUNANJE TRGOVINSKE PLAČILNE BILANCE.

Več sto milijonov dolarjev je bilo potrebno vsako leto za uvoz pšenice, sladkorja, surovega olja, riža, fižola, sadja,

zelenjave, masla itd., da bi zagotovili nemoteno preskrbo. Vsa ta ogromna devizna sredstva, ki smo jih uporabljali za uvoz živil, so močno obremenjevala težko ustvarjene devizne sklade in v znatni meri vplivala na neuravnovesenost zunanje trgovinske plačilne bilance.

Naša dežela bogata z rodovitno zemljo, ugodnimi ekološkimi pogoji, bi lahko ob dobri izrabi razpoložljivih agrotehničnih pripomočkov dajala dovolj, kmetijskih pridelkov za domače potrebe in še za izvoz bi ostalo precej.

V zadnjem času si tudi v Sloveniji močno prizadevamo, da v maksimalni možni meri povečamo kmetijsko proizvodnjo in tudi na tem področju prispejemo svoj delež za zmanjšanje uvoza prehranskega blaga.

Ob upoštevanju navedenih dejstev ima agrokompleks v okviru združenih delovnih organizacij »DOBRINA« izreden pomen, saj je kmetijska proizvodnja prisotna z 10,5 % v strukturi celotnega dohodka.

V strukturi prodaje blaga na drobno v ZDO »DOBRINA« odpade na živila 30 %, kar vrednostno predstavlja ca. 900 milijonov din.

Ocenjujemo, da bo v letošnjem letu trgovina na drobno v okviru ZDO »DOBRINA« prodala naslednje količine za našo kmetijsko proizvodnjo pomembnega blaga:

1. Svežega mesa	4.200 t
2. Piščanec	2.000 t
3. Sveže slanine	200 t
4. Sušene slanine	200 t
5. Suho meso in mesne izd.	2.100 t
6. Surovega masla	250 t
7. Raznovrstnega sira	350 t
8. Jajca	4 milij. kom.
9. Krompirja	1.300 t
10. Fižola v zrnu	120 t
11. Svežega in kislega zelja	900 t
12. Čebule in česna	500 t
13. Svežih jabolok vseh vrst	500 t
14. Razno drugo sadje	300 t

K navedenim količinam blaga pa še moramo prišteti tiste količine blaga, ki so jih TOZD prodaje na debelo in proizvodnja prodale odjemalcem izven ZDO »DOBRINA«.

Iz podanega pregleda je razvidno, da v okviru ZDO »DOBRINA« prodajo sorazmerno pomembne količine prehranskega blaga.

Pri izdelavi srednjeročnega razvojnega programa kmetijske proizvodne dejavnosti ugotavljamo, da nastopajo viški v proizvodnji in predelavi mesa, sadja — jabolok, jajc in sočivja — jagod, ki se ne morejo v celoti prodati v maloprodajni mreži ZDO »DOBRINA«. Vseh ostalih kmetijskih proizvodov pa primanjkuje.

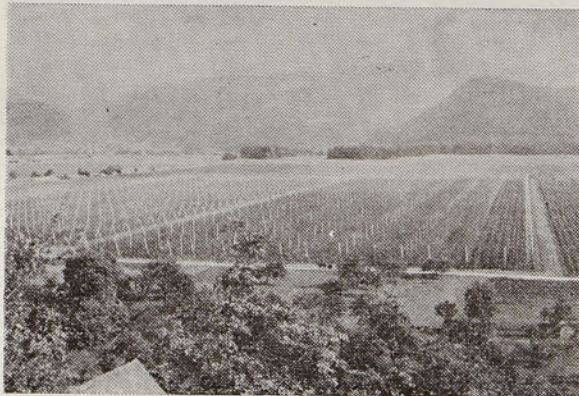
Tudi v okviru ZDO »DOBRINA« so dani pogoji, da z bolj organizirano kmetijsko proizvodnjo in racionalnejšo izrabo agrotehničnih pripomočkov pridelamo več blaga in na višji kvalitetni ravni.

Trgovina, kot sestavni del proizvodnega menjalnega procesa, je zadolžena, da se izpo-

Hmeljarstvo v mariborski regiji

V preteklosti je bilo že več poskusov, da bi se proizvodnja hmelja trajno razširila tudi na ostala področja izven Savinjske doline. Ta hotenja so bila zlasti močna na področju širše mariborske regije, kamor v tem primeru štejemo tudi Mislinjsko, Mežiško in Zg. Dravsko dolino (nekdanji mariborski okraj).

Točnejši podatki o obsegu hmeljarske proizvodnje na tem območju pred drugo svetovno vojno mi niso znani. Državna statistika v letu 1927 omenja 399 ha hmeljišč in pridelek od 4—6 q/ha. Površine pod hmeljem so v času svetovne krize okrog leta 1930 padle na nekaj deset hektarov, pa tudi pozneje — vse do 2. svetovne vojne so zelo nihale, pač z ozirom na ceno in možnost plasmana hmelja. Okupacija je dokončno likvidirala takratno hmeljarsko proizvodnjo v mariborski regiji in ob osvoboditvi so se zatekli le približno 4 ha hmeljišč na takratnem veleposestvu v Radljah.

Hmeljišča TOZD Kmetijstvo Radlje

V prvih 12. povojnih letih smo bili preveč zavzeti s problemi obnove porušene domovine in proizvodnje hrane, da bi pomislili na ponovno ožvitev hmeljarske proizvodnje. Na hmelj takrat na tem območju nihče ni več mislil. Sušilnice so bile predelane v druge namene in vse je že kazalo, da smo se hmelja odrekli za vedno.

Povojna splošna konjunktura, ki jo je bilo čutiti že takoj po letu 1950 pa je imela za posledico tudi nenehen porast proizvodnje piva v svetu. Zato je postal hmelj izredno iskano blago in cene so mu začele iz leta v leto naraščati.

Logična posledica tega je bila, da so naši vodilni gospodarstveniki začeli razmišljati o tem, da je slovenskemu hmeljarstvu treba zopet povrniti nekdanje mesto na svetovnem hmeljskem tržišču. Za to pa je bilo potrebno v najkrajšem možnem času obnoviti 2.000 ha hmeljišč in zgraditi celo vrsto sušilnic in skladišč ter na novo nabaviti praktično vso hmeljarsko opremo.

Potek te obnove pa je pokazal, da vsega tega ožje hmeljarsko področje v Savinjski dolini samo ne bo zmoglo. Zato je jeseni leta 1957 bil sprejet sklep, da je proizvodnjo hmelja treba ponovno zastaviti tudi

izven klasičnega hmeljarskega področja Savinjske doline, med ostalim ali celo predvsem tudi na področju mariborske regije.

Nalogo smo prevzeli v pozni jeseni 1957. Predvidevala je, da bi naj na tem območju v letu 1958 in 1959 obnovili po 100 ha hmeljišč in zgradili potrebne sušilnice in skladišča. V perspektivi pa naj bi se proizvodnja hmelja na tem območju odvijala na približno 350 ha hmeljišč.

Izvršitve prevzetih obvez smo se prijeli resno. Kljub temu da so se vsi neposredno sodelujoči na tem območju takrat praktično prvič srečali s kulturo hmelja, je obnova dobro stekla. Spomladi leta 1958 je bilo pri 20 kmetijskih organizacijah in zadrugah od Slovenj Gradca in Kotelj do Ormoža in Zavrča obnovljeno nekaj nad 100 ha hmeljišč in naslednje spomladi še toliko. Sporedno je bilo zgrajeno 20 tipskih hmeljskih sušilnic ter 2 adaptirani in nabavljena vsa potrebna hmeljarska oprema. Prav tako pa se je intenzivno delalo na vzgoji neposrednih proizvajalcev in to z prirejanjem raznih tečajev in neposredno v hmeljiščih. V veliko oporo nam je takrat bila nesebična pomoč Kmetijske proizvajalne poslovne zveze Žalec, Okrajne združne zveze Maribor, Inštituta za hmeljarstvo Žalec in Kmetijskega zavoda Maribor. Slednja dva še danes poslovno-tehnično sodelujeta pri razvoju in hmeljarski pospeševalni službi.

Naslednji dve leti se je tako zastavljena hmeljarska proizvodnja utrdila in v proizvodnjo hmelja so se, sicer počasi toda vztrajno, začele vključevati nove površine. Zadnjih 10 let pa je bil dan tudi velik podudek na modernizaciji te proizvodnje. Uvedeni so bili novi tehnološki postopki, s katerimi se zelo znižuje poraba živega dela. Stvari so napredovale tako daleč, da se strojno reže že približno 70 % nasadov, kemično čistijo praktično vsa hmeljišča in strojno obere približno 85 % vsega hmelja. Samo eden od 17 obratov, ki pridelujejo hmelj, še nima stroja za obiranje hmelja. Modernizirane so tudi vse sušilnice in posodobljeno kondicioniranje in basanje hmelja.

Količinska in kakovostna rast proizvodnje hmelja zadnjih 17 let je potekala takole: (glej prilogo!)

Navedeni podatki potrjujejo, da je pred 18 leti sprejeta odločitev o tem, da se na področju mariborske regije ponovno zastavi proizvodnja hmelja, bila pravilna.

— Od takrat na hitro pridobljenih proizvajalcev hmelja sta do danes prenehala zaradi neugodnih talnih pogojev s proizvodnjo hmelja le dva proizvajalna obrata, v celoti vzeto pa površina hmeljišč stalno narašča.

Doseženi so relativno dobri povprečni pridelki, ki so bili običajno višji od slovenskega povprečja. Le eno leto (1971) je bilo zaradi izjemno neugodnih vremenskih razmer izrazito slabo v vseh 17 letih.

— Proizvajalci hmelja te regije pa so tudi dokazali, da znajo pridelati zelo kvaliteten hmelj. Mnoga priznanja na razstavah hmeljskih vzorcev (od teh 2-krat »zlato storžek«) in pa zelo zadovoljiva kvaliteta struktura pridelka, še zlasti v zadnjih letih povedo, da ta regija že prispeva enakovreden delež k slovesu slovenskega hmelja.

HMELJSKA PROIZVODNJA MARIBORSKE REGIJE

Leto	ha		Obrano kg	Obrano kg/ha	Toča kg	Skupaj kg/ha	Kvaliteta v %			
	novi	stari					I	II	III	IV
1959	110	100	159.098	1.446	—	—	4,75	42,56	26,06	26,63
1960	210	1	277.577	1.323	—	—	0,85	32,62	38,75	27,78
1961	211,30	—	296.650	1.418	16.009	1.418	12,65	63,77	19,80	3,78
1962	210,49	10,50	309.688	1.471	48.905	1.703	31,63	56,54	10,76	1,07
1963	221,80	6,40	323.496	1.458	—	1.458	45,42	44,41	9,91	0,26
1964	219,89	25	392.878	1.786	34.846	1.945	41,67	45,51	12,49	0,33
1965	244,99	17,05	320.043	1.300	13.566	1.361	27,86	55,25	13,88	3,01
1966	252,02	22,03	319.814	1.269	78.404	1.575	24,78	56,87	14,02	4,33
1967	259,26	27,86	362.642	1.386	44.040	1.556	23,90	62,90	12,30	0,90
1968	284,31	31,32	389.260	1.369	22.639	1.442	9,29	75,72	13,61	1,38
1969	313,20	18,70	488.405	1.533	20.000	1.597	17,27	72,14	9,68	0,91
1970	324,23	19,00	522.875	1.611	21.741	1.677	31,40	61,52	6,41	0,67
1971	334,72	22,14	325.832	973	18.000	1.027	28,76	70,00	0,78	0,06
1972	334,76	30,64	423.911	1.261	21.906	1.326	44,87	54,36	0,69	0,08
1973	349,77	51,10	495.273	1.408	28.171	1.488	70,81	28,79	0,37	0,03
1974	368,97	42,47	424.164	1.149	136.873	1.509	58,90	40,30	0,80	—

(Nadaljevanje z 8. strani)
In kako v bodoče?

Dosedanje velike naložbe v hmeljarstvu, doseženi uspehi in pa lepo število zelo zavzetih hmeljarjev med delavci in strokovnjaki so porok za to, da se bo hmeljarska proizvodnja na področju mariborske regije razvijala naprej, kljub vsem težavam, ki danes pestijo proizvodnjo hmelja pri nas in v svetu.

Po srednjeročnem programu bo na tem področju do leta 1980 izkrcenih 71 ha starih opešanih nasadov, istočasno pa zasajenih 116 ha hmeljišč — praviloma z novimi rodnejšimi sortami. Površine pod hmeljem se bodo v tem času povečale za 45 ha, to je od sedanjih 384 na 429 ha. Glavno težišče srednjeročnega

programa je torej v doseganju višjih hektarskih donosov in na nadaljnji racionalizaciji hmeljarske tehnologije.

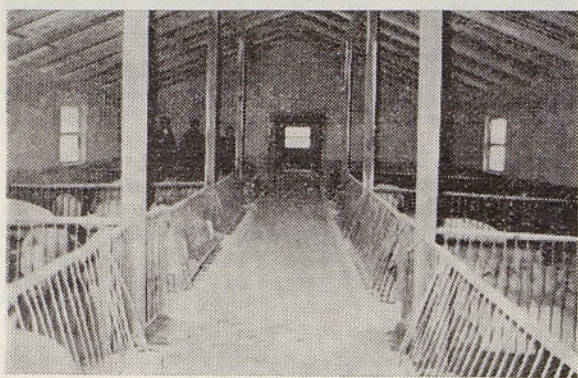
Hitra urbanizacija že danes omejuje možnost hmeljarske proizvodnje v Mislinjski, Mežiški in Zg. Dravski dolini. Nekoliko več možnosti je le na Radeljskem polju. Nasprotno pa so ob ustreznih pogojih še vedno velike možnosti povečanja hmeljišč na Dravskem in Ptujskem polju.

Zato ob ponovni normalizaciji ekonomike proizvodnje hmelja in če se za to pokaže potreba, lahko na področju mariborske regije v perspektivi računamo s približno 500 ha hmeljišč in proizvodnjo okrog 800 t hmelja letno.

VINKO MOLAN

Razvoj TOZD kmetijstvo Šmarje do sedaj in v bodoče

TOZD Kmetijstvo Šmarje izvaja organizacijo kmetijske kooperacijske in lastne proizvodnje na področju občine Šmarje pri Jelšah. Področje je razmeroma veliko, saj je eno največjih občin v Sloveniji. Primerni so pogoji za živinorejo, sadjarstvo in vi-

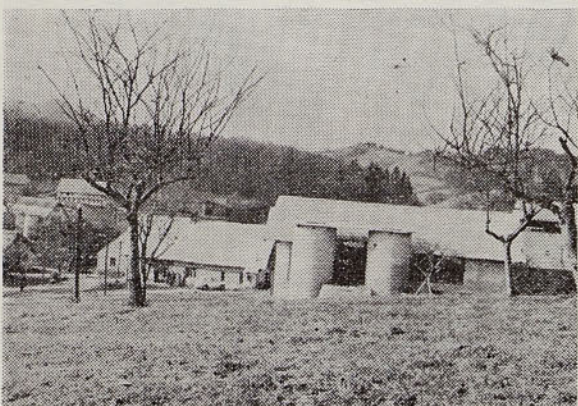
Pitališče bekonov v Veračah pri kooperantu Štuklu

nogradništvo. Obsega 21.000 ha kmetijskih površin, na katerih je še vedno preko 3.000 čistih kmečkih gospodarstev. Še vedno je skoraj polovici prebivalstva kmetijstvo glavni vir dohodka. Osnovni problem je razdrobljenost površin, saj povprečno gospodarstvo meri nekaj manj kot 3,5 ha kmetijskih in 2,6 ha obdelovalnih površin. Pretežni del področja je hribovit, ozke doline pa delno zamočvirjene.

S 1. 1. 1970 se je kmetijski kombinat Šmarje pri Jelšah priključil Kombinat Hmezač. Pred tem so se vanj 1. 1. 1963 združile vse tedanje zadrage in kmetijska gospodarstva na področju občine. V obdobju od leta 1963 do 1969 je bila usmeritev v lastno kmetijsko proizvodnjo, le delno, v skladu s takratnimi pogoji, pa tudi v kooperacijsko proizvodnjo. V njegovem sestavu je bil tedaj tudi Vital Mestinje, Mlekarna Šmarje, Mesnina Šmarje in nekaj tudi Prevoznitvo Donat Rogaška Slatina.

Z vključitvijo v Kombinacijo Hmezač je bila vzpostavljena sedanja organizacijska oblika najprej kot DE in kasneje kot TOZD. Po letu 1970 je bila pospešeno izvedena preusmeritev v organizacijo in razvoj kmečke kooperacijske proizvodnje, tako, da praktično poslujemo v smislu obrata za kooperacijo. Lastna kmetijska proizvodnja pa je bila skrcena.

Osnovna skrb je posvečena razširitvi kmečke proizvodnje in splošni razvoju področja. V ta namen z

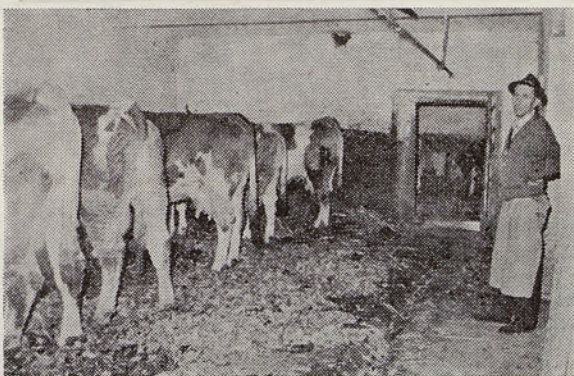

Vasi na Šmarskem in Kozjanskem hitro spreminjajo podobo, saj s preusmerjanjem kmetij rastejo novi hlevi in silosi, poleg njih pa obnovljena ali nova stanovanjska poslopja

vztrajnim delom s kooperanti, pospeševalna služba načrtuje in organizira povečanje proizvodnje: mleka, govejih pitancev, pitanih telet, bekonov, pujskov, piščancev, nadalje ribeza in grozdja. V preteklih letih je pričelo s preusmerjanjem kmetij 152 kooperantov, v letu 1975 pa nadaljnjih 70 kmetij. Zaradi odložitve odobritve teh kreditov pa je pri teh kmetijah začetek preusmeritve različno intenziven. Program preusmeritve 100 kmetij letno ne dosegamo vsled pomanjkanja investicijskih sredstev, je pa takšen obseg neobhodno potreben, če upoštevamo, da je na področju preko 1.200 perspektivnih tržnih proizvajalcev. Redno se izvaja program obnove nasadov, to je ribeza 20—25 ha letno in vinogradov 25—30 ha letno.

Proizvodnja po letu 1970 se je načrtno povečala predvsem pri mleku, pitancih, ribezu in grozdju. Še posebno ambiciozen pa je program povečanja proizvodnje do leta 1980. Osnova 10.000 krav, pretežno svetloisaste pasme, nam je dobra osnova za povečanje proizvodnje mleka in pitancev v govedoreji. Prav tako ca. 600 plemenskih svinj za proizvodnjo pujskov je dobra osnova za predvideno veliko povečanje proizvodnje bekonov. Primerna lega za nasade ribeza in vinogradov, pa možnost za razširitev proizvodnje ribeza in grozdja, saj je že sedaj na področju 100 ha ribeza in 800 ha vinogradov.

Poseben poudarek bo dan proizvodnji lastne krme na kmetiji. Vsekakor pa si je možno modernizacijo kmetij predstavljati le z mehaniziranjem proizvodnje in s tem v zvezi z nadaljevanjem organizira-

Ivan Savine v Mali Pristavi ima kvalitetne krave molznice.

nja strojnih skupnosti za proizvodnjo in spravilo silaže in sena ter oskrbe nasadov. Zelo pomembna je skupna raba priključkov. Število strojev se je v zadnjem obdobju zelo povečalo, saj je trenutno na področju: 720 traktorjev, 163 samonakladalnih prikolice, 890 motornih kosilnic, 9 kombajnov za silažno koruzo, 32 sodov za gnojekovo itd. Sorazmerno malo pa je še molznih strojev (44), trosilcev za umetni gnoj (19) in dosuševalnih naprav (42).

V nadaljevanju bomo prikazali obseg proizvodnje pridelkov do sedaj in v bodoče:

Vrsta	EM	1970	1976	1975	1980
1. govedo skupaj	ton	947	1.666	1.957	3.930
od tega pitanci	ton	380	950	1.200	3.300
2. mleko	1000 litrov	2.513	5.100	5.600	8.500
3. bekoni	ton	290	380	700	1.850
4. piščanci	ton	356	320	650	1.500
5. ribez	ton	139	185	289	500
6. grozdje	ton	—	430	800	2.000

(1974)

polni v tehnologiji uskladiščenja, dodelavi blaga za trg in v prodaji ter na podlagi medsebojno usklajenega proizvodnega programa zagotovi uspešno prodajo blaga.

Širša družbena skupnost je zadolžila ZDO »DOBRINA«, da zagotovi dobro preskrbo prebivalstva, zato smo dolžni, da v okviru materialnih možnosti uspešno izpolnimo naše poslanstvo in tako prispevamo svoj delež k ublažitvi uvoza prehranbenega blaga.

Upoštevajoč navedena dejstva ugotavljamo, da ima agrokompleks v okviru ZDO »DOBRINA« pomembno mesto.

Franc PETAUER

»Mirozan« je slavil 20-letnico obstoja

V lanskem letu, ali točneje 1. novembra, je preteklo 20 let, odkar deluje sadjarstvo »MIROSAN«.

Za kmetijsko organizacijo takšna doba niti ni dolga, vendar je kolektiv verjetno ravnal prav, da je s skromno proslavo in podelitvijo priznanj proslavil ta dogodek. V teh kratkih dveh desetletjih je bilo namreč storjenega mnogo. Iz skromnih začetkov nekaj ha zemljišč so se razvile plantaže na površini 132 ha, poleg tega drevesnica na 6 ha, ki je največja v republiki. Oskrbeli smo se z uspešno in racionalno mehanizacijo ter usposobili kadre, ki so kos vedno bolj zahtevni sadjarski tehnologiji. Lahko trdim, da je vsakodnevni stik in obveščanje delavcev rodilo pozitivne rezultate, saj so v vseh dolgih letih intenzivnega vlaganja razumeli, da je potrebno najskrbnejše varčevanje na vseh področjih in celo na področju osebnih dohodkov. Vsa ta leta smo gospodarili na meji rentabilnosti, dvakrat ali trikrat celo z manjšo izgubo.

V zadnjih 4 letih se je ekonomski položaj bistveno izboljšal, kar je omogočal v prvi vrsti večji pridelek sadja in povečanje drevesničarske proizvodnje. Pridelki sadja so bili v zadnjih 5 letih:

1971	42 vagonov
1972	147 vagonov
1973	143 vagonov
1974	255 vagonov
1975	153 vagonov

Zahvaljujoč boljšemu ekonomskemu položaju je lahko TOZD del sredstev usmerila v investicije: zgrajena je bila prepotrebna hala za embalažo in prodajo sadnih sadik, asfaltirano je bilo dvorišče, zgrajena črpalka za nafto, delno popravljene zgradbe, obnovljeno 15 ha nasadov po naj sodobnejšem konceptu itd.

(Nadaljevanje na 10. strani)

(Nadaljevanje z 9. strani)

Proizvodnja v drevesnici je v nekaj zadnjih letih potrojena.

In katere naloge nas čakajo v prihodnosti?

Intenzivneje bo potrebno zamenjati nasade, v katerih predrago proizvajamo sadje. Pomladiti, strokono in samoupravljalno močnejše usposobiti delovni kolektiv, investirati v izboljšanje življenjskih pogojev sezonskih delavcev, na nivoju podjetja pa oskrbeti nova stanovanja.

Bogato obložen špur zlatega de-
lišesa na Mirošanu

Če bo še v bodoče prisotna takšna delovna vna, kot je bila doslej in takšno razumevanje do vseh problemov, potem mislim, da bodo gornje naloge izvedene uspešno.

Škoda, da se proslave 16. avgusta letos ni udeležilo več povabljenih gostov, predvsem iz vrst našega podjetja, saj bi se v tem primeru člani kolektiva počutili ob tem slavnostnem trenutku mnogo bolje.

Korber Vid
dipl. ing. agr.

Računalnik v službi hmeljarstva

V Sloveniji je okrog 2.000 proizvajalcev hmelja, ki prodajajo svojo proizvodnjo prek naše TOZD HMEZAD EXPORT-IMPORT. Ročni obračun prevzema bi zahteval ve-

žila v novo ustanovljeni Kmetijski kombinat žalec.

Povečanje proizvodnje do leta 1980 v takšnem obsegu zahteva velika investicijska vlaganja v kooperacijski proizvodnji in veliko angažiranje strokovne službe. V ta namen je bilo do letos izdano kreditov preko 30.000.000 din. V letu 1975 pa je odobrenih 22.000.000 din, ki pa so jih kmetje do sedaj prejeli le del zaradi pozne odobritve s strani banke. V bodoče predvidevamo lastno kreditiranje preusmeriti v višino 30.000.000 din.

Potres je močno prizadel kmeta, saj je 90 % oškodovancev kmetov. Poleg nujnega vlaganja v stanovanjske objekte, morajo kmetje pospešeno urejati tudi gospodarske objekte, zato je tudi potreba po hitrejšem izvajanju preusmeritev toliko večja. Zaradi ogromnih investicijskih izdatkov in izgubo časa v zvezi z gradnjami po potresu bo močno prizadeta proizvodnja. Za sočasno preusmerjanje in odpravljanje posledic potresa so nujna povečana in pospešena vlaganja v ureditev kmetij in razširitev proizvodnje, da bodo kmetje gospodarsko močnejši, sposobni nositi breme odplačil.

V lastni proizvodnji predvidevamo kompletiranje proizvodnje hmelja v Bistrici in Kozjem, proizvodnjo jabolk pa v sedanjem obsegu (120 ha). Kot nadomestilo za ukinjene manjše hleve za proizvodnjo pitalcev na področju predvidevamo izgradnjo večjega pitališča na Imenskem polju. Vse ostale kmetijske površine naj bi tudi v bodoče služile za povečanje in zakroževanje površin tržnih proizvajalcev.

Oskrba področja se izvaja preko naših 18 trgovin, ki so v vseh krajih občine. V njih izvajamo tudi odkup. Realizacija trgovin (repromateriala in tehničnega blaga) je v hitrem porastu, saj je bil leta 1970 promet 7.000.000 din v letu 1975 pa že 50.000.000 din. V obdobju od leta 1971 dalje je bilo 6 trgovin adaptiranih in zgrajena nova trgovina v Šmarju pri Jelšah, ki bo v bodoče oskrbovala celotno naše področje predvsem z mehanizacijo in inštalacijskim materialom.

V letu 1973 smo pričeli s proizvodnjo betonarskih izdelkov. Tako izdelujemo zidake vseh vrst, tudi za gradnjo silosov in jam za gnojevko. Obseg te proizvodnje se širi v skladu s potrebami področja, tako

Po naših PinZ ENOTAH

DE Kmetijsvo I — Latkova vas

Z novo organizacijo kmetijske proizvodnje v letu 1969 je nastala iz bivših petih obratov DE Kmetijstvo I s sedežem v Latkovi vasi.

Danes imamo v upravljanju vsa zemljišča lastne proizvodnje, ki leže zahodno od reke Savinje, torej od Prebolda do Vranskega in do občinske meje z Mozirjem v Letušu.

Sedaj obdelujemo 700 ha površin, od katerih zavzemajo hmeljišča 350 ha, torej polovico vseh površin. Ostalo so njivske površine v izmeri 195 ha in travnišča s 165 ha. Celotni dohodek delovne enote znaša 33.000.000,00 din.

Delo se organizacijsko odvija v 6 hmeljarskih PE in v eni poljedelski, ki upravlja z vsemi poljedelskimi površinami. Poljedelska proizvodnja je z gospodarskim načrtom zadolžena za proizvodnjo Tržnih viškov pa je zelo malo.

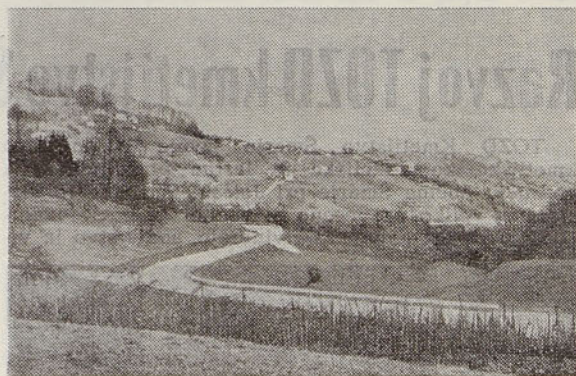
HMELJARSTVO:

V zadnjih šestih letih so se površine pod hmeljišči povečale le za 50 ha. Širitev hmeljišč praktično ni več mogoča, ker ni za to ustreznih površin. Pridelki v hmeljarstvu zelo niso v posameznih letih. Tako je bil najvišji povprečni hektarski pridelek 1.580 kg v letu 1970, najnižji pa naslednje leto in to kar za 500 kg manj po hektarju. Vzrok za tako visoka nihanja je v tem, da je približno 2/3 hmeljišč na zelo plitvih prodnatih tleh in je izpad na teh površinah zelo velik posebno v sušnih letih z visoko majsko ali junijsko temperaturo. Opažamo da hektarski pridelek v zadnjih letih stagnirajo, pa čeprav so bila v hmeljiščih Braslovč in Šentruperta vložena precejšnja sredstva za dograditev namakalnih sistemov. Stari nasadi ima-

tudi v bodoče. To dejavnost razširjamo z izdelavo prednapetih betonskih elementov. V tej zimi bo stekla proizvodnja vinogradniških stebrov in rešetk za hleve.

Tudi Strojni servis smo uredili v preteklih letih. Del servisa urejamo v kvalitetno delavnico za popravilo kmetijske mehanizacije, drugi del pa v kovinsko dejavnost, saj izdelujemo hlevsko opremo (Grabnarjeva naveza) in razna kovinske izdelke za silose, bokse itd. Tudi v bodoče želimo z omenjenimi kovinarskimi izdelki zalagati interese v celjski regiji.

Dosedanje in bodoče naše delo je usmerjeno v omogočanje razširitve kmečke proizvodnje. To je razvidno iz opisa dosedanjega dela in predvidevanj. Te-

Lepa modernizirana cesta vas pripelje med številne, tudi obnovljene vinograde na Drenskem rebro

mu so namenjene tudi vse naše pomožne dejavnosti. To si prizadeva vseh 30 kmetijskih inženirjev in tehnikov na področju, to je želja in naloga vseh 1.200 članov oziroma 2.600 kooperantov. Želja in dolžnost, da z dobrimi trajnimi medsebojnimi odnosi ustvarjamo boljše pogoje za delo na kmetiji, celotnemu področju pa zagotovimo skladen razvoj.

Zvonko STRAŠEK, ing. agr.

jo povprečno starost čez 11 let in zato kljub prizadevanju vseh in z dodatnimi vlaganji nismo dosegli večjih donosov.

Kvaliteta hmelja je bila zadnja leta izredna, letos pa je nekoliko slabša (35,0 % prve, 63,4 % druge, 1,6 % tretje vrste). Vzrok za slabo kvaliteto hmelja v letošnjem letu je predvsem v precejšnjih padavinah in ugodni temperaturi za razvoj peronospor. Zemlja je bila večkrat tako vlažna, da nismo mogli opraviti zaščite v nekaterih hmeljiščih v rednem roku. Drugi vzrok za slabo kvaliteto hmelja pa je toča, ki je prizadela 150 ha hmeljišč v strožke.

Ročno obiranje hmelja je postalo v Sloveniji že prava redkost

POLJEDELSTVO:

Če smo za hmeljišča rekli, da je precej površin na plitvih prodnatih tleh, pa je večina poljedelskih (predvsem njivskih) površin na težki ali zamočvirjeni zemlji. Veliko teh površin je nastalo iz gozdnih krčevin, brez potrebnih hidro in agromelioracij. Na njivskih in travniških površinah dosegamo nizke donose in se moramo večkrat skriti pred rezultati donosov naših južnih sosedov. Torej čaka nas še ogromno dela. Uspeh pa ne bi smel izostati. (Nadaljevanje na 15. strani)

PRED NAMI SO POMEMBNE IN ODGOVORNE NALOGE

Sklep naših družbenopolitičnih organizacij, da pričnemo izdajati svoje glasilo, je odraz hotenj in potrebe po boljšem informiranju vseh članov kolektiva Mesnine.

Glasilo »Hmeljar«, ki letos praznuje 30-letnico svojega obstoja, nas je sicer za ta leta dobro obveščal o vseh pomembnih dogodkih podjetja in nas bo tudi v bodoče, vendar se nam ni zdel dovolj »naš«, ker je prinašal več informacij iz drugih TOZD in manj iz Mesnin, za kar ni kriv urednik ampak mi sami, ker nismo pošiljali dovolj svojih prispevkov.

Odločitev, da se v bodoče informirajo sami, je prišla v času, ko so pred nami pomembne in odgovorne naloge. Naša TOZD ni le ena tistih delovnih organizacij, ki ji je družba zaupala preskrbo prebivalstva z mesom in mesnimi izdelki na celjskem območju, ampak ima poleg te naloge tudi nalogo odkupa klavne živine. Na celjskem območju ni le največja delovna organizacija mesne stroke, ampak je tudi ena najstarejših organizacij, ki se ukvarja z mesno predelovalno dejavnostjo. Njeni zametki segajo v leto 1945, ko je iz bivših privatnih delavnic in celjske komunalne klavnice nastalo majhno podjetje za oskrbo mesta Celja. Po 30 letih

razvoja, nenehnega izpopolnjevanja in prilagajanja novim nalogam se je naša TOZD razvila v sodobno zasnovano delovno organizacijo z letno proizvodnjo, ki je po proizvodnih količinah in po celotnem dohodku tretje tovrstno podjetje v Sloveniji.

Naša delovna organizacija je imela v svoji zgodovini vrsto kritičnih obdobij. Pesimisti so ji nekajkrat prerokovali propad in nepotrebno, češ da Celje in okolica klavnice ne rabi, saj lahko dobiva meso in izdelke iz drugih jugoslovanskih klavnic. Ti preroki se niso vprašali, kdo bo oskrboval potrošnike v času pomanjkanja mesa in kdo bo odkupil živino, ko je je povsod dovolj in ko prodaja ne gre. Očitno je, da niso verjeli v ustvarjalne in delovne sposobnosti naših delavcev. Z nizkimi osebnimi dohodki, čestokrat zapostavljenimi od družbe, brez čvrste osnove za prihodnost smo vztrajali na svojih delovnih mestih in upali v lepši jutrišnji dan. Mnogo jih je, ki smo jim dolžni dati priznanje in pohvalo za njihovo delo.

TOZD Mesnine nosi vsekakor levji delež pri oskrbi velikih potrošnikov mesa in mesnih izdelkov, to je trgovin, zdravilišč, bolnic, obratov družbene prehrane itd. Postaja pomemben poslovni

partner mesnopredelovalne stroke in s svojo veliko in bogato izbiro zadovoljivo pokriva zahteve in želje končnih potrošnikov.

S svojimi poslovnimi partnerji sklepa pogodbe o preskrbovanju s svežim mesom vseh vrst in z mesnimi izdelki lastne in tuje proizvodnje. Z dobavitelji živine sklepa kratkoročne in dolgoročne pogodbe o odkupu klavne živine, zagotavlja prevzem celotne proizvodnje po dogovorjeni dinamiki, pri čemer prevzema tudi riziko in del stroškov pitanja mladice goveda.

V letošnjem letu si bomo prizadevali izboljšati notranjo organizacijo in je v ta namen sprejel dogovor z EC Maribor, da nam izdela sodobno organizacijsko obliko, da bi lažje in še bolj uspešno z manj truda premagovali nabavne, proizvodne in prodajne probleme. V bodoče si bomo morali še bolj kot doslej prizadevati v tem, da bomo izboljšali organizacijo dela v vseh delovnih skupinah, skrajšali roke dobave kupcem, znižali nabavne stroške, zmanjšali kalo v hladilnicah, znižali kvare na izdelkih pri kuhanju in prekaževanju, pri razsekavanju pazili na to, da bo razsek optimalen, da bo na kožah čim manj zareзов, da bo izbira mesa in mesnih izdelkov v naših prodajalnah čim boljša, da

bo odkup potekal v skladu s predpisi, brez kritike proizvajalcev živine in še mnogo drugih nalog, ki pa jih ni mogoče naštetati.

Širili in modernizirali bomo maloprodajno mrežo predvsem v krajih, kjer je možnost povečanja prometa in če so pogoji za preureditev obstoječih mesnic. V načrtu imamo širitev maloprodaje v Celju, Rogaški Slatini, v Zagrebu in v Ljubljani. Povezali se bomo s trgovskimi organizacijami za zgraditev novih prodajalnih kapacitet.

Tudi v bodoče si bomo še bolj prizadevali, da bodo naši proizvodi na razpolago v mnogih krajih od Zagreba do Koroške in od Maribora do Kopra. Težili bomo za uvajanje najmodernejše tehnologije in večje produktivnosti dela v vseh naših poslovnih enotah. Prizadevali si bomo za boljši način nagrajevanja tako, da bo tudi pri nas kar najbolj uveljavljeno načelo vsakemu po vloženem delu.

Člani delovne skupnosti »Mesnine« želimo v bodoče v našem listu več konkretnih informacij o našem delu, o sklepih samoupravnih organov, o bodočih nalogah, o izpolnjevanju planskih obvez, o situacijah na tržišču in še o mnogočem, za kar smo bili do sedaj prikrajšani. Vsa obvestila pa bodo morala biti kratka, vsem razumljiva tako, da bi lahko pri sprejemanju odločitev sodelovali v kar največjem številu.

Tone Grm

KAJ JE SINDIKAT?

V vsaki TOZD in OZD imamo organizacije sindikata, ki so povezane s konferenco sindikata in z občinskimi sindikati in so po svojih ustavnih nalogah temelj demokratičnega in samoupravnega sporazumevanja v kolektivu.

V Mesninah imamo dve OOS in sicer: proizvodnja in prodaja, ki sta povezani med seboj prek konference sindikata Mesnine in v konferenco Hmezada. Žal pa ugotavljamo, da so med nami še vedno taki, ki mislijo, da je sindikat odveč ali pa da naj se ukvarja s čim drugim in ne s tem, kar spada k samoupravljanju.

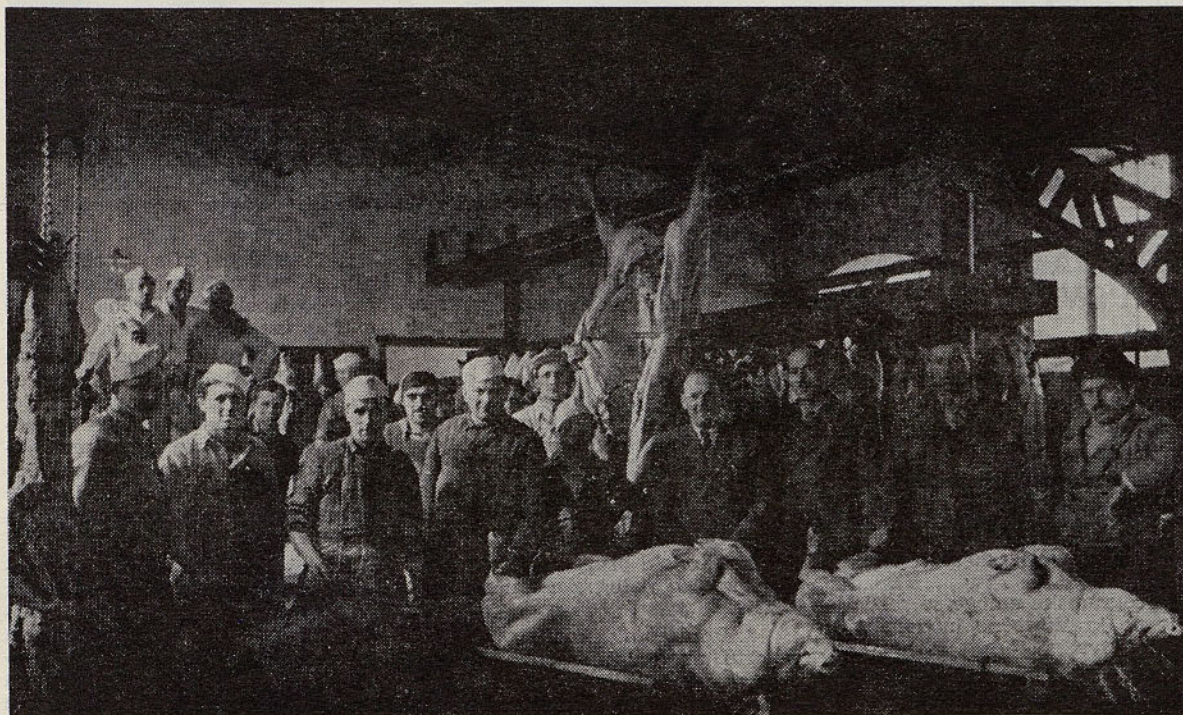
Nekateri menijo, da je sindikat v DO le zato, da skrbi za ozimnico, izlete, obdaritev otrok za dedka Mrza in podobno. Seveda pa le-ti nimajo prav.

Sindikati so bili potrebni delavcem in bodo, pa naj je še taka DO, ki ima popolnoma razvite samoupravne organe.

»Kaj sploh je sindikat?« to se mnogi izmed nas sprašujejo »in kakšne so njegove temeljne naloge?«

Sindikat je najbolj množična in najstarejša demokratična organizacija delavskega razreda. Sindikat in zveze sindikatov usmerjajo svoje delovanje na vse področje delovnih in drugih življenjskih in političnih interesov delavcev in na vse ravni samouprave in družbenopolitične organiziranosti. Za širino svojega delovanja imajo sindikati podlago v ustavi, v kateri je poudarjena njihova naloga.

(Nadaljevanje na 12. strani)

Tako smo še pred dobrimi desetimi leti delali v klavnici na Teharski cesti

DELOVANJE OO ZK V NAŠEM PODJETJU

Ni dolgo tega, kar je bila konferenca članov ZK našega podjetja.

Na tej konferenci so bila podana poročila iz vseh plasti družbenopolitičnega življenja našega podjetja. Poudarki in kritike so bile podane zlasti na področje samoupravnih odnosov znotra kolektiva.

Pregledan je bil akcijski program in naloge zadane, nam, na njegovi podlagi.

Komunisti smo kritično ocenili nekatere negativne pojave v našem podjetju in se zadalili, da te pojave odpravimo čim prej.

Lahko povemo, da komunisti naše OO ne spimo, aktivno spremljamo vse tokove v našem podjetju in izven podjetja. OOK skupno z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami v podjetju je tudi za čim boljše rezultate poslovanja, za čim boljše medsebojne odnose ter da naše samoupravljanje zaživi tako, kot smo si ga načrtali z našo ustavo.

Naša OOK in njeni člani se bomo v bodoče še bolj trudili, da bodo izpeljane vse naloge, zadane nam na zadnjem kongresu ZKJ in ZKS. Vendar ta naša prizadevanja ne bodo obrodila uspehov, če ne bomo delali s skupnimi močmi.

Moramo biti še bolj strnjeni in enotni v doseganju skupnih teženj in ciljev.

Franc Majetič

- razvoju samoupravnih interesnih skupnosti,
 - uveljavljanju samoupravne delavske kontrole,
 - produktivnosti in dohodku,
 - samoupravnih razmerah pri ustvarjanju in razporejanju dohodka ter pri delitvi sredstev za osebne dohodke,
 - načrtovanju razvoja in izpolnjevanja družbenoekonomskega sistema,
 - utrjevanju socialne varnosti in pri obvladanju socialnih razlik,
 - urejanju življenjskih in delovnih razmer delavcev,
 - razvoju stanovanjskega gospodarstva in reševanju stanovanjskih vprašanj delavcev,
 - pri vzgoji, izobraževanju in samoupravnih odnosih,
 - kulturnem življenju delavcev,
 - oddihu in rekreaciji delavcev,
 - pogojev za varno in dobro delo delavcev,
 - pogojev za dobro delo delegatov in delegacij,
 - obveščanju in obveščenosti,
 - ljudski obrambi in družbeni samozaščiti.
- Delavci se z dobro organizira-

nimi sindikati združujejo v SZDL, povezujejo in sodelujejo z organizacijo ZSMS in organizacijo ZK ter ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami, TOZD, OZD, krajevne skupnosti in pa občine.

Pretekle izkušnje tako v naši TOZD in v večjih delovnih organizacijah v celjski občini so pokazale resnico, da v tistih TOZD v katerih je sindikat spal ali pa le delno delal, seveda pa tudi, če sindikatu niso posvečali dovolj pozornosti oziroma niso upoštevali njegovih načel, je tam samoupravljanje na papirju, ne v resničnem izvajanju.

Tu se dostikrat pokaže, da namесто delavcev odločajo posamezni vodilni delavci. Tam, kjer je sindikat bil in je dovolj dejaven in organiziran, je samoupravljanje zaživel in samovolja posameznikov ni imela mesta.

Iz vsega lahko ugotovimo, da ima sindikat odločilno vlogo v naši samoupravni družbi in lahko zaključimo z besedami: »Nič, kar je pomembnega za delavce, ne more mimo sindikata.«

Milan Terbove

(Nadaljevanje z 11. strani)

Poseben poudarek je na področju kadrovske politike in pri uresničevanju vseh drugih samoupravnih pravic in dolžnosti delavca. Poleg nalog, ki jih imajo sindikati pri uresničevanju delavčevih interesov pa kaže, da brez sindikata ne more biti pravega samoupravljanja, to še posebej velja za današnji čas, ko si v sleherni celici naše družbe prizadevamo za popolno uresničevanje ustave, to je za resnično oblast delovnih ljudi.

Po svojih ustavnih nalogah in iz izvirajočih družbenih nalog je sindikat sestavni del samoupravljanja na vseh ravneh samoupravne organiziranosti, to velja tako za sindikate v TOZD ali pa v OZD.

V naši socialistični družbi pripada vsa oblast delovnemu človeku, oziroma razredu, tako je zapisano v ustavi. Vsi delovni ljudje moramo razvijati socialistično samoupravno demokracijo. V sindikatu se le z množično in konkretno dejavnostjo lahko zboljšujejo razmere in prispeva k uresničevanju življenjskih in delovnih kakor tudi družbenopolitičnih interesov delavcev. Poleg že navedenih obveznosti imajo sindikati svojo osnovno širino delovanja, zlasti pri:

IZPOLNJEVANJE AKCIJSKEGA PROGRAMA STABILIZACIJSKIH UKREPOV ZA BOLJŠE GOSPODARJENJE

Gospodarske in družbenopolitične zahteve so narekovale, da smo po vsej Jugoslaviji začrtali akcijo stabilizacijskih ukrepov za boljše gospodarjenje.

Naš kolektiv je akcijski program sprejel na zborih v času do 24. 7. do 4. 8. 1975. Ta program, ki ga je sleherni delavec sprejel v svojem okviru dela kot svoje, zajema družbenoekonomske cilje, ki se odražajo v večji:

- ekonomičnosti in rentabilnosti poslovanja,
- uspešni nabavi in prodaji,
- večji produktivnosti dela,

In tako delamo danes v novi klavnici v Trnovljah

zboljšanju proizvodnih postopkov,

- utrjevanju samoupravljanja in obveščanja,
- varčevanje uporabe pomožnih materialov,
- večja disciplina dela,
- utrjevanje dobrih delovnih navad.

Programske naloge so razdeljene na kratkoročne in dolgoročne zadolžitve.

Kako pa smo naloge izpolnjevali in kaj je še za storiti?

O izpolnjevanju nalog smo v zadnjem času poročali 24. 11.

1975 na letni konferenci OOK TOZD Mesnine in 2. 12. 1975 na odboru za dobro gospodarjenje, kjer so bili prisotni predstavniki občinskega sindikata Celje.

Ugotovitev je, da je naš akcijski program dobro zastavljen, dočim pa se z izpolnjevanjem teh nalog ne moremo zadovoljiti. Naloge so na polovici izpolnitve, nekaj pa jih je še nedotaknjenih. Po sklepih razprav je nadalje ukrepati naslednje:

1. Akcijski program se mora po natankosti nalog v celoti izpolniti.

2. Predsedniki komisij so odgovorni pregledati rokovnik nalog in za ukrepe, ki iz kakršnih koli razlogov še niso realizirani, postaviti rok izpolnitve takšen, da bo naloga uspešno izvršena.

3. Za ukrepe, ki se iz objektivnih ali subjektivnih razlogov ne morejo izpolniti, je treba predlagati spremembo nosilcev.

4. Predvidoma bomo ponovno pregledali izpolnjevanje akcijskega programa sredi januarja 1976.

Zaključno povedano je uspešnost akcij odvisna od pripravljenosti delovnih skupin, ki naj ponovno delo izvajanja akcijskega programa temeljito proučijo in kritično ocenijo.

V sleherni naši prilogi »Mesnine danes« bomo objavljali potek izpolnjevanja stabilizacijskih ukrepov po posameznih delovnih in poslovnih enotah. V tej številki to poročanje daje delovna enota Proizvodnja, ostale enote pa sledijo.

Ludvik Grabnar

Delovna disciplina

Delovna disciplina je glavni indikator urejenosti podjetja. Ti dve besedi zasledimo danes pogosto v vseh občilih in tudi na naših sestankih. V privatnem življenju poznamo pravila o lepem vedenju, ki jih pravimo »BONTON«. V družbenem življenju smo se za neka pravila o delu dogovorili in jih napisali v naših samoupravnih aktih ter sklepah samoupravnih organov. Torej, če smo se za ta pravila dogovorili, jih moramo tudi spoštovati in vsakega ravnanja, ki je v nasprotju, se moramo sramovati. Delati po normah, ki smo jih sami postavili za doseganje družbenih in osebnih ciljev, nam mora biti v ponos. Posameznike, ki se težje prilagajajo našim disciplinskim normam, moramo sodelavci spodbujati in jih opozarjati ter nazadnje sankcionirati.

Opozoril bi na nekatera odstopanja v delovni disciplini, ki se pogosto pojavljajo pri posameznikih:

1. Neopravičeni izostanki predstavljajo motnje v organizaciji proizvodnega procesa, dodatna fizična obremenitev najožjih sodelavcev, znatni stroški za TOZD, rušenje ravnotežja delovne morale in discipline, lahko pa celo izpad proizvodnega procesa. Neopravičen izostanek je vsak izostanek ki ni s soglasjem odgovornega vodje.

2. Zamujanje na delo in predčasni odhodi z dela so dnevni pojav. Po zakonskih določilih in našem samoupravnem sporazumu smo dolžni delati 8 ur dnevno, enkrat tedensko pa 10 ur — v ta čas je všteti tudi čas za malico. Vsa odstopanja od tega pa zavirajo proizvodni proces in so nepredvideni strošek TOZD, oziroma breme najožjih sodelavcev. Predčasni odhodi z dela so lahko opravičeni (zaradi bolezni, nezgode delavca, vojaških obveznosti, vabila na sodišče, upravo javne varnosti ter specialistični zdravniški pregledi). Za te izhode izda pooblaščen vodja dovolilnico.

Vse ostale privatne opravke moramo urejati izven rednega delovnega časa in se dovolilnice ne izdajajo. Predčasni odhodi iz obrata in tudi odhodi iz delovnega mesta brez dovoljenja odgovornega vodje se smatra za samovolj zapustitev dela.

3. Neodgovorni odnos posameznika do sodelavcev je dostikrat vzrok slabe storilnosti ali celo nezgode pri delu. Sem se štejejo razne konfliktna situacije, vinjenost, kepanje z odpadki, brizganje z vodo in podobno.

4. Nepravilno ravnanje z delovnimi napravami ter predmetom in proizvodi dela. S tem mislim na vzdrževanje strojev in naprav, ki je pogosto v nasprotju z navodili za upravljanje. Pogosto vidimo komade mesa, ki ležijo na tleh v blatu in niso več uporabni za prehrano, kar je posledica neodgovornega dela. Slaba higiena dela dostikrat povzroči kvarjenje mesa, mesnih izdelkov ali celo zastrupljanje potrošnikov.

5. Delo, ki ni v skladu z varnostnimi predpisi ima pogosto za posledico nezgodo ali drugo bolezensko stanje. Naši samoupravni akti točno predpisujejo varnostne ukrepe za posamezna delovna mesta. Kljub številnim nezgodam zaradi neupoštevanja varnostnih ukrepov posamezni delavci ne koristijo razpoložljivih osebnih zaščitnih sredstev, kot so: žični predpasniki, rokavice, čelade in podobno.

6. Odtujevanje dobrin in imovine moramo preprečevati in sankcionirati.

Vse nepravilnosti, ki so navedene, se smatrajo kot groba kršitev delovnih dolžnosti in je dolžnost odgovornega vodje, da uvede disciplinski postopek zoper kršitelja.

Ta sestavek ni usmerjen kot kritika, pač pa vzpodbuja h krepitevi samoupravnih odnosov na delovnem mestu.

Lemut

Organiziranost mladih v naši TOZD

Rad bi izkoristil priložnost, ki se mi ponuja in vam na kratko poročal o delu in organiziranosti naše mladine.

Lahko rečemo to, da imamo nekaj mladih, ki hočejo delati in dodati svoj delež k izgradnji naše samoupravne socialistične družbe. Žal pa moram povedati, da so tudi taki, ki nam onemogočajo delo s svojim postranskim govorjenjem. Mislimo, da se bodo ti mladinci in mladinke le zavedli ter pristopili k delu in da bomo z združenimi močmi premagali težave, ki se tičejo nas vseh, zlasti težav, ki se tičejo našega kolektiva. Opažamo pa, da so nam ostali ob strani starejši mladinci in mladinke, ki niso vključeni v nobeno koristno družbeno delo. To mislimo v kratkem o-

praviti, ustanovili bomo aktiv mladih samoupravljalcev.

Naloge tega aktivna bi naj bile iste, kakor OOSZMS.

Naj še povzamemo, da naš samoupravni socialistični razvoj ne more trpeti, da nekdo stoji ob strani, zlasti ne more trpeti, da stojijo ob strani mladi ljudje.

Ti mladi ljudje čakajo in si manje roke misleč, kar naj se drugi mučijo, trošijo svoj prosti čas, ko pa bom kaj od družbe potreboval, mi bo družba tako ali tako dala, ne glede na to ali sem prispeval kaj zraven ali ne.

Nas peščica pa mislimo, da je to mišljenje hudo zgrešeno, naj nas vodi ta misel, da brez skupnega dela na vseh področjih ni skupnega uspeha.

Franc Majetič

UPORABA VAKUUMA V MESNI INDUSTRIJI

I. SPLOŠNI POJMI

Naš planet Zemljo obdaja plast zraka, ki se z višino redči. Zrak, ki je sestavljen iz več plinov (kisik, dušik, ogljikov dvokis in žlahtni plini) ima tudi svojo lastno težo, s katero pritiska na predmete na zemlji in ustvarja tako imenovani zračni pritisk. Mi tega pritiska ne čutimo, ker smo nanj navajeni, pač pa ga čutimo, če hitro menjamo nadmorsko višino in s tem pridemo v drugačen zračni pritisk. Če se z vzpenjačo naglo dvignemo, čutimo šumenje v ušesih, ali obratno, če se spuščamo.

Če iz neke zaprte posode izsesamo s pomočjo zračne črpalke zrak, pravimo, da smo v posodi ustvarili podtlak ali vakuum. Ime vakuum izvira iz latinske besede »vacuus«, kar pomeni prazen prostor.

II. OBDELANO MESO POD VAKUUMOM

V predelavi mesa nam zrak ali bolje rečeno kisik, ki je komponenta zraka, često povzroča določene težave. Na primer: luknjice v nadevu, spremembo barve nadeva zaradi zraka, spremembo oku-

sa (žarkost itd.) Zato se je stalno stremelo za tem, da bi tudi v mesni industriji dobili stroje in naprave, s pomočjo katerih bi med delom samim odstranjevali zrak in to vsaj delno, če ni mogoče popolnoma. Tako so konstruktorji izdelali celo vrsto strojev za predelavo mesa, ki imajo vgrajene tudi črpalke za vakuumiranje. Tako poznamo in uporabljamo pri nas vakuumske polnilke za klobase, vakuum mešalke za nadev in vakuumski stroj za sesekljanje mesa (kuter). Poleg teh imamo še stroje za vakuumsko pakiranje končnih izdelkov. Danes bi na kratko opisal prednosti vakuumskega kuterja. Predelava mesa pod vakuumom pomeni obdelavo mesa v stroju ob istočasnem celotnem ali delnem odvzemu zraka v času obdelave. Kot nam je znano, se zrak sestoji iz 4/5 dušika in 1/5 kisika ter ogljikovega dvokisa in žlahtnih plinov. Dušik je neaktiven plin in kot tak ne sodeluje pri reakcijah, kar je ravno nasprotno kisiku.

Kisik deluje kemijsko na pigment v mesu miogloblin tako, da ga spremeni v oksidacijo v drug (Nadaljevanje na 14. strani)

To je samo del naših okusnih izdelkov

Problem higijene in sanitarij pri nas

V letih po drugi svetovni vojni, zlasti pa v zadnjih 20 letih, se je zaradi močnega odseljevanja ljudi s podeželja v industrijska središča spremenil tudi način oskrbovanja s hrano in tudi način priprave hrane. Vse več ljudi se hrani v obratih družbene prehrane, zlasti pa vedno več ljudi sega po živilih, ki jih kupujejo v trgovinah, izdeluje pa jih živilska industrija.

Vse to pa povzroča, da se hrana večkrat prevaža, skladišči in obdeluje na različnih krajih in različnimi pogoji, ki niso vedno primerni za obstojnost živila. Industrijska proizvodnja daje na trg ogromne količine hrane, ki je na voljo in uporabo širokemu krogu potrošnikov. Zaradi tega morajo ta živila biti higiensko neoporečna, sicer so potencialna nevarnost za zdravje veliko ljudi.

Zdravje ljudi je eden največjih dobrin, zato imamo v Jugoslaviji vrsto inštitucij in služb, ki s sistematičnimi znanstvenimi raziskovanji ugotavljajo in iščejo najboljše rešitve za preskrbo ljudi z zdravo prehrano. Plod teh raziskav in ugotovitev je, da je pri nas z zakonskimi določili urejena proizvodnja živil, promet z živili in nadzor nad živili ter predmeti splošne rabe.

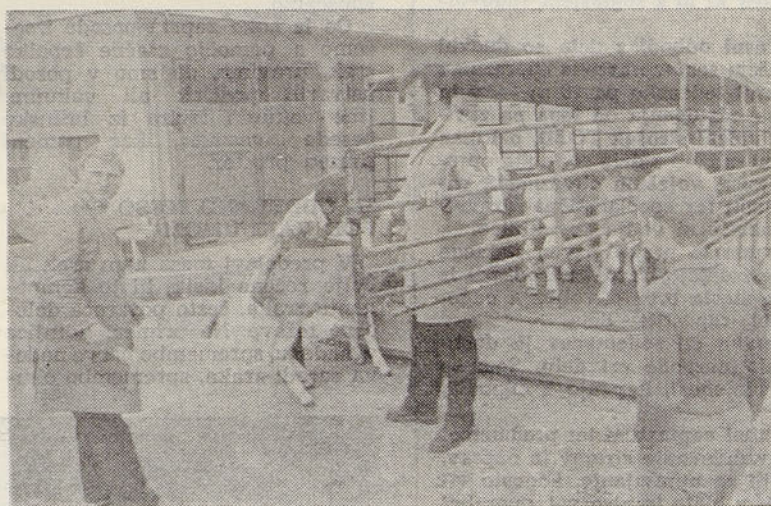
V Sloveniji mesna industrija nima dolgoletne tradicije. Pred vojno smo v Sloveniji imeli le dva obrata, ki sta se dvignila nad obrtniško raven. Prav zaradi tega tudi ni bilo izkušenj kako v

industrijskih pogojih proizvodnje najti zadovoljive tehnološko-sanitarne rešitve.

Nad higieno v mesnopredelovalni industriji stalno bdi veterinarska inšpekcijska služba.

Ta ima za svoje delo zakonsko podlago.

Vendar pa veterinarska inšpekcija le zahteva red in čistočo v obratu, medtem pa je v proizvodnji potrebno najti ustrezen način dela in sprotnega izvajanja zahtev veterinarske inšpekcije, kar bomo skušali v nadaljevanjih tudi opisati.

Odkup telet na Polzeli

sterilizatorji nožev in drugega orodja. Za vsakim komadom je treba nož ali sekuro sterilizirati.

Potek dela na liniji zakola prašičev je podoben prejšnjemu. Vemo pa, da so prašiči nosilci nevarnih povzročiteljev zoonoz in antropozoonoz, zaradi česar je tukaj potrebna še strožja veterinarska kontrola.

Naslednja faza v verigi predelave mesa je hlajenje. Hlajenje sicer zavre razvoj mikroorganizmov, vendar je rast učinkovito zavrtja le pri nizki temperaturi in tudi nizki relativni vlagi. To pa

predstavlja zaradi nastopa kala, popolno nasprotje ekonomičnemu poslovanju podjetja. Potrebno je bilo najti kompromis med obema problemoma. Tega smo našli tako, da smo z novimi boljšimi stroji znižali temperaturo, istočasno pa ustrezno povečali relativno vlago (2—4° C in 80—90 % r. v.) in z ustrezno organizacijo dela preprečili zaostajanje mesa v hladilnicah dalj časa, kot je to potrebno za zorenje mesa.

V fazi razsekovanja trupov in pridobivanje mišičnine in slanine je potrebno skrbno paziti na hladno verigo in strogo higieno v oddelku. Od kvalitete dela je odvisna nadaljnja kvaliteta izdelkov, zlasti trajnih, za katere vemo, da niso termično obdelani, ampak ostanejo užitni preko fermentacijskega procesa zorenja mesa.

V fazi predelave mesa, bodisi klobasičarni, bodisi v konzervne izdelke, imamo faze dela, pri katerih se surovina pripravlja na temperaturah 40—50° C, ki so najbolj ugodne za razvoj m. o. Pravtako med termično obdelavo traja prehod nižje temperature na višjo nekaj ur. V tem času pa imajo m. o. skoraj idealne pogoje za razvoj. Inhibitorni učinek na m. o. ima samo natrijev klorid, ki ga uporabljamo kot začimbo in konzervans.

Prihodnjič: Čistilna in dezinfekcijska sredstva.

Goličnik

(Nadaljevanje s 13. strani)
pigment metmioglobin, ki daje neznatno in nezaželeno barvo mesu. Če je v mesu manj kot 30 odstotkov metmioglobina, ima meso intenzivno svetlordečo barvo. Če se količina giblje med 30 do 50 %, je meso rdeče do temno rdeče. Ko meso vsebuje več kot 50 % metmioglobina, se začne pojavljati siva barva mesa, ki preide v povsem temno barvo, ko doseže metmioglobin 70 %.

Značilno za gotove proizvode, proizvedene pod vakuumom je, da ima lepšo in bolj obstojno barvo kot proizvedeni brez vakuumu. Enako velja, vsaj delno, tudi za okus izdelkov, ker z odstranitvijo kisika iz nadeva preprečimo vpliv kisika na arome, ki so v začimbah.

Konzistenca in homogenost izdelkov je zaradi fizikalnega učinka obdelave pod vakuumom dosti boljša, kar zlasti velja za izdelke, ki jih termično obdelujemo na temperaturi nad 100° C.

Pri več kot enoletni uporabi novega stroja za sekljanje mesa, ki dela z vakuumom, smo se lahko sami prepričali o prednostih uporabe vakuumu, saj imamo sedaj dosti boljše in enakomernejšo kvaliteto izdelkov, ki jih proizvajamo s pomočjo tega stroja. To je predvsem opaziti na boljši kvaliteti barjenih klobas, pri katerih se je tudi prodaja močno povečala.

Prihodnjič: Pakiranje pod vakuumom

Goličnik

Povsem na kratko bom skušal opozoriti na nekatera najbolj kritična mesta v verigi pridobivanja mesa, obdelave in predelave mesa.

Če začnemo z zakolom živine (goveda, teleta, prašiče) in obdelamo povsem na grobo posamezne faze zakola, vidimo, da je vrstni red naslednji:

- dogon iz depoja, omamljanje in dviganje na transportni tir
- izkrvavitev nad bazenom
- odstranitev drogov in spuščanje goved na odiralne vozičke
- odiranje trupa in nog, odstranitev nog v kolenskem sklepu
- ponovno dviganje na visoki tir — dokončno odiranje
- odstranitev spolnih in trebušnih organov
- odstranitev prsnih organov
- razpolovljenje polovic in toaleta

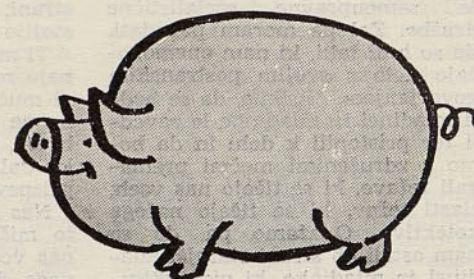
V tem postopku je cela vrsta mest, na katerih je možna huda kontaminacija — tj. predvsem izkrvavitev, odiranje, eksenteracija. Z okuženim nožem vnesemo pri izkrvavitvi globoko v rano številne klice, kjer najdejo optimalne pogoje za razvoj. Odiranje je ravno tako kritično mesto, kjer s površine kože, ki je nosilec ogromnega števila mikroorganizmov, z nepazljivim delom okužimo toplo in vlažno površino mesa. Zelo delikaten poseg je tudi eksenteracija trebušnih organov, kjer nam lahko vsebina teh organov onesnaži in kontaminira meso. Da se temu izognemo, so v klavni dvorani nameščeni parni

TOZD mesnine

želi

delavcem, sodelavcem in kupcem

srečno 1976

DE KMETIJSTVO II VRBJE SKOZI ČAS

De Kmetijstvo II Vrbe je proizvodna enota primarne kmetijske proizvodnje, ki z ostalimi delovnimi enotami sestavlja TOZD Kmetijstvo Žalec. V njej je zaposlenih 98 stalnih delavcev. Kot najvažnejša proizvodna kultura je hmelj, v rastlinski proizvodnji pa travništvo in pridelovanje krmnih rastlin za potrebe

Morda je človeku prirojen občutek, da mora voda sprejeti vse odpadke in jih odnesti. Samo kam? — Tudi takšna divja smetišča se dajo spremeniti v koristne površine, kamor bo človek stopil z veseljem

(Nadaljevanje z 10. strani)

Cilji, za katerimi stremimo, so:

— da bi na obstoječih površinah starih nasadov pridelali 550 ton hmelja,

— za potrebe živinoreje pa 1.100 ton sena, 2.800 ton silažne koruze, 140 ton slame,

— za trg pa 500 ton zelja in 150 ton rži oziroma 15 ton rženih rožičkov za potrebe zdravilstva.

Za uresničitev teh ciljev bo potrebno:

— bolj smela zamenjava savinjskega goldinga, ki daje nižje hektarske donose in ima omejen čas za strojno obiranje, z novimi sortami. Nove sorte dajejo večje hektarske donose in pozneje dozorevajo. Danes imamo komaj 10 % novih sort. Kapacitete obiralnih strojev so takšne, da bi z uvedbo novih sort (25–30 %) lahko obrali vsa hmeljišča. Na ta način bi se izognili zelo dragemu ročnemu obiranju, na drugi strani pa bi bolj izrabili naše kapacitete in s tem znižali stroške na kilogram pridelanega hmelja.

— Na hmeljiščih s plitvo prodnato podlago v Poljčah zgraditi namakalni sistem, kar se perspektivno že uresničuje z gradnjo jezera v Trnavci.

— Uvesti v tehnologijo hmeljarstva nove postopke, ki zamenjujejo zelo draga ročna dela. Tu mislim predvsem na strojno (avtomatizirano) napolnjo vodil in zamenjavo ročnih del pri »zelelih« fazah (danes še 219 ur po hektarju) z novimi modernejšimi postopki (škropljenje z defoljanti in podobno).

— Na poljedelskih površinah izvršiti potrebna izsuševalna dela in druge agromelioracije.

— Poenotiti in modernizirati linije in strojni park za spravilo pridelkov.

DE Govedoreja. Njene površine se razprostirajo od Polzele — Seneka do Plevne nad Gotovljami ter Novoga Celja, na južni strani pa do reke Savinje.

Začetki tega posestva segajo še v čas pred drugo svetovno vojno. Takrat so bili lastniki manjšega dela tega posestva in nekaj gospodarskega poslopja »Usmiljeni bratje«, ki so to zemljo podedovali od faranov. Po drugi svetovni vojni — osvoboditvi je na tem področju nastala Kmetijska obdelovalna zadruga »Slavko Slander«. Z razformiranjem obdelovalnih združenj je leta 1953 prevzel posestvo Inštitut za hmeljarstvo v Žalcu. V letu 1956 je postalo posestvo samostojno »Kmetijsko gospodarstvo Vrbe«. V letu 1961 so se vsa kmetijska gospodarstva v dolini združila v novo ustanovljeni Kmetijski kombinat Žalec. Leta 1968 je prišlo do reorganizacije in ekonomske enote so se med sabo združile ter preimenovala v DE Kmetijstvo II tako sestavljajo nekdanje Kmetijsko gospodarstvo Sempeter—Založe in Kmetijsko gospodarstvo Vrbe.

Ta DE se je povečala od nekadnjih 60 ha postopno na dosedanje površine in na dosednji obseg. Sedaj prideluje DE II hmelj na 261 ha. Z združevanjem zemljišč v večje komplekse in s postavitvijo modernih betonskih žičnic smo začeli uvajati moderno tehnologijo. Začeli smo uvajati kompletne strojne linije. Hmelj pridelujemo na štirih poslovnih enotah: Poslovna enota hmeljarstvo Breg, Poslovna enota hmeljarstvo Sempeter, Poslovna enota hmeljarstvo Roje in Poslovna enota hmeljarstvo Novo Celje. Vsaka PE ima svoj strojni park in svoje stalne delavce. To so zaključene proizvodne enote, ki imajo svoje obiralne stroje, le sušilne kapacitete so združene za več poslovnih enot skupaj. Od teh hmeljskih površin je tričetrt površin opremljenih s fiksnimi namakalnimi napravami. Z moderno tehnologijo, namakalnimi napravami in prizadevnostjo našega kolektiva dosegamo danes konstantne hmeljske donose. V sušnih letih namakamo po potrebi tudi petkrat.

Zadnja leta, ko je Inštitut za hmeljarstvo Žalec vzgajal in dal proizvajalcem nove A sorte hmelja, smo na naši DE pričeli s hitrim zamenjavanjem nasadov z novimi A sortami. Naš kolektiv vidi, da je le v teh sortah bodočnost, svetlejši in bogatejši jutri, kajti pri sorti golding in pri teh cenah, ki jih dosegamo danes, bomo le životarili. Velika škoda je, da nove sorte Aurora ne smemo začasnó razmnoževati, kajti ravno ta sorta na naših talnih pogojih daje najboljše rezultate. Kolektiv z razočaranjem sprejema odločitev Inštituta za hmeljarstvo, da se sorta Aurora ne sme saditi.

(Nadaljevanje na 16. strani)

— Oskrba mehanizacije z dovolj rezervnimi deli.

— Izboljšati organizacijo dela in delovno disciplino ter s tem povečati storilnost.

Na delovni enoti je redno zaposlenih 143 delavcev: dva z VSI, trije z VISI, sedem s SSI, trije s KV izobrazbo, ostali pa imajo interno kvalifikacijo ali pa so nekvalificirani. Vsako pomlad pa nam priskoči na pomoč še okrog 180 sezonskih delavcev. V času spravila hmelja nas je okrog 1000. Pred leti je bilo potrebno za spravilo hmelja na istih površinah 4.500 delavcev.

Vsekakor so največji problem novi strokovni kadri. Praktično že nekaj let ni mladega strokovnjaka, ki bi bil pripravljen delati v osnovni proizvodnji. Breme odhoda starejših strokovnih kadrov (bolezni, zasedba novih DM v podjetju, odhodi iz podjetja) iz proizvodnje se prenaša na ostale. Izhoda skoraj ni videti, razen dodatne stimulacije kadrov, ki so še pripravljeni delati v osnovni proizvodnji. Tudi štipendijska politika podjetja bi morala stremeti za tem, da se mladi strokovnjaki najprej spoznajo z osnovno proizvodnjo in šele nato zasedejo druga delovna mesta. Ob novih strokovnih kadrih za kmetijstvo se moramo vsi prav pošteno zamisliti, kajti časi so minili, ko nas je bilo preveč.

Druga skrb pa je zaposlitev starejših delavcev, predvsem traktoristov, ki zaradi bolezni ali poškodb ne morejo opravljati dela na svojem delovnem mestu. Mislimo, da je potrebno na prekvalifikacijo teh zaslužnih kadrov.

Vsa ta razmišljanja nam naj služijo za boljši jutrišnji dan.

Tone Korenjak, dipl. inž. agr.

(Nadaljevanje z 10. strani)
liko živega dela, še več pa, ko bi morala TOZD izdelati seštevke vsega odkupljenega hmelja po količini in vrednosti. To množico podatkov so zaupali računalniku, ki obračuna prevzem po kakovosti in vrednosti za vsakega proizvajalca posebej. Ob koncu izdelala še seštevke prevzetega hmelja po količini in vrednosti glede na vrsto proizvajalcev in kakovostne razrede. Računalnik torej ne daje samo obračun, ampak pomaga tudi pri analizi proizvodnje tekočega gospodarskega leta.

T. G.

Zadružna enota Celje uspešna v živinoreji

Hmeljske površine kooperantov na področju naše ZE so se močno skrčile zaradi:

1. razvoja družbenega sektorja — Obrata Kmetijstvo IV.

2. komunalnih dejavnosti — industrija — avtocesta — razširitev mesta.

Razvilo pa se je pogodbeno pitanje govedi tj. na ca. 1000 kom. letno in vzreja brojlerjev po sodobni tehnologiji. Tudi proizvodnja mleka se giblje okrog 700.000 litrov letno. Zbiralnice mleka so v celoti opremljene s hladilnimi bazeni.

Vsako leto izpolnimo proizvodni program s predvideno investicijo vsaj za sedem zaščitnih kmetij.

Pri ZE Kooperacija Celje je naslednja zasedba delovnih mest: upravnik ZE, knjigovodkinja, pom. knjigovodkinja, blagajničarka in trije pospeševalci, ki delajo na proizvodnji hmelja, odkupa živine, mlečni kontroli, proizvodnji brojlerjev ter v ostali pogodbeni proizvodnji s kooperanti.

V poslovanje ZE je vključena Kmetijska preskrba v Stanetovi ulici v Celju ter skladišča v Šmartnem v Rožni dolini, Škofji vasi, Ljubečni in Štorah. Navedena skladišča prodajo letno ca. 1000 ton umetnih gnojil. Ukinjeno je skladišče na Lavi zaradi rušenja objektov.

Imamo tudi obiralni stroj za hmelj v Škofji vasi, ki je last sedmih članov strojne skupnosti.

Skoraj 70 % kmetij ima traktorje, kosilnice, obračalnike, samonakladalne prikolice, puhalnike za spravilo sena. V zadnjem času je poraslo število silosov pri individualnih proizvajalcih.

Mnogo smo delali na zamenjavi čistopasemske plemenске živine.

Pri ZE Celje posluje HKS, prek katere smo odobrvali in najemali kredite za investicije preusmeritvenih kmetij in tudi potrošniški krediti za vlagatelje. K vlaganju smo pritegnili skoraj vse kmetovalce, ki imajo poslovne stike z našo službo, delno pa tudi druge. Trenutno imamo 633 vlagateljev.

(Nadaljevanje na 16. strani)

(Nadaljevanje s 15. strani)

Vsako leto organiziramo v zimskem času strokovna predavanja za kmetovalce. V letošnji sezoni imamo predvidena naslednja predavanja:

1. Pokojninsko invalidsko zavarovanje kmetov.

2. Zaščita hmelja in ostalih poljščin.

3. Gradnje silosov in spravilo silaže.

4. Predavanje za rejce perutnine.

5. Varnostni ukrepi pri uporabi kmetijskih strojev in cestno-prometni predpisi za voznike traktorjev.

Pri usmeritvenih programih imamo težave z vsakoletnim upadanjem števila kmetij in kmetijskih površin, kar bi nadomestili s kmetijami, ki so izključno izven mestnega področja.

Zaradi opisanih vplivov planiramo v prihodnje povečanje govejih pancev v organizirani reji na odročnih področjih pri kooperantih, kakor v proizvodnji mleka. Na področju, kjer se močno krčijo kmetijske površine, pa so obstoječi gospodarski objekti, računamo z rejo brojlerjev in bekonov.

Julko Kožuh

nvice

O orjaški pesi

Nekaterim kooperantom je pogled na peso, objavljeno v Hmeljarju novembra 1974. leta, zbudil željo pridelati v naslednjem letu prav takšno peso na površinah, ki so jih namenili tej kulturi.

To pa ni ostalo samo pri željah, temveč so se pričele priprave na uspeh že v jesenskem zaoravanju gnoja. Približno je bilo porabljen na ha: 200 q hlevskega gnoja, čistih mineralnih snovi, iz mineralnih gnojil pa: 80 kg P₂O₅ in 140 kg K₂O. Spomladi pa je bilo še dognjeno v čistih mineralnih snoveh 40–60 kg N na hektar in to v dveh obrokih.

Tisti, ki pa so imeli na razpolago velike količine hlevskega gnoja, so gnojili še z večjimi količinami, saj jim je znano, da z vnašanjem vsakih nadaljnjih 100 q hlevskega gnoja lahko navedena hranila v mineralnem gnojilu zmanjšajo za okoli 25 kg N, 25 kg P₂O₅ in 50 kg K₂O, pri kokošjem gnoju pa še več.

Uspeh ni izostal.

Za primer navajam kooperanta iz ZE Petrovče Andreja Križana iz Galicije in Jožeta Dreva iz Drešnje vasi.

Drev je izvedel prej obravnavano gnojenje še bolj poizkusno, na polovici njive.

Vlaganja niso bila zama, saj je pridelal zelo velike pese, ki so tehtale tudi do 7,50 kilograma, medtem ko je bil pridelek na drugi polovici njive neverjetno manjši.

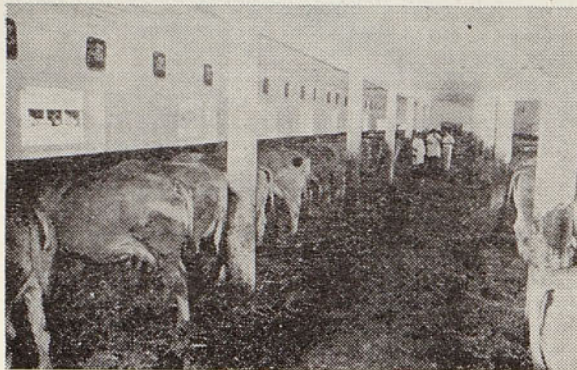
(Nadaljevanje na 17. strani)

TOZD KMETIJSTVO RADLJE OB DRAVI NI OSAMLJENA

TOZD Kmetijstvo Radlje ob Dravi je mlad član Hmezada Žalec, saj se je vanj vključil šele s 1. 1. 1970. Za vključitev v skupnost Hmezada so bili bistvenega pomena dolgoletni stiki v pridelovanju in prodaji hmelja. Hmeljarstvo v zgornji Dravski dolini ima bogato tradicijo v pridelovanju te zadnje čase vedno bolj grenke rože. Kvaliteta in vsebina hmeljskih storžkov prav nič ne zaostaja za drugimi področji, pogosto jih tudi prekaša.

Arondirana zemljišča so bila primerna za hitro povečanje površin hmeljskih nasadov. Ob priključitvi h kombinatu je imel TOZD 73 ha starih nasadov s sorto golding. Do letošnjega leta so se površine povečale na 77 ha. Vzporedno z obnovo hmeljskih nasadov so bile potrebne dodatne obiralne, sušilne in skladiščne kapacitete. Tako intenzivna vlaganja ne bi bila možna brez pomoči skupnih sredstev.

Uvajanje novih »A« sort hmelja je TOZD prineslo veliko upanje, da se ob pričakovanih pridelkih čimprej ekonomsko opomore. Neizpolnjena pričakovanja

Kmetijstvo Radlje ima tudi obnovljen hlev in 50 molznic.

(Nadaljevanje s 15. strani)

Spravilo hmelja — Obiranje je bilo še pred leti povezano z ogromnim številom začasnih delavcev-obiralcev, saj jih je bilo potrebno za spravilo te količine hmelja kar okrog 3.000. Danes potrebujemo še samo 400 začasnih delavcev in z 9 stroji pospravimo ta pridelek v 20 dneh. Pridelek posušimo z 22 sušilnimi komorami, ki so ogrevane na kurilno olje in delamo še na premog s podpihom. Z rekonstrukcijo sušilnice na delovišču v Sempetru v letu 1976 bomo ta pridelek posušili v 16 komorah in dosegli še bolj kvalitetno razmerje.

Poljedelska proizvodnja je v naši delovni enoti organizirana v poslovni enoti poljedelstvo. Proizvodnja njivskih kultur se odvija na 180 ha. Sejemo pretežno koruzo za silažo in za zrnje ter za kolobarjenje še rž za rožičke. Za pridobivanje teh kultur imamo kompletne strojne linije, s katerimi v optimalnem času posejemo, obdelamo in spravimo pridelke. Kljub temu, da vse poljedelske površine niso najbolj primerne za obdelavo (plitva suha tla ali zagledana mokra tla), dosegamo ob prizadevnosti naših delavcev, dobri mehanizaciji dobre hektarske donose. Ob izboljšanju talnih razmer z ureditvijo hidromelioracij bomo dosegli še boljše hektarske donose.

Seno pridelujemo na 170 ha travnih površin. Za spravilo tega pridelka imamo strojne linije, dosuševalne naprave na hladen zrak in senene stolpe Schwarting. Kljub temu, da imamo strojno linijo za spravilo sena, nastopajo določeni problemi. Ob neugodnih vremenskih razmerah pri spravilu I, II, in III. odkosa nastajajo problemi, ki jih s težavo rešujemo. V bodoče bomo morali te linije še izpopolniti tako, da bomo neodvisni od vremenskih nepravil in da bo čas od košnje do skladiščne vlage čim krajši.

V teh nekaj stavkih sem hotel prikazati proizvodnjo in problematiko v proizvodnem procesu naše DE. Pri vsem tem se moramo zavedati specifičnosti primarne kmetijske proizvodnje, ki je v veliki meri odvisna od vremenskih in talnih razmer in zato kljub prizadevanju kolektiva ne moremo doseči vedno takih uspehov kot bi jih želeli.

Rudi Janežič, kmet. ing.
DE Kmetijstvo II, Vrbje

in nesrečna izbira sorte (Ahil) sta bila dva vzroka za težko situacijo, v kateri se je znašel TOZD v zadnjem času. V 4 letih je TOZD zasadil 12 ha nasadov s sorto Ahil, jo v 3 letih ponovno izključil in na novo zasadil s sorto Apolon in Golding. Izpad dohodka si ob teh dejstvih ni težko izračunati.

TOZD sestavljajo naslednje PE:

PE hmeljarstvo
PE živinoreja in poljedelstvo
PE vrtnarstvo
PE kooperacija
PE kmetijska preskrba
OE strojni servis

Struktura zemljišč pa je naslednja:

Njive in vrtovi	195 ha
Travniki in pašniki	35 ha
Gozdovi	10 ha
Nerodovitna zemljišča	18 ha
Skupaj	258 ha

Število zaposlenih v sezoni je okrog 80 in v ne-sezoni 50 ljudi.

PE živinoreja s poljedelstvom ima v svojem proizvodnem programu proizvodnjo mleka, mesa, krme, koruze in semenskih žit. Zemljišča so arondirana, vendar zaradi povečanega hmeljarstva večidel slabše kvalitete.

Poslovni predmet PE kooperacije je reja brojlerjev, odkup živine in drugih proizvodov ter sodelovanje s kmeti. Stiki s kmeti se počasi razvijajo tudi zaradi težavnega položaja same TOZD in zaradi močne konkurence. Na površini 17.000 ha so tri kmetijske organizacije, ki se ukvarjajo s kooperacijo.

PE vrtnarstvo je doživelo v letih življenja v kombinatu hiter vzpon, predvsem po postavitvi rastlinjaka na površini 400 m². Sadike in cvetje, aranžiranje šopkov ter izdelava vencev so glavni posli te PE.

Kmetijska preskrba je bila ena izmed investicij takoj po vključitvi v kombinat. Za TOZD je pomenila okno v svet in komercialno možnost več.

Panorama gospodarskega dvorišča TOZD Kmetijstvo Radlje.

OS Strojni servis je nova dejavnost TOZD. Nastala je ob dograditvi delavnice v skladišču hmelja. Namenjena je za vzdrževanje mehanizacije TOZD in za izvajanje eksternih uslug.

Skupne službe TOZD so za obseg poslovanja in možnosti v proizvodnji obširne, vendar je zaradi statusa delovne organizacije zasedba razumljiva.

ČD se je po vključitvi v kombinat povečal za 1-krat.

Preteklost TOZD je minila v večkratnih integracijah in razdružitvah. Od ustanovitve pa do danes je minila pisana paleta naslovov in organizacijskih oblik oziroma ureditev. TOZD se je ob vseh povezovanjih znašel ob svojih težavah osamljen, tako kot se je znašlo osamljeno kmetijstvo v širšem smislu. Dejstvo pa je, da se TOZD ni nikoli znašel v izgubi. Sebe ob vključitvi v kombinat smo zaživel v sredini, ki je imela več posluha za naš razvoj. Žal je bil ta razvoj že malo pozen in sila hiter. Tempo investiranja je bil za ekonomske možnosti TOZD prehud, kar se delno odraža v današnjem stanju, ko je status TOZD jasno določen. TOZD sam ni v stanju rešiti trenutne težave, ki imajo tudi dolgoročni značaj. Boljša prihodnost je predvidena le ob solidarnosti (Nadaljevanje na 17. strani)

Hmeljar

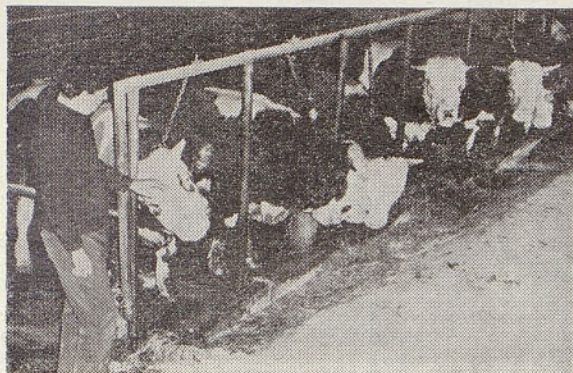
Za še uspešnejše delo več razumevanja

Živinorejsko-veterinarski zavod Celje (tedaj se je imenoval Kmetijski zavod Celje) je nastal leta 1963 z združitvijo bivšega Živinorejsko-veterinarskega zavoda in Kmetijsko-tehnološkega zavoda Celje. Nadaljeval je delo obeh prejšnjih institucij, katerih delo je segalo (posebno Živinorejsko-veterinarskega zavoda) v čase takoj po osvoboditvi.

Področje, ki ga zajema ŽVZ Celje s svojim delom, obsega 14 občin v celjski, posavski in koroški regiji.

Od dejavnosti zavoda bi najprej omenil umetno osemenjevanje, oziroma oskrbo veterinarskih postaj s semenom bikov. V letu 1976 bo preteklo 30 let, kar je leta 1946 dr. Kovač osemnil prvo kravo na našem področju. Sedaj se osemenjuje na področju zavoda 36.000 krav ali 67 % vsega staleža krav.

Bikov za proizvodnjo semena že od leta 1967, ko se je zavod iz Lave preselil v Trnovlje, nimamo več v Celju. Najprej so bili vhlavljeni v Ptuj, sedaj pa so sestavni del skupne črede vseh zavodov v Sloveniji.

Dokaz, kako se da iz starega kozolca narediti dokaj udoben hlev za pitance, je hlev Joža Komaričkega na Pirešici, kjer skrbno neguje in pita 40 bikov.

Druga dejavnost zavoda z dolgo življenjsko dobo je veterinarski bakteriološki laboratorij, ki je leta 1974 slavil 20-letnico dela. V teh letih je s svojimi 67.000 bakteriološkimi in 16.000 parazitološkimi preiskavami pomenil za veterinarsko službo veliko pomoč pri obravnavi številnih problemov s področja kužnih bolezni, sterilizacije, higijene živil, mastitisa in zajedalskih bolezni.

Selekcijsko delo se je v letih po vojni že lepo razmahnilo, vendar je bilo žal po letu 1958 skoraj popolnoma prekinjeno. S tem so tudi odpadle vse možnosti za podatke za progeni test bikov.

Z uvedbo premij za mleko leta 1964 in 1965 in s tem obvezno molzno kontrolo je selekcijsko delo in delo v progenem testu ponovno oživelo. Sedaj je pod kontrolo proizvodnje pri kooperantih na celotnem področju 17.345 krav.

In sicer v	A kontroli	2.376
	B kontroli	11.714
	Z kontroli	3.255

V družbeni proizvodnji 1.436 krav v A kontroli. Predvsem je važno za delo v selekciji povečanje števila krav v A kontroli, pri kooperantih, ki jih bi naj bilo v letu 1976 3.940 do leta 1980 pa 6.150 krav. S tem je dana solidna osnova za nadaljnje delo. To je vsekakor uspeh, če pomislimo, da je v letu 1963 bilo na celotnem področju zavoda le okrog 15 % čistopasemskih živali.

(Nadaljevanje s 16. strani)

ostalih TOZD v sanacijskem postopku. Veliko lažja bi bila rešitev TOZD ob manjših geografskih relacijah ali pa ob vključitvi širšega koroškega območja v kombinat. Kolektiv se zaveda svojih nalog v bodočnosti, vendar se tudi ob maksimalnem prelivanju znoja stvari ne bodo premaknile z mrtve točke, če ne bo pomoči širše družbene skupnosti.

Kolektiv TOZD Kmetijstva Radlje ob Dravi se ob visokem jubileju glasila Hmeljar pridružuje čestitkam ostalih in želi ob tesnejšem sodelovanju uspešno prihodnost.

Alojz HAUZER

Potreba po večjih količinah mleka je zahtevala usmerjanje kmetov-kooperantov v mlečno proizvodnjo. Zato je ŽVZ Celje že v letu 1966 in 1967 začel z delom na preusmerjanju kmetij. Iz tega se je s pomočjo sredstev gospodarskih organizacij, medobčinskega sklada za pospeševanje kmetijstva in v zadnjih petih letih s sredstvi republike razvil močan oddelek za pospeševanje kmetijstva s službo za načrtovanje kmetijskih zgradb.

To delo je obrodilo dobre sadove, saj strokovnjaki zavoda dobro sodelujejo s kolegi iz večine gospodarskih organizacij. Lahko poudarim, da je tam, kjer je za tako sodelovanje bilo več razumevanja bil uspeh pospeševalnega dela na terenu večji. V sodelovanju z našim zavodom je bilo narejenih in moderniziranih v osmih letih preko 12.000 stajšč za govejo živino.

Pod vplivom zavodske službe je bilo urejenih preko 550 čredinskih pašnikov. Prav tako zavodska služba pomaga pri nasvetovanju krmljenja in pri uvajanju sodobnih načinov konzerviranja krme (prevetrovanje, siliranje). Vsekakor je zavod precej prispeval k uspehu živinoreje na tem področju, kar se odraža tudi v tem, da je leta 1965 bilo od kmetov-kooperantov odkupljenega na tem področju 5.500.000 l mleka v letu 1975 pa 32.000.000 litrov.

Na zavodu je zaposlenih 24 delavcev, od tega 1 veterinar specialist, 5 diplomiranih inženirjev, 3 inženirji, 6 delavcev s srednjo in 6 z nepopolno srednjo izobrazbo.

Pri svojem delu strokovnjaki zavoda ozko sodelujejo razen z gospodarskimi organizacijami in veterinarskimi postajami področja tudi z drugimi institucijami kot so Kmetijski inštitut Slovenije, Veterinarski zavod Slovenije, Inštitut za mlekarstvo ter seveda z ostalimi kmetijskimi in živinorejsko-veterinarskim zavodi v Sloveniji.

Sodelavci zavoda vsako leto sodelujejo z več referati na raznih jugoslovanskih ali mednarodnih simpozijih in konferencah. Pri vsem tem uspešnem delu pa zavod seveda tarejo težave, ki so že kronične. Ob preselitvi v nove prostore, ki so bili zgrajeni namesto zgradb na Lavi, je štel zavod 16 delavcev. Ob razširitvi dela in povečanju števila delavcev so postali prostori pretesni.

Zavod je vsa leta v stalni stiski za finančna sredstva. Sicer ne posluje z izgubo, ker so plače relativno nizke, vendar primanjkuje sredstev za modernizacijo in opremljanje, kar večkrat povzroča precejšnje težave. Tu največkrat ne najdemo razumevanja pri gospodarskih organizacijah.

delo samoupravnih ORGANOV

Delavski svet podjetja je imel 109. (12) redno sejo novembra lani. Obravnaval je obširni dnevni red.

1. Kritično je obravnaval poročilo o izvršitvi sklepov zadnje seje, predvsem: a) o izvajanju pogodbenih obveznosti podjetja Slovin Ljubljana do Hmežada po sklenjeni pogodbi o prevzemu TOZD Vital; b) o koordinaciji razvoja in izvajanju razvojne funkcije; c) o izplačevanju osebnih dohodkov tistih TOZD, ki ne dosegaajo planiranega družbenega proizvoda in produktivnosti; d) o sanacijski pogodbi za sanacijo TOZD, če ni sklenjena, kot to zavezuje sprejeti sklep, da se sanacija prevzame.

Delavski svet je poročilo o izvršitvi sklepov z dodatnimi obrazložitvami potrdil.

2. Obravnava 9-mesečnega obračuna poslovanja Tov. Grobnerjeva — analitik in tov. Marinc, direktor FRS, sta podala uvodno razlago o poslovanju podjetja Hmežad in posamezne TOZD v devetih mesecih leta 1974.

V razpravi je delavski svet sprejel sklep za uspešno postavljenih planskih nalog v TOZD:

a) Dosledno izvajati stabilizacijske ukrepe, ki so jih sprejele z akcijskimi programi in storiti vse potrebno, da bo po količinskem obsegu fizični plan dosežen.

b) Glede na ugotovitve, da nekatere TOZD še vedno prekoračujejo dovoljeno maso za izplačilo OD, morajo izdelati analizo izplačevanja in ugotoviti vzroke (Nadaljevanje na 18. strani)

(Nadaljevanje s 16. strani)

Andrej Križan je pridelal po vsej površini zelo izenačeno peso, so pa nekatere tehtale tudi 8,25 kg.

Letošnja pesa pri prej omejenih ni dosegla lanskoletne najtežje pese, je pa zato letošnji pridelek občutno večji zaradi velike izenačenosti pese.

Iz zgornjega je razvidno, da je uspeh popoln in bi bilo zaželjeno, da bi tudi drugi dosegli podobne uspehe pri pridelovanju pese in drugih kultur.

Lanskoletna objava pese je delovala spodbudno.

Milan MIRNIK

DE kmetijstvo IV Celje in hitra cesta

DE Kmetijstvo IV Celje, ki posluje v sestavi TOZD Kmetijstvo Zalec s sedežem v Sempetru, deluje s svojimi proizvodnimi kapacitetami na območju celjske občine in sicer vse od Lave, Zepine, Šmarjete, Arclina, Vojnika, Višnje vasi, Strmca, Socke in tja do Dobrne. DE IV je nastala iz prejšnjega takoj po končani vojni formiranega obrata za kmetijsko proizvodnjo, Kmetijsko gospodarstvo Lava ter pozneje iz leta 1959 združenega Kmetijskega gospodarstva Celje, v katerega so se združili še Kmetijstvo Vojnik in Vrtnarstvo Celje.

V okolici ŽATECA že veliko hmelja oberejo s stroji. Zato je ta posnetek že bolj v propagandne namene

Že takrat so se na novo formiranem obratu postavili cilji in smeri bodoče proizvodnje. Proizvodnja treh združenih obratov je bila zelo raznolika. Napeti je bilo treba vse sile za usklajevanje proizvodnje; uspehi tudi niso izostali.

Leta 1962 se je Kmetijsko gospodarstvo Celje združilo z ostalimi kmetijskimi gospodarstvi iz občine Zalec in (Nadaljevanje na 18. strani)

(Nadaljevanje s 17. strani)
kmetijsko zadrugo Savinjska dolina v novo združeno gospodarsko organizacijo Kmetijski Kombinat Žalec. V novi organizaciji so se že obstoječe smeri proizvodnje še uvrstile z večjo organizirano strokovnih služb, modernjšo tehnologijo in organizacijo dela, v kadrovanju in organizaciji raznih služb po obratih kakor tudi na sami upravi Kombinata.

Danes ima DE Kmetijstvo IV Celje v svojem proizvodnem programu naslednje kulture oziroma panoge: hmelj, poljedelske površine, na katerih pridelujemo predvsem krmne rastline ter žitarice, travniki in goveja živina, to se pravi pitanci. V zadnjem času pa prehajamo na vzrejo plemenskih telic, ki bodo služile za lasten remont matične črede krav mlekaric na dveh farmah, ki so prav tako združene v TOZD Kmetijstvo Žalec. Od skupnih obdelovalnih površin je hmelja trenutno 122 ha, poljedelskih površin 89 hektarov, travniških površin 66 ha, 5 ha steljnikov ter skupaj 180 stališč v hlevih Zepine in Dobrne.

Zaradi hitrega razvoja in urbanizacije mesta Celja smo pred nekaj leti izgubili ogromno obdelovalnih kmečkih površin. Samo po sebi je ujemno, da so z razvojem gospodarstva potrebni novi objekti, kakor tudi stanovanjski objekti za delavce, nihče ali zelo malo je bilo tistih, ki so gradili na zemljiščih, ki so bila manj primerna za kmetijsko proizvodnjo — obdelavo. Poleg hitre urbanistične širitve mesta Celja je nekdašnja v rodna kmetijska zemljišča lastne in kooperacijske proizvodnje v letu 1974 razrezala široko in globoko brazdo hitra avto-cesta »Slovenika«, ki bo verjetno vsem nam v ponos in v zadovoljstvo pri udobni vožnji. Na drugi strani pa se sprašujemo, kaj bo čez nekaj let, koliko bo še ostalo kvalitetnih kmetijskih zemljišč, ki bodo dajala zadovoljiv in kvaliteten ter cenen kmetijski proizvod, vsak dan neobhodno potreben za vsakega državljana, občana, delavca, skratka človeka.

Tako je DE IV na poslovnih enotih Šmarjeta izgubila trenutno 6 ha kvalitetnih hmeljskih zemljišč z nasadom, da ne govorimo še o nadaljnji izgubi 20 ha hmeljskih zemljišč in že obstoječih hmeljskih nasadov, ki se sedaj nahajajo, lahko bi rekli v neki nevtralni coni južno do avtoceste in ceste v Trnovlje. Kot rečeno, treba se bo zamisliti, kako v bodoče gospodariti s kmetijskimi zemljišči. Verjetno bodo to nalogo morale prevzeti in dati bolj na rešeto odgovorne službe — Kmetijska zemljiška skupnost, da se napake ne bi ponavljale.

Kadrovska zasedba DE IV Celje je dokaj dobra. Trenutno je stalno zaposlenih 50 delavcev, od tega 6 NK, 5 PK, 31 IKV, 2 KV, 4 SSI in 2 VISI. Stalnost naših delavcev je malo na šibkih nogah zaradi neposredne bližine celj (Nadaljevanje na 19. strani)

(Nadaljevanje s 17. strani)
nastale situacije. Analizo in vzroke morajo obravnavati delavski sveti teh TOZD. Izdelati morajo tudi prognozo do konca leta in kakšne ukrepe bodo podvzeli, da uskladijo delitev z ustvarjenim družbenim proizvodom.

Če so vzroki objektivnega značaja, kar mora biti analitsko dokumentirano, se bo potrebno dogovoriti za solidarno pokrivanje, v nasprotnem primeru pa mora TOZD znižati OD za odgovarjajoči odstotek.

FRS so pooblastili, da lahko zniža izplačilo OD tistim TOZD, ki nalog, navedenih v tej točki, ne bodo opravile do konca meseca novembra 1975. Na naslednjo sejo DSP, kjer bo podano poročilo o izvršitvi teh nalog, bomo povabili predsednike delavskih svetov TOZD, ki so problematične.

c) Vse TOZD se naj preanalizirajo glede zmanjšanja angažiranja obratnih sredstev. Pospešiti morajo izterjavo svojih terjatev do zunanjih partnerjev, kakor tudi do kooperantov in sprejeti ukrepe za znižanje zaloga.

Popravljen bo investicijski plan za leto 1975 tako, da se zniža skupaj za 54.572.000 din.

3. Predlog za ustanovitev samostojne TOZD za kmetijstvo v Celju

Delavski svet je obravnaval informacijo o predlogu, da bi se naj v Celju ustanovila samostojna TOZD za kmetijstvo. V zvezi s tem je sprejel stališče, da se mora pri morebitnem konstituiranju prvenstveno upoštevati načelo ekonomičnosti in načelo, da se ne povečujejo fiksni stroški in da so službe racionalno in smotno organizirane.

4. Sprejet je pravilnik o obveščanju in pravilnik o zaščiti poslovne tajnosti.

Tov. Savinek je podal poročilo o predlogu pravilnika o obveščanju, s katerim se v vseh TOZD enotno ureja pravica in obveznost delavcev na tem področju, in pravilnik o poslovni tajnosti. Osnutek je predvidel enoten pravilnik. Bil je v predhodni javni razpravi, ki je trajala skoraj 30 dni. Med razpravo so ugotovili, da je potrebno glede na različnost zadev, ki jih je skupen pravilnik obravnaval, sprejeti dva ločena pravilnika. Predloga pravilnika, ki sta predlagana delavskemu svetu podjetja, da jih sprejme, upoštevata tudi pripombe iz javne razprave.

Delavski svet je sklenil, da se sprejme pravilnik o obveščanju in objavi v glasilu Hmeljar. (Pravilnik je bil objavljen v decembrski številki). Sprejet je tudi pravilnik o zaščiti poslovne tajnosti. Pravilnik bo dostavljen vsem tistim članom delovne skupnosti, ki morajo pri svojem delu upoštevati določila pravilnika.

5. Pravilnik o izumih, tehničnih izboljšavah in koristnih predlogih je delavski svet sprejel v besedilu, kot ga je pripravila komisija za imenovanje.

Pravilnik je bil objavljen v decembrski številki Hmeljarja.

6. Samoupravni sporazum o delitvi dohodka je v javni razpravi.

Delavski svet je sprejel predlog posebne komisije in sklenil, da se osnutek samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka objavi v 15-dnevno javno razpravo.

7. Sprejeto je besedilo enotnega pravilnika o uresničevanju, organizaciji in delu samoupravne delavske kontrole.

Mizarji v delavnici v Vrbju imajo vedno polne roke dela

Delavski svet podjetja je sprejel predlog, ki so ga pripravili predsedniki odborov samoupravne delavske kontrole, da s sklepom določi besedilo enotnega besedila pravilnika s predlogom, da ga delavci vseh TOZD sprejmejo na zboru.

8. Sprejet je sklep o postopku za dopolnitev samoupravnega sporazuma o združitvi in imenovana komisija za izdelavo statuta podjetja.

Delavskemu svetu podjetja je bilo predlagano besedilo za potrebne spremembe samoupravnega sporazuma o združitvi in predlog, da se imenuje posebna komisija za pripravo besedila statuta podjetja.

Delavski svet je sprejel predlog besedila za spremembo samoupravnega sporazuma o združitvi in sklenil, da se objavi v javno razpravo.

Sklenil je, da se imenuje komisija za izdelavo predloga statuta in sprememb samoupravnega sporazuma o združitvi.

Komisijo sestavljajo: Savinek Franc, sekretar podjetja, predsednik, Lesjak Filip, sekretar HM export-import, član; Dermol Ludvik, direktor VR, član; Lesjak Danica, analitik ML, član; Turnšek Ivan, računovodja KZ, član; Goršek Andi, sekretar ME, član; Kampuš Lojze, upravnik ZE Trnava, član; Križnik Veljko, glavni direktor, član; Vodlan Ivan, analitik v Skupnih službah, član.

Sušilnica hmelja »Cer« pod snežno odejo

Naloge in pristojnosti komisije so:

a) Da pripravi predlog besedila statuta, ga predlaga v 15-dnevno javno razpravo, da obravnava vse predloge iz javne razprave, določi končno besedilo statuta, ga predlaga zboru delovne skupnosti v sprejem. Po potrebi opravi usklajevanje v primeru različnih stališč in predlaga delavskemu svetu delovne organizacije, da ga razglasi.

b) Da obravnava predloge in pripombe iz javne razprave na predlagane spremembe samoupravnega sporazuma o združitvi in predloži delavskemu svetu končno besedilo, ki ga da zborom delavcev v sprejem.

Komisija mora pričeti z delom takoj.

9. Delavskemu svetu je bil predlagan sklep o določitvi osnov za izplačilo honorarja za izdelavo in redakcijo predlogov samoupravnih splošnih aktov.

Delavski svet predloga ni sprejel, ampak je sklenil, da ga da v razpravo TOZD.

Imenoval je strokovno komisijo za kategorizacijo in ovrednotenje sprejetih samoupravnih splošnih aktov, priročnikov in učbenikov, ki jo sestavljajo:

Goršek Andi, sekretar ME, predsednik; Wagner Marija, org. izobraževanja v Skupnih službah, član; Zalesjak Breda, v. d. vodja Po v Skupnih službah, član; Vogrinc Marta, bilancist KZ, član; Lesjak Filip, sekretar HM export-import, član; Brišnik Ivan, računovodja NT, član; Savinek Franc, sekretar podjetja, član.

Komisija ima naslednje naloge:

— Uskladiti predloge in pripombe iz javne razprave o predlogu sklepa, s katerim se določijo osnove za izplačilo honorarja za izdelavo in redakcijo samoupravnih splošnih aktov, priročnikov in učbenikov v DO in TOZD in predlaga končno besedilo delavskemu svetu v sprejem.

— Druge naloge in pristojnosti se bodo določile po sprejemu citiranega sklepa.

10. Imenovan je pomočnik glavnega direktorja za komercialne zadeve.

Na predlog razpisne komisije je delavski svet sprejel naslednji sklep:

Za pomočnika glavnega direktorja za komercialne zadeve se imenuje tov. Franc Mežnar, dipl. ekonomist iz Celja.

(Nadaljevanje na 19. strani)

(Nadaljevanje z 18. strani)

Po določitih samoupravnega sporazuma o združitvi in samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu je to vodilno delovno mesto in se po 4 letih ponovno razpiše.

Mandatna doba mu teče od 1. 1. 1976 dalje oziroma od dneva, ko bo pridobil lastnost delavca v Hmezadu.

Določil je tudi naloge in pristojnosti za to delovno mesto, dokler to ne bo urejeno v statutu podjetja.

11. Imenovanje notranje arbitraže.

TOZD Kooperacija Žalec je predlagala, da notranja arbitraža odloči o sporu glede njene obveznosti izvajanja sklepa delavskega sveta podjetja, ki je določil osnove za združevanje sredstev za pokrivanje izgube za prvo polletje v letu 1974 za TOZD Vital.

Za člana arbitraže, kot predstavnika podjetja, sta bila imenovana tov. Zlatko Jeriček, računovodja TOZD Hmezad export-import in Franc Savinek, sekretar.

12. V nadaljevanju se je je delavski svet razpravljal in odločal še v naslednjih važnejših zadevah:

a) Odločil je o predlogu za odkup obveznic in posojila federacije v višini 1.071.233 din.

b) Določil je osnove za plačilo TOZD za storitve FRS.

c) Sprejel je stališče do resolucije na področju kmetijstva, ki jo je sprejela obč. skupščina Žalec. Stališče je posebej objavljeno.

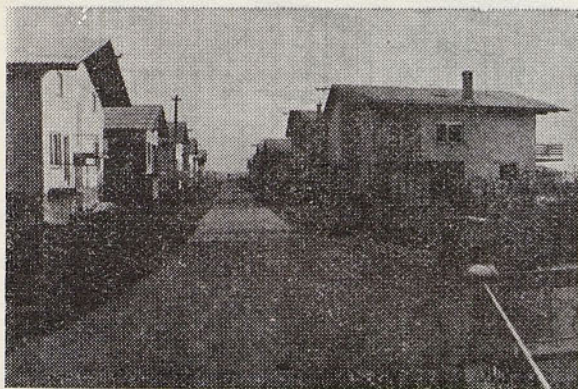
d) V svet Višje agronomske šole je delavski svet imenoval tov. Vlada Kralj, upravnika ZE Gotovlje, v svet Visoke ekonomsko-komercialne šole pa tov. Grobler Marjetko, dipl. ekonomist-analitik iz delovne skupnosti Skupnih služb.

e) Delavski svet načelno soglaša s predlogom Zveze hranilno-kreditnih služb Slovenije o načinu zbiranja sredstev za kreditiranje stanovanjske izgradnje kmetom-kooperantom in priporoča TOZD kooperacijske dejavnosti (KO, KŠ, KR, KB), da akceptirajo predlog Zveze HKS in svojo odločitev v roku 15 dni sporočijo FRS.

Skupni odbor za medsebojna razmerja je imel svojo 14. sejo. Obravnaval in sklepal je o naslednjih zadevah:

Na predlog komisije za sistemizacijo in oceno delovnih mest je sprejel predlog sistemizacije in ocene delovnih mest za TOZD KIB. Sprejel je tudi predlog za spremembe in dopolnitve sistemizacije za TOZD GO, KR in Skupne službe.

Komisija za družbeni standard je predlagala sklep o razdelitvi sredstev za posojilo zasebnim graditeljem stanovanjskih hiš in kupcem stanovanj. Odbor je predlog sprejel in sklenil, da se objavi v 15-dnevno javno razpravo. Po tem roku bo odbor obravnaval eventuelne pritožbe in dokončno določil o dodelitvi posojil. Spisek je bil posredovan vsem TOZD, da ga objavijo na oglasnih deskah.

Eno redkih naselij naših delavcev v Šempetru

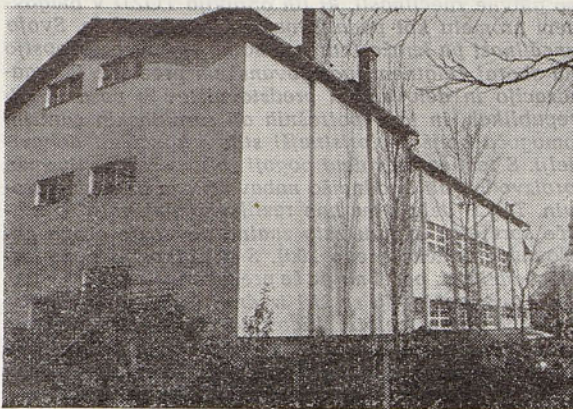
Na predlog komisije za standard je odbor sprejel sklep o dodelitvi stanovanj.

Odbor je obravnaval predlog kadrovske komisije in sklenil, da status izrednega študenta dobijo: Taboršek Nikola iz TOZD Mlekarna, Lemut Franc in Golčnik Ivan iz TOZD Mesnine, Tanc Zvonko iz TOZD Kooperacija, Mirnik Milan iz TOZD Kooperacija, Čater Srečko iz TOZD Kmetijstvo Žalec, Toman Konrad iz TOZD Kooperacija, Valenčak Jože iz

TOZD Kmetijstvo Šmarje, Sečki Ivan iz TOZD Gradbeništvo, Dolinšek Bojan iz TOZD Gradbeništvo, Leban Vida iz TOZD Gostinstvo, Turnšek Franc iz TOZD Mesnine in Turnšek Štefka ter Jože iz ZE Polzela TOZD Kooperacije.

Študentsko morajo vrniti: Tašner Ivan, Resnik Alenka, Jager Božidar, Smuk Jožica, Vrečar Ivan, Rehar Ivan, Lah Andreja, Tominšek Marija, Vovk Ida.

Odboru je bila posredovana informacija o stroških letovanja in vzdrževanju počitniških domov v letu 1975 in poročilo uporabe sredstev skupnega sklada skupne porabe. Ker še niso zbrani vsi stroški za letovanje in dostavljeni računi za letovanje in zdrav-

Zadružni dom v Šempetru je središče vsega dogajanja: ima veliko dvorano, samopostrežno trgovino, mesnico, v njem je sedež ZE, Kmetijstva Žalec, ribiške družine, ima lepo sejno sobo, ki je večinoma zasedena. Le naša kmetijska preskrba se stiska v neprimernih kletnih prostorih. Pravijo, da se bo preselilo v sedanje traktorske garaže

ljenja, ki so bila financirana iz sredstev za socialno šibke, je bil sprejet sklep, da se za naslednjo sejo pripravi končno poročilo in predlaga program letovanja za naslednje leto.

Na predlog sekretarja je odbor sklenil, da predlaga vsem TOZD enotno besedilo sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih.

Za delegata v odbor samoupravne delavske kontrole pri samoupravni stanovanjski skupnosti Žalec, je bil imenovan tov. Zupanek Janko, vodja varnostne službe.

Iz sredstev skupnega sklada skupne porabe je odbor dodelil več finančnih podpor različnim proslcem.

Sekretar
Franc Savinek

SAMOUPRAVNA KULTURNA SKUPNOST
ŽALEC

VAS VLJUDNO VABI V
SAVINOV RAZSTAVNI SALON
NA OTVORITEV RAZSTAVE

**30 let glasila
HMELJAR v svobodi**

V PETEK, 9. JANUARJA 1976 OB 17. URI
RAZSTAVO JE PRIPRAVIL
S POMOČJO ŠTUDIJSKE KNJIŽNICE CELJE
INŽ. VILI VYBIHAL

UVODNO BESEDO BO IMEL
PROF. ZORAN RAZBORŠEK

SODELUJE
MOŠKI PEVSKI ZBOR SVOBODA ŽALEC
POD VODSTVOM
MARJANA KOZMUSA

RAZSTAVA BO ODPRTA DO 18. JANUARJA
VSAK DAN

OD 9. DO 12. IN OD 16. DO 19. URE
POKROVITELJ RAZSTAVE
»HMEZAD« ŽALEC

(Nadaljevanje z 18. strani)
ske industrije in drugih delovnih organizacij, kjer si posamezniki po nekaj letih dela v kmetijstvu poiščejo boljše delo in boljši zaslužek. Žalostno je le to, da povečini vsi tisti, ki odidejo, ostanejo še naprej v stanovanjih prejšnjega delodajalca. Naši novi člani kolektiva, ki se zaposlijo in pomagajo reševati proizvodne težave v »tovarni brez strehe«, stanujejo pa v zelo skromnih in slabih stanovanjskih prostorih, nekaterim pa sploh ne moremo nuditi primernega stanovanjskega prostora.

Milenko ROJNIK, kmet. ing.

DECEMBRA PREJELO 157 SODELAVCEV URE ZA 10-LETNO ZVESTOBO

TOZD GRADBENIŠTVO
ŽALEC

Pohole Ivan, Paulič Ciril,
Škreblin Jože.

TOZD GOSTINSTVO CELJE
Drofenik Angela, Miljevič
Milka.

TOZD HMEZAD EXP.-IMP.
ŽALEC

Levanič Andjelo, Vališ Ru-
dolf, Volk Ida, Zagar Marjan.

TOZD STROJNA ŽALEC
Došler Ludvik.

TOZD MESNINE CELJE

Berk Anton, Cerovšek Ja-
nez, Filipič Jožefa, Juršič
Herman, Kumer Zdenka, Lu-
kanc Marija, Marovt Terezi-
ja, Pšeničnik Anton, Zobič
Dušanka, Vračun Slavica,
Vincelj Marija, Kroflič Karl
ml.

TOZD MLEKARNA CELJE
Intihar Anica, Čretnik
Franc, Kozar Stane, Rebov
Majda, Stern Maks.

TOZD VRTNARSTVO CELJE
Oglajner Jožica, Založnik
Ivanka, Gajšek Alojz.

TOZD KOOPERACIJA
ŽALEC

Beričič Franc, Strojanski
Ivan, Voh Franc, Setnikar
Marija.

TOZD KMETIJSTVO
ŠMARJE PRI JELŠAH

Lah Friderik, Kolar Martin.

TOZD KMETIJSTVO
RADLJE OB DRAVI

Zdrčnik Anton, Žigon Zar-
ko.

TOZD KMETIJSTVO ŽALEC
Prislan Marija.

DE Kmetijstvo I.

Bistrovič Ana, Bistovič Mi-
jo, Kovačec Margareta, Rotar
Franc, Smole Erna, Šebjan
Franc, Plečko Franciška.
(Nadaljevanje na 20. strani)

(Nadaljevanje z 19. strani)

DE Kmetijstvo II.

Cizej Angela, Janežič Rudi,
Nadž Peter, Skornšek Katica,
Brežnik Anica.

DE Kmetijstvo III.

Hegediš Angela, Meško Olga,
Meško Janez, Salamun Stevo,
Kranjec Drago, Križanec Dragica,
Stanič Franciška.

DE Kmetijstvo IV.

Juren Marija.

DE Govedoreja

Liber Jožica, Lovrenčič Mi-
jo, Lovrenčič Barbara, Strajn-
šek Franc, Kos Franc, Ko-
renko Franjo.

TOZD NOTRANJA TRGOVINA ŽALEC

Gril Breda, Podobnik Jože,
Rukavina Katarina, Pšaker
Ciril.

TOZD KMETIJSTVO ILIRSKA BISTRICA

Avsec Alojz, Baša Draga,
Batista Miro, Batista Zdrav-
ka, Benigar Ivan, Benigar
Stano, Bernetič Ivan, Boštjan-
čič Albert, Boštjančič Pavel,
Bradelj Pavel, Čandek Fo-
ška, Čekada Milka, Debeve
Franc, Delost Bernard, Dekle-
va Ivana, Dolgan Vladimir,
Fatur Anton, Grlj Alojz,
Grlj Jože, Grlj Nada, Gulja
Franc, Hrvatina Nada, Iskra
Manda, Jaksetič Miha, Jelin-
čič Metka, Jenko Franc, Keš
Franc, Keš Vida, Kirn Vik-
tor, Kovačič Alojz, Kovačič
Anton, Kovačič Ivan, Kranjc
Ludvik, Kraševac Jože, Ličan
Ivan, Logar Franc, Lovec Ci-
ril, Mikuletič Niko, Možina E-
mil, Nadoh Emil, Novak An-
ton, Novak Marija, Novak
Stano, Peterlin Josip, Počkaj
Vinko, Petrač Albert, Prime
Ivan, Prime Valerija, Prosen
Anton, Prosen Cveto, Raspor
Nada, Ražem Branko, Renar
Franc, Renko Josip, Rože A-
lojz, Rutar Jože, Ružič Mara,
Seles Jože, Slavec Jože, Sve-
tek Alojzija, Svetek Jože, Šajn
Rudi, Senkinc Slavko, Šetina
Jože, Šircelj Anton, Šircelj
Marija, Škapin Franc, Špilar
Danica, Špilar Emil, Štember-
gar Alojz, Štemberger Mirka,
Štemberger Ivanka, Tomšič
Franc I. Udovič Cilka, Udo-
vič Emil, Uljan Ivan, Urban-
čič Anton, Urbančič Ivan, Vrh
Albert, Vrh Ivan, Zele An-
ton, Znidaršič Jože, Fajdiga
Anica, Stegu Josip, Vrh
Francika.

DELOVNA SKUPNOST SKUPNE SLUŽBE

Koren Zlatka, Pungeršek
Katarina, Tavčar Ludvik.

Kadrovska služba

TOZD notranja trgovina - njene naloge in razvoj

TOZD notranja trgovina opravlja pretežno grosi-
stičen promet kmetijskih proizvodov in repro-materia-
lov. S kmetijskimi proizvodi oskrbuje prehrabeno
trgovske in predelovalne organizacije, kmetijske or-
ganizacije pa z raznimi repromateriali in kmetijskimi
stroji ter gradbenim materialom. Organizira in oprav-
lja prosti odkup za potrebe domačega trga in izvoza.
Opravlja tudi prevozne in propagandne storitve. To
so glavne značilnosti, ki jih opravlja TOZD v blagov-
nem prometu kot podaljšana roka proizvodnje. Svojo
značilnost pa izraža tudi s prisotnostjo in razsežnostjo
na skoraj celotnem jugoslovanskem prostoru. Z orga-
nizacijo in delovanjem predstavništva v posameznih
republikah, in to v potrošnih ali surovinskih centrih,
omogoča boljši in pristnejši stik s kupci ali dobavi-
telji. S tem so tudi dani pogoji za uspešnejši plasman
proizvodov ali ugodnejšo nabavo blaga oziroma suro-
vin. TOZD dela z majhno razliko v ceni, zato jo trži-
šče sprejema in tudi zato znatno povečuje obseg po-
slovanja (indeks preko 200). S prisotnostjo posamez-
nih oddelkov, posebno pa še predstavništva, ki v veliki
meri prispevajo, da se širi iz dneva v dan glas Hme-
zada po skoraj celotni Jugoslaviji. S tem prispevamo
pomemben delež k temu, da postaja naša delovna or-
ganizacija »Hmezad« poslovno znana brez angažiranja
večjih sredstev za razne druge medije reklame.

NALOGE TOZD V OKVIRU DELOVNE ORGANIZACIJE HMEZAD

TOZD notranja trgovina ima obveznost in dolžnost
opraviti kot člen v verigi delovne organizacije pred-
vsem naslednje naloge:

- nabavo repro in investicijskih materialov za
hmeljstvo;
- nabava umetnih gnojil in zaščitnih sredstev za
kmetijske TOZD;
- prodaja kmetijskih proizvodov, in to tistih, ki
se pojavijo v dveh ali več TOZD in predstavljajo
tržne viške, ki niso predmet interne menjave blaga;
- organizacija in plasman proizvodov prostega
odkupa, kot so na primer: gozdni sadeži, gobe, zdra-
vilna zelišča, polži itd.;
- prodaja jagodičevega sadja (ribez, jagode) in
industrijskega sadja;
- nabava gradbenega materiala za potrebe malo-
prodaje oz. gradbenih obratov;
- prodaja kmetijske mehanizacije;

— prodaja tehničnega in gradbenega materiala na
drobno;

— organizacija predstavništva;

— nabava ali prodaja proizvodov za potrebe de-
lovne organizacije na področju, kjer deluje predstav-
ništvo;

— prodaja proizvodov delovne organizacije izven
ambulantno dostavnih območij;

— nastopajo na tržnicah zaradi reklamno prestiž-
nih momentov;

— organiziranje in nastopanje na razstavah in
sejmih;

— opravljanje prevoznih storitev za tiste TOZD,
ki nimajo svojega prevoznega parka oziroma, ki ne
rabi specializiranih vozil;

— opravljanje uslug ekonomske propagande in
aranžerstva;

— opravljanje drugih del za posamezne ali več
TOZD, za kar je dosežen sporazum med TOZD ali pa
je predmet planskih zadolžitvev.

Zavedajoč se gornje obveznosti si je delovni ko-
lektiv TOZD notranja trgovina zadal, da v celoti ob-
vlada ta program. Nadalje, da v organizacijo dela
vpelje možno specializacijo, ki se mora rezultirati v
kvaliteti posla in v večji produktivnosti. Zato je te-
žiti, da se proizvodi širijo tudi v eksterno poslovanje.
To velja tako pri nabavnem kot prodajnem področju.
Pri nabavi smo zaradi tega postali večji kupci in zato
pomembnejši za dobavitelje, ki nam nudijo boljše po-
goje, mi pa smo si pridobili s tem stalnost in gotovost
v dobavah. Zadnja leta smo bili priča stalnega nihanja
na nabavnem trgu in pomanjkanju določenih repro-
materialov, celo gnojil in zaščitnih sredstev. To se
ni zgodilo v naši delovni organizaciji in je bila pro-
izvodnja pravočasno oskrbljena.

Na področju prodajnega tržišča smo si zadal
logo čim popolneje oskrbovati kupca in ga tudi zado-
voljiti. V kolikor naši proizvodi ne predstavljajo
kontinuitete ali, da nismo v asortimanu popolni, se
dodato oskrbujemo od drugih dobaviteljev. To pa je
gotovo pravilna usmeritev, saj s tem odpiramo pot
širšemu asortimanu in večji proizvodnji, ki bo sledila
jutrišnji dan v naših proizvodnih oziroma predeloval-
nih TOZD.

Prodajno tržišče prehrabnih proizvodov je za
nas področje izven SOZD Dobrine in ambulantno do-
(Nadaljevanje na 21. strani)

Pozna jesen in zima sta čas dovoza hmelja v Hmezad. Niso redki vozovi, ki vozijo proti Žalcu. Le-ta voz
je pred poslopjem TOZD Notranja trgovina

VTISI Z OBISKA NA POLJSKEM

Republiška zadruga zveza Slovenije je organizirala od 27. 9. do 4. 10. 1975 strokovno ekskurzijo na Poljsko.

Ekskurzija je bila namenjena vodilnim delavcem v kmetijskih zadrugah in v zadrugah enotah pri kombinatih.

V lepem sončnem jutru smo se prek še vedno cvetoče Avstrije pripeljali na avstrijsko-češko mejo MIKOLOV, kjer smo na carinske formalnosti čakali 1,5 ure. Seveda ni bilo nikogar pred nami.

Po Češki smo le malo časa vozili pred mrakom. Prespali smo v OSTRAVI. Naslednji dan smo pri prestopu v Poljsko zopet čakali na meji debelo uro. Dobro, da ni skoraj nobenega prometa.

Poljska je država, ki se razlikuje od ostalih socialističnih držav. Nad 90 % zemlje je v kmečki posesti. Državnih posestev je le malo.

S tem pa seveda ni rečeno, da oblasti ne posvečajo skrbi državnim posestvom. Tudi zemljiški maksimum je zanimiva zadeva.

Na zahodu države (Šlezija) so kmetije velike do 100 ha, na vzhodu pa je povprečna velikost kmetij le dobra 2 ha. Osrednja Poljska ima maksimum 50 ha. Mehanizacije je še razmeroma malo.

Prednost pri nakupu mehanizacije imajo večje kmetije, predvsem pa močno forsirane kmečke proizvodne skupnosti.

Na naši poti smo obiskali v Varšavi inštitut za agrarno ekonomiko. Tu so nam obrazložili njihovo delo ter veliko prizadevanje do večjih pridelkov v državnem in zasebnem kmetijstvu.

Po izračunih inštituta mora poljski kmet imeti 10 ha zemlje, da ima isti dohodek kot industrijski delavec. Do 1990. leta pa bo moral imeti 15 ha zemlje za enako življenje.

Proizvodnost v kmetijstvu je zadnjih 25 let rasla za 3 % letno, dohodek pa za 2 %.

Zelo zanimive so proizvodne skupnosti kmetov. Načinov je mnogo. Precej je družinskih skupnosti (oče, sin itd.).

Takšne skupnosti imajo skupno mehanizacijo. Videli smo skupen hlev treh kmetov za 120 bikov.

Ogledali smo si tudi skupen hlev za plemenske svinje in drugi hlev za pitane prašiče. Nadalje smo videli tudi skupne rastlinjake za proizvodnjo zelenjave in cvetja.

Kako močno podpirajo skupno proizvodnjo, se vidi iz tega, da dobi skupnost kredit npr.: za celotne stroške gradnje hleva za 20 let z 2 % obrestmi in na celotno posojilo 40 % popusta, če proizvodnja plansko uspeva.

Obiskali smo tudi sadjarsko-vrtnarsko zadrugo V NOVEM SONCU, ki ima 4000 članov. Lani je imela zadruga 6 mi-

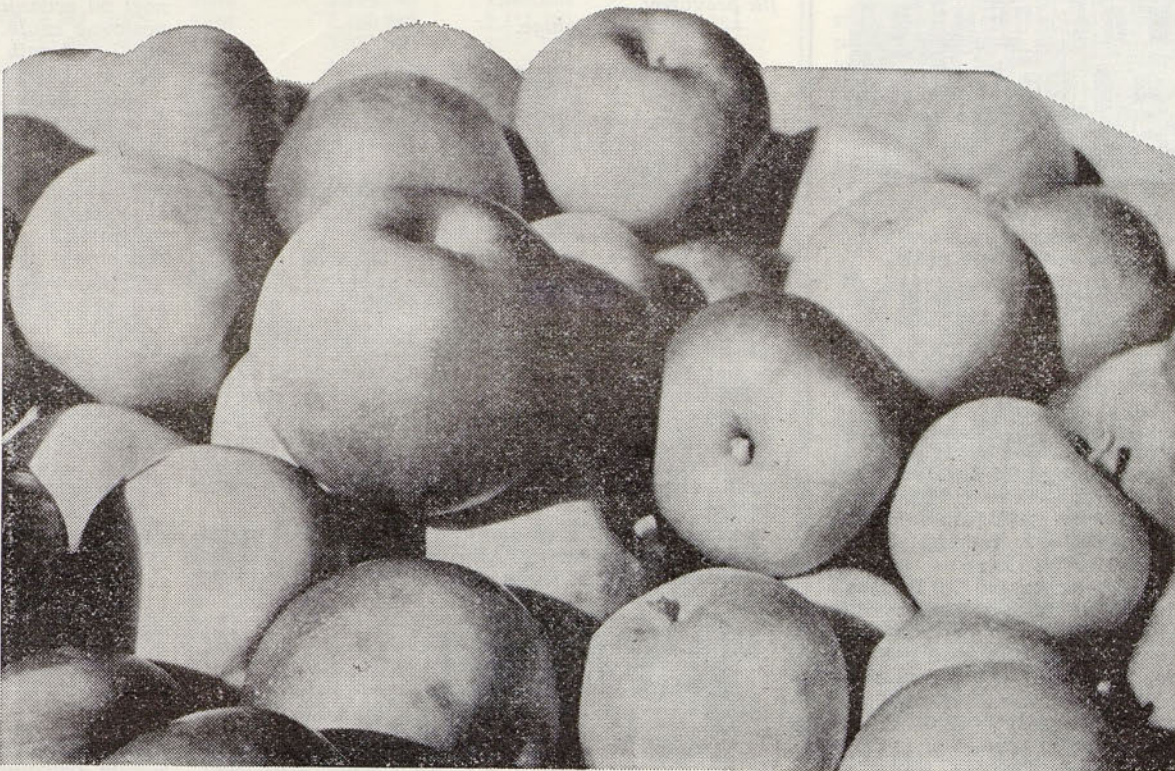
(Nadaljevanje z 20. strani)

stavnih območij. Predvsem je naša orientacija na Zagreb in druga večja središča izven Slovenije. Nastop na področju Kvarnerja je prepuščen TOZD Ilirska Bistrica, ki ima na tem področju iste naloge kot npr. naš TOZD v Zagrebu. Zagreb kot potrošni center z veliko koncentracijo kupne moči je za nas zelo interesanten, zato ga moramo osvajati in v njega investirati. Danes na to tržišče ambulantno dostavljamo mlečne in mesne izdelke iz Celja, kmetijske proizvode pa tudi iz drugih republik. Če hočemo biti na tem področju prisotni in nekaj pomeniti, kjer je koncentracija 800 tisoč ljudi, moramo tudi za to ustvariti pogoje. Že danes bi bili bolj prisotni, vendar se trgovina ne upa v celoti vezati na nas, ker nimamo gotove ambulantne dostave oz. skladišča, od koder bi lahko naročila dodatne količine proizvodov. Dokler to ne uspe, je razumljivo, da nismo za trgovino tako vabljeni, ker nismo gotovi v dobavah. Trgovec še mora imeti poleg nas vsaj enega bolj gotovega dobavitelja. To nam narekuje, da moramo v Zagrebu čim prej zgraditi skladišče s potrebnimi hladilnimi celicami za oskrbovanje detajlistične trgovske mreže. V takšne investicije je že šla naša konkurenca in že zaostaja-

NALOGE V OKVIRU SOZD DOBRINA

TOZD notranja trgovina bi v okviru Dobrine opravljala dela, za katera je usposobljena, in to bi bila predvsem naslednja:

- prevzeti za vse kmetijske OZD ali TOZD oskrbo s kmetijskimi investicijskimi in repro-materiali;
 - prevzeti v prodajo vse vrste kmetijskih tržnih viškov;
 - organizacija in odkup proizvodov prostega odkupa (gozdni sadeži, jagodičevje, industrijska jabolka);
 - opravljati grosistično oskrbo trgovin »kmetijske preskrbe«;
 - opravljati enotno nabavo proizvodov iz področij, kjer deluje naše predstavništvo. Posebno velja za Vojvodino nabava žitaric in Makedonijo nabava poljedelskih proizvodov za nosilca poslov prehrabnih proizvodov;
 - nabava in oskrbovanje kmetijske opreme;
 - vključevanje transportnih in aranžersko propagandnih storitev za tiste OZD ali TOZD, ki nimajo tovrstnih služb ali imajo te v premajhnem obsegu.
- Dosedaj še na tem področju ni veliko storjenega. Niti še ni zato formirana posebna poslovna skupnost. Nekaj je storjenega na področju kmetijskih repro-materialov in kmetijske opreme.

Okusen zlati delišes z naših plantaž, uskladiščen in na prodaj v skladišču v Celju

mo. Tudi KIK Pomurka je že zgradila tak objekt v Zagrebu. Za takšne investicije bomo morali združevati sredstva, kar mora biti v interesu vsakega člana kolektiva naše delovne organizacije. Priča smo, da tudi drugi kmetijski kolektivi združujejo sredstva za dograditev zamujenih trgovskih kapacitet, katerim dajejo tudi prednost.

Tudi nastop na tržnicah mora biti interesanten za našo delovno organizacijo iz dveh razlogov:

Na eni strani smo prisotni, kar je iz reklamno prestižnih vprašanj zelo važno, na drugi strani pa je to tudi pot za plasman naših proizvodov. Ker se v glavnem morajo proizvodi za prodajo na tržnicah kompletirati iz TOZD delovne organizacije in še često s sadjem iz juga, in ker ima TOZD notranja trgovina trgovsko zato najširši asortiman, je razumljivo, da spada tovrstna prodaja v njen program.

Drugeče pa se prodaja kmetijske mehanizacije, vendar tudi za njo bomo morali imeti v določenih krajih razstavne paviljone, kjer bi bila tudi neposredna prodaja. Zato bo potrebno tudi v takšne kapacitete vlagati. S podobnimi oz. drugačnimi problemi pa se srečujemo pri nabavah, zlasti na področju Vojvodine in tudi Makedonije. Organiziramo zlasti odkup. To blago je potrebno na določenih mestih koncentrirati, kar zopet narekuje potrebo po skladiščih. Skladišča bomo v teh krajih gradili tako, da bodo služila tako za surovine kot za proizvode, ki jih bomo plasirali (kombinirano skladišče), ali za opravljanje določene dodelave, pakiranja itd.

ORGANIZACIJA TOZD NOTRANJA TRGOVINA

Temeljno organizacijo sestavlja več med seboj tesno povezanih organizacijskih enot (OE, oddelki, poslovalnice) in strokovne službe. Vsaka organizacijska enota ima svoj delokrog in program vezan na celoto. Vse enote so vključene v proces blagovnega prometa tako pri nabavi, kot pri prodaji npr. prodaja — skladišče — prevoz do kupca, ali nabava — prevoz od dobavitelja — skladiščenje oz. dostava kupcu. Vse OE oz. obračunske enote se medsebojno dopolnjujejo in so v medsebojni odvisnosti. Če grobo preletimo dejavnost posameznih oddelkov oz. OE ugotovimo:

KOMERCIALNI ODDELEK:

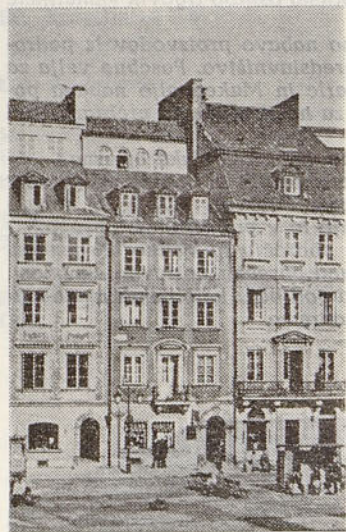
Opravlja promet na debelo predvsem na področju Slovenije:

- kmetijski repromateriali, investicijski materiali,
 - kmetijski pridelki, semenski in sadilni material, sadje zelenjava, grozdje, jagodičevje,
 - odkup: gozdni sadeži, zdravilna zelišča,
 - živalski proizvodi,
 - gradbeni material itd.
- V sestavu ima naslednje enote:
- trgovino z gradbenim materialom.
 - centralno skladišče,
 - trgovino z gradbenim materialom.

(Nadaljevanje na 22. strani)

(Nadaljevanje z 21. strani)
lijonov in pol zlotov dobička
(zlot = 0,56 din).

Ti imajo skupen nasad jablan 50 ha ter mnogo vrtnarskih skupnosti. Imeli smo tudi razgovore s predstavniki zadruge. Povedali so nam, da je osnovna mehanizacija za obnovo in zaščito združena. Kmetje imajo tudi svoje stroje.

Na totalno porušeni Varšavi je zrastle prav taka stara Varšava, kot je bila nekoč

Proizvode prevzame zadruga in jih proda. Cene so razmeroma nizke, vendar zelo zelo stalne: npr.: slive 3,5–5 zlotov (zlot uradni kurs 0,56 din) pšenica 4,4 Z, rž 3,40 Z, svinje 28–31 Z, mleko 4–5 Z, krompir 1,2 Z, sladkorna pesa 0,85 Z, cement 0,6 Z, železo 6 Z, premog 0,7 Z. Plača delavca v kmetijstvu 13–20 Z na uro. Pospeševalec v zadrugi zasluži 2800–3700 zlotov.

Kljub temu da je Poljska mnogo večja kot Jugoslavija in ima 50% več prebivalcev, vendar ne pridelava dovolj hrane za svoje potrebe. Le v proizvodnji krompirja je na vrhu svetovnih proizvajalcev. Izredno se trudijo v zasebnem in družbenem sektorju za povečanje pridelkov, dosega tudi lepe uspehe, vendar je najbrž velika zaostalost kmetov kriva, da napredujejo počasneje kot bi lahko.

Na poti smo si ogledali tudi medvojno taborišče OSWIEC-ZIM. Taborišče je popolnoma ohranjeno. Stoji še nad 40 velikih enonadstropnih barak. V vsaki je bilo nad 1000 taboriščnikov. To taborišče je le 10-odstotni del sosednjega taborišča BIRKENAU.

Ko človek gleda to taborišče smrti, si nehoti ponavljati misel, ki je napisana na plošči na »BLOKU SMRTI« — »HOMO HOMINI« (človek človeku). Kaj je resnično »človek človeku«?

Skozi alpsko področje smo se pripeljali na Slovaško mejo ter nadaljevali pot proti Bratislavi in domov. Splošen vtis je vsaj name bil razmeroma ugoden.

Veliko gradijo. Tudi življenje po naših merilih ni slabo. Imajo pa še veliko dela.

Tudi potrošnja zdaleč ne dosega naše, tako da vendar človek rad in s ponosom potuje domov.

Jože NOVAK

PREDSTAVNIŠTVO ZAGREB:

- prodaja proizvodov Hmezada (mlečni, mesni izdelki, kmetijski proizvodi, sadje zelenjava),
- prodaja kmetijskih strojev,
- prodaja repro-materialov,
- živine in živalskih proizvodov,
- organizacija prostega odkupa.

Glavna naloga tega predstavništva je obdelava zagrebškega tržišča kot prodajnega prostora. Predstavništvo je tudi tako usmerjeno.

PREDSTAVNIŠTVO NOVI SAD:

- plasma repro-materialov za hmeljarstvo Vojvodine,
- nabava žit in kmetijskih proizvodov,
- plasma kmetijske mehanizacije,
- organizacija prostega odkupa.

PREDSTAVNIŠTVO SKOPJE:

- odkup in prodaja živalskih proizvodov,
- nabava kmetijskih proizvodov in jajc,
- nabava žilindre, železa, cementa,
- prodaja kmetijske mehanizacije.

TRANSPORT:

- prevoz za potrebe TOZD notranja trgovina,
- prevoz za potrebe drugih TOZD, ki nimajo svojih prevozov,
- mehanične usluge.

PROPAGANDA IN ARANŽERSTVO:

— usluge EP in aranžerstva za potrebe podjetja: izdelava letakov, plakatov in drugih medijev s svojim sitotiskom, fotografsko delavnico in črkoslikarstvom in aranžiranjem.

Poleg medsebojne odvisnosti posameznih oddelkov je vpeljana specializacija, ki je rezultirana med oddelki in med komercialisti. Kot je bilo že omenjeno pada oziroma se zmanjšuje razlika v ceni.

Zato je potrebno pri povečanju stroškov, ki vsako leto naraščajo, večati tudi fizično storilnost. To prispeva k temu, da vlada v TOZD naslednji princip poslovanja. Blago, ki ga nabavljamo za TOZD delovne organizacije, širimo na OZD oz. TOZD Dobrine in na ostale kupce v Sloveniji. Isti princip velja tudi za predstavništvo. V začetku ima komercialist več proizvodov, z večanjem prometa, se mu zmanjšuje asortiman, več pa se fizični in vrednostni obseg poslovanja. To prispeva tudi k bolj kvalitetno opravljenim poslom.

S takšno politiko in s sorazmerno dobro kadrovsko zasedbo, predvsem z ambicioznimi kadri nam je uspelo večati celotni dohodek od 56 milijonov v letu 1973

na 132 milijonov v letu 1974 in na ca. 230 milijonov novih din v letu 1975. Za leto 1975 predvidevamo celotni dohodek 360 milijonov novih din. Zaradi takšne politike plasmana proizvodov je odnos 80:20 v korist eksterne realizacije. Rast ostanka dohodka je počasnejša in to zaradi hitre rasti stroškov pri isti ali zmanjšani poprečni razliki v ceni. Veliko pa k temu tudi prispeva izredno nizka višina stroška, ki nam ga priznavajo TOZD v delovni organizaciji. Smatramo, da je takšna politika primerna, vendar bi se interni promet ne smel upoštevati kot kriterij za izračun pokrivanja režije skupnih služb. Blago, ki kroži iz ene TOZD v drugo naj bi bilo samo enkrat obremenjeno z režijo in ne večkrat kot je sedanja praksa. Prav tako ni več primeren kombinirani ključ prometa in družbenega proizvoda.

Kolektiv pa se srečuje z velikimi težavami, ker ni dovolj opremljen, s splošno nelikvidnostjo, ki se bolj odraža v drugih republikah kot pa v Sloveniji, nestabilnimi cenami itd.

SREDNJEROČNI PROGRAM

Kolektiv si je v srednjeročnem programu zadal nalogo, da izboljša pogoje dela in poveča opremljenost, zato sledijo večje investicijske naložbe, ki so predvidene v višini 40 milijonov do leta 1980. Celotni dohodek se bo povečal na ca. 600 milijonov in zaposlenost od sedanjih 63 na 100 ljudi. Nastale bodo nove poslovne enote. Večal se bo odnos prometa na malo, zlasti v drugih republikah, čeprav bo še v strukturi vedno prevladoval promet na veliko.

Kolektiv bo z večjimi dobavitelji in kupci, posebno še s TOZD delovne organizacije prišel v nove dohodkovne oblike povezave. Prav tako ima kolektiv namen sprožiti obliko združevanja sredstev za izgradnjo prepotrebni skladiščnih in trgovskih kapacitet, ki naj bi koristile proizvodnim in predelovalnim temeljnimi organizacijam. Kolektiv TOZD notranja trgovina si je zadal zelo ambiciozni program, ki ga bo z razumevanjem ostalih kolektivov lahko dosegel. V tem programu se vidijo tudi ostale TOZD, ki plasirajo svoje kmetijske proizvode ali proizvode predelave na trg ali pa so potrošniki repro-materialov.

Dosedanja praksa je potrdila, da je usmeritev delovnega kolektiva TOZD notranja trgovina pravilna in koristna za celotno delovno skupnost delovne organizacije Hmezad, zato jo bo kolektiv nadaljeval.

S 1. 1. 1976 se naši TOZD pridruži oddelek kmetijske mehanizacije iz TOZD Hmezad eksport-import.

S tem prispevkom smo hoteli bralcem prikazati osnovni program dela kolektiva temeljne organizacije notranja trgovina.

Ivan Debelak

RAZVOJ CELJSKE MLEKARNE

Nastanek celjske mlekarne sega v medvojna leta. Nemški okupator je v Celju v Kocbekovi ulici zasilno uredil mlekarino z adaptacijo prostorne zgradbe.

Mlekarina je po vojni nadaljevala z delom in sprejemala mleko iz obveznega odkupa s celotnega ožjega in širšega celjskega področja. Mleko je v glavnem pripravljala za konzum, delno pa ga je predelovala v sir.

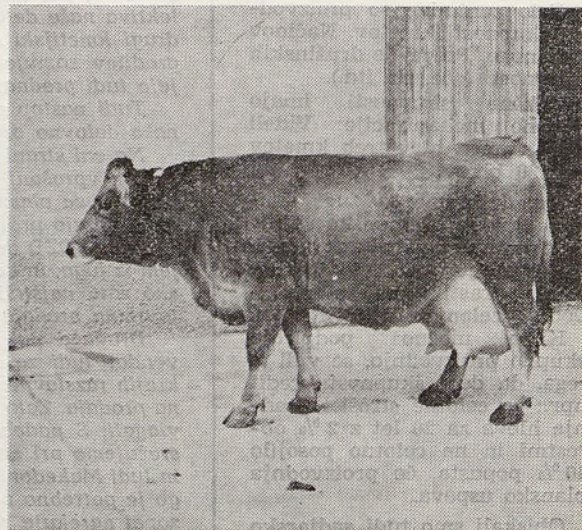
S komzumnim mlekom je oskrbovala potrošnike v Celju in nekaj časa tudi v Trbovljah. Konzumno pasterizirano mleko je dobavljala v vrčih v posebne prodajalne mleka. Del mestnega prebivalstva se je še oskrboval z mlekom tudi neposredno od proizvajalcev bližnjega okoliša.

Po osvoboditvi je mlekarina poslovala pod raznimi nazivi. Prvo je delovala v sklopu direktije za mlekarstvo, nato kot komunalno podjetje. Z letom 1955 je nekaj let poslovala v sklopu zadrugne zveze Celje. Ta leta se je celjski mlekarini priključila tudi šoštanjska mlekarina. S 1. januarjem 1962 se je mlekarina vključila v novoustanovljeni Kmetijski kombinat Zalec, v čigar sklopu deluje še danes.

Leta 1962 je bila zgrajena nova mlekarina na novi lokaciji v Medlogu in junija meseca puščena v obratovanje. Stara mlekarina ni več zadovoljevala po zmogljivosti in funkcionalnosti, niti lokacijsko, saj je bila v središču mesta.

Nova mlekarina je bila zgrajena pretežno kot konzumna mlekarina, kar je še danes. Bila je zgrajena za dnevno zmogljivost 15.000–20.000 l dnevne predelave mleka. Prva leta njena zmogljivost ni bila izkoriščena. S preselitvijo v novo mlekarino se je prešlo tudi na polnjenje pasteriziranega konzumnega mleka v steklenice.

Kapaciteta predelave je bila že v letu 1967 dosežena oziroma presežena, oprema je tehnološko zastarela, zato se je leta 1968 pristopilo k I. rekonstrukciji z delno dozidavo in skoraj celotno zamenjavo strojev. Ukinilo se je polnjenje konzumnega mleka v steklenice in prešlo na polnjenje v nepo- (Nadaljevanje na 23. strani)

Naši farmi Podlog in Zalog imata kvalitetne molznice, zato take krave kot je ta, niso bile in ne bodo nobena redkost

(Nadaljevanje z 22. strani)

vratno polietilensko embalažo. Pri polnjenju jogurtov in smetan se je prešlo iz steklene na nepovratno plastično embalažo (kozarce). Sirne kotle je zamenjala sodobna mehanizirana banja za proizvodnjo sira. S to rekonstrukcijo se je zmogljivost mlekarne povečala na ca. 35.000 l dnevne predelave mleka.

Zadnje desetletje je mlekarina dosegla iz leta v leto vse večji razmah. Močno se je večal odkup mleka predvsem iz individualne (kooperacijske proizvodnje). Zajelo se je v odkup nova področja, kjer do takrat še ni bil organiziran.

Z zadovoljstvom lahko ugotovimo, da je bila mlekarina vsa leta v stanju odkupiti celotne nude količine mleka in ni prišlo nikdar do zastoja na tem področju. Trenutno odvezujemo (odkupujemo) mleko na teritoriju naslednjih občinskih skupščin: Žalec, Celje, Sentjur pri Celju, Sevnica, Laško, Trbovlje, Hrastnik, Slov. Konjice, Velenje, Dravograd in Ravne na Koroškem.

Struktura odkupa v l. 1974 je bila naslednja:

— iz individualne (kooperacijske) proizvodnje 12.258.000 l
— iz družbene proizvodnje 5.493.000 l
— celoten odkup 17.751.000 l

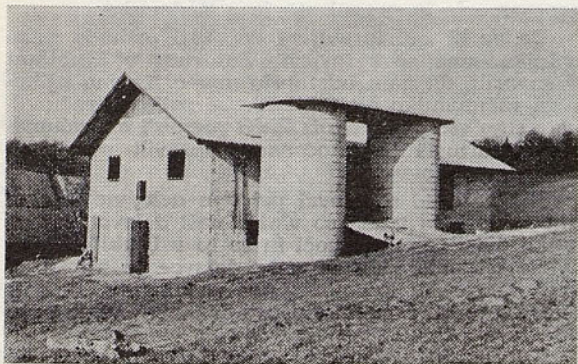
Trenutno teče odkup (prevzem) mleka na celotnem področju na 240 zbirnih mestih (zbiralnicah).

Surovo mleko je izredno hitro pokvarljivo, zaradi tega smo imeli velike težave v letnih mesecih, ker se hitro kisa, če ni dobro in pravilno hlajeno takoj po molži. To je povzročalo proizvajalcem nejevoljo in nerazpoloženje, mlekarini pa veliko škodo. Nema lokrat je mlekarina v poletnih mesecih sprejela do 10.000 l mleka s preveliko kislinno stopnjo. To mleko ni bilo sposobno za normalno predelavo, temveč ga je uporabila za izdelavo sira, ki gre v kratkem času za topljenje, ker ni sposoben za normalno zorenje. Seveda pa je prodajna cena za tak sir mnogo manjša in s tem velik izpad dohodka.

Več let smo se ukvarjali s tem problemom in ga proučevali. Seznanjali smo se tudi z dosežki na tem področju v drugih, predvsem zahodnih državah. Odločili smo se za kompleksno in radikalno rešitev tega problema. To nam je omogočilo predvsem najetje inozemskega deviznega kredita, s katerim smo v letu 1974 nabavili (uvozili) preko 100 hladilnih bazenov in preko 200 domačih potopnih hladilnikov za hlajenje v vrčih. Predvsem pa moramo izreči tudi vso pohvalo naši TOZD Kooperaciji in ostalim kmetijskim organizacijam dobaviteljem mleka naši mlekarini za intenzivno vlaganje namenskih in lastnih sredstev za ureditev zbiralnic (gradbeni del). Smatramo, da smo v tem pogledu na pravi poti in, da bomo to pot nadaljevali v korist mlekarne, kakor tudi proizvajalcev dobaviteljev mleka.

Skladno z večanjem odkupa mleka so bili vsi napori usmerjeni tudi v širjenje prodajnega tržišča in poslovnega sodelovanja. Od oskrbe samo mesta Celja smo razširili vsakodnevno oskrbo na področje 13 občin: Celje, Žalec, Velenje, Slovenj Gradec, Ravne na Koroškem, Slovenske Konjice, Sentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah, Laško, Sevnica, Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi. Prvi mlekarinški kamioni že ob 4. uri zjutraj krenejo v smeri Koroške, Zagreba, Ljubljane, Trbovelj in Zagorja ob Savi ter drugam, da bi vsakodnevno dostavili konzumno mleko in ostale izdelke do nešteto prodajnih mest, bolnic, šol in hotelov.

V obratni smeri pa toliko 10.000 litrov surovega mleka v mlekarino priteka v predelavo po točno določenem urniku.

Sodoben hlev in nova silosa pri živinorejcu Alojzu Vipotniku v Polžanski vasi.

To je vsakodnevni ritem naše dejavnosti, ki kolektivu mlekarne ne dovoli predaha in terja od njega izjemnih naporov in privrženosti temu delu.

Poleg oskrbe prej navedenih področij prodaja izdelke celjske mlekarne še v Ljubljani, Zagrebu in Kvarnerju. Posebno velja omeniti plazma naših izdelkov na področje Opatije in dela Reke. Začetek poslovnega sodelovanja pred petimi leti z mlekarino v Ilirski Bistrici z delitvijo dela med mlekarinami je omogočil znaten plazma naših izdelkov na področje Kvarnerja. Saj plazma znanih celjskih jogurtov na to področje predstavlja preko 1/3 celotne proizvodnje jogurta v celjski mlekarini.

Hiter razmah dejavnosti mlekarne, saj je v letos že presešel dnevni dotok mleka nad 60.000 l, najbolj nazorno prikaže naslednji podatek o odkupu ter proizvodnji (prodaji) konzumnega mleka in jogurtov po letih:

Leto	Odkup (litrov)	Prodaja konzumn. mleka (litrov)	Jogurt (kozarcev)
1960	1.238.471	1.225.458	
1961	1.118.175	1.204.711	
1962	1.564.343	1.329.311	
1963	2.109.743	1.808.603	
1964	2.440.265	2.215.372	466.761
1965	3.381.395	2.944.901	478.149
1966	6.066.690	3.868.196	708.620
1967	7.277.092	4.196.653	829.000
1968	8.961.700	4.851.732	844.144
1969	11.377.843	5.948.546	2.208.527
1970	10.603.000	8.021.212	3.985.103
1971	13.306.400	8.651.800	4.943.000
1972	15.353.186	8.786.782	6.064.121
1973	16.677.700	9.960.000	8.225.200
1974	18.062.000	9.626.810	9.849.620
Ocena			
1975	19.500.000	9.800.000	11.000.000

Poleg navedenega bo v letu 1975 še proizvedeno ca.:

— vse vrste smetane 2.300.000 kozarcev
— maslo pakirano
— 1/4 in 0,020 kg 400.000 kg
— sira 113.000 kg
— skuta 290.000 kg

Konstantna vsakoletna rast obsega predelave in dotoka mleka pa ni ostala brez vpliva na možnosti predelave na dopustnost kapacitet, ki so bile že presežene. Pretesni so postali proizvodni prostori, skladišča (hladilnice) kot energetske kapacitete. Bili smo pred dejstvom po petih letih preiti k II. rekonstrukciji mlekarne.

Z izdelavo gradbenega načrta za dozidavo mlekarne in izdelavo tehnološko-produkcijskih načrtov smo konec leta 1974 pristopili k rekonstrukciji in sicer najprej h gradbenemu delu, ki je bil končan sredi leta 1975. Predvidena nova oprema je delno prispela iz uvoza do junija meseca, a del opreme izgotovljene čaka pri dobavitelju zaradi znanih uvoznih restrikcij, ki so stopile v veljavo v mesecu juniju. Tako se nam bo načrtovan zaključek rekonstrukcije v letu 1975 premaknil v naslednje leto. Rekonstrukcija nam bo povečala kapaciteto predelave do 80.000 l dnevno. Dala nam bo boljše pogoje za delo, boljše tehnološko-higienske pogoje in pa širše proizvodne možnosti v pogledu asortimana izdelkov. Za rekonstrukcijo so potrebna znatna denarna sredstva, ki jih mlekarina sama ni zmogla in bo zato angažiran tudi bančni kredit.

S povečano kapaciteto se ne moremo zadovoljiti za dalj časa kot 4 do 5 let, kar nam dosedanje izkušnje dokazujejo, in mislim, da moramo v tej smeri pospešeno delovati — namreč izgradnja nove mlekarne. S predstavniki Skupščine občine Celje je dogovorjeno, da se zaradi urbanističnih načrtov na prostoru sedanje mlekarne gre na novo lokacijo. Sedanji obrat bo odkupljen. Pričakujemo, da bo vprašanje lokacije za novo mlekarino rešeno do spomladi, nakar bomo pristopili k izdelavi načrtov. Začetek gradnje bi morali načrtovati konec leta 1977, ker čas gradnje takšnega objekta traja najmanj 3 leta. To nam nakazuje tudi srednjeročni program razvoja kmetijske proizvodnje za čas od 1975. do 1980. leta.

Kolektiv mlekarne in delovno organizacijo čakajo v prihodnje znatni naporji za uresničitev postavljenih nalog. Samo tesno sodelovanje med proizvodnjo, predelavo in trgovino pogojuje veliko in kakovostno predelavo ter daje čvrsto osnovo za nadaljnjo pospešeno rast predelave.

Alojz Hrušovar

TOZD Strojna Žalec in njen razvoj

Začetek sedanje TOZD Strojne sega v prva leta po osvoboditvi. Takratna »traktorska postaja« je nudila kmetijstvu traktorske storitve in pozneje, glede na potrebe kmetijstva in gozdarstva, dopolnjevala strojni park s težko mehanizacijo in nudila tej proizvodnji buldožerske storitve.

Kot kmetijska strojna postaja — obrat gospodarske poslovne zveze je delovala do konca 1960. leta. V letu 1962 je pristopila h Kmetijskemu kombinatu Žalec. V prvem letu je delovala kot samostojni obrat s svojim žiro računom in nudila matičnemu podjetju mehanične in buldožerske storitve.

V letih od 1961 do 1967 je DE popolnoma obnovila delovne prostore, mehanično delavnico ter upravno poslopje. Tako je lahko širila mehanično dejavnost in opravljala servise za kmetijske stroje. V letu 1972 je prevzela tudi VW servis ter organizirala prodajo teh vozil.

Kolektiv je uvidel potrebo po hitrejšem razvoju in v ta namen začel vlagati sredstva v novo proizvodnjo kovinarske dejavnosti. To razširitev so pogojevale predvsem potrebe mehanizacije hmeljarstva. Delovni kolektiv TOZD Strojna šteje sedaj 133 delavcev in ima 56 vajencev. Opravlja z 20.000.000 vrednosti osnovnih sredstev. TOZD je organizirana v dve PE: PE Servis — ta združuje organizac. enoto mehanično delavnico ter organizac. enoto težka mehanizacija in PE Kovinarska proizvodnja.

PE Servis zaposluje 66 delavcev. Z osemnajstimi buldožerji TG 90 opravlja buldožerske storitve. Te storitve opravlja ta enota predvsem v celjski regiji, delno pa tudi izven meja naše republike. V mehanični delavnici je zaposlenih 33 ljudi, opravljamo mehanična popravila kmetijskih strojev in servise za traktorje: STEYER, DEUTZ, IMT, FIAT, UNIVERZAL. Enota ima tudi servis za avtomobile VW in prodaja ta vozila. V naslednjem letu bi ta enota želela opravljati tudi tehnične preglede traktorjev v naši občini. PE Servis ima zaradi ugodne lokacije in tradicije vse možnosti za hitrejšo razširitev poslovanja.

PE Kovinarstvo zaposluje 56 delavcev. Sodobno tehnologijo in boljše pogoje dela omogoča 2.100 m² pokritih proizvodnih površin. Ta PE proizvaja

(Nadaljevanje na 24. strani)

(Nadaljevanje s 23. strani)

izvaja stroje za hmeljarstvo, trosilce umetnega gnoja »Tornado«, sadilnike in izkopalniške krompirja. Izdeluje tudi elemente za hmeljske žičnice. V naslednjem letu začne novo proizvodnjo traktorske opreme — varnostnih sedežev in varnostnih kabin. Poleg proizvodnje kmetijske mehanizacije izdelujejo tudi razna naročena dela ter se uklaplja v kooperacijo s sorodnimi podjetji.

Glede na stagnacijo kmetijske, predvsem pa hmeljarske proizvodnje, si kolektiv že dve leti prizadeva vključiti se v mednarodno delitev dela, predvsem na področju izvoza strojev za hmeljarstvo. Za obiralne stroje in za nov sušilni stroj za hmelj se zanimajo države: ZSSR, Poljska in Bolgarija. Največ razgovorov smo imeli do sedaj s predstavniki ZSSR. V naslednjem letu že pričakujemo prvo naročilo.

Zaradi delitve proizvodnega programa, specializacije in s tem racionalnejše proizvodnje se je kolektiv v letu 1974 včlanil v SOZD Agros. Cilj združevanja gre v smeri povezovanja vseh slovenskih proizvajalcev kmetijske mehanizacije in opreme v eno SOZD. Namen pa je zagotoviti kmetijstvu sodobne, cenene in kvalitetne kmetijske stroje in opremo.

Kriza na področju prodaje kmetijske mehanizacije, konkurenca in potreba prebiti se na zunanji trg, nalaga kolektivu velike obveznosti. Nujno bo izboljšati organizacijo dela, povečati produktivnost dela, ker le-ta je edina osnova za boljše stimuliranje vseh zaposlenih. Z ustvarjeno večjo akumulacijo pa moramo hitreje vlagati v razširjeno reprodukcijo, pri tem pa skrbeti za boljše delovne pogoje delavcev in boljše nagrajevanje po delu zaposlenih delavcev v naši TOZD.

Franč Žužej

Kmetijstvu večjo pozornost

Delegat Dolar Milan je sodeloval na 23. seji zbora združenega dela SR Slovenije

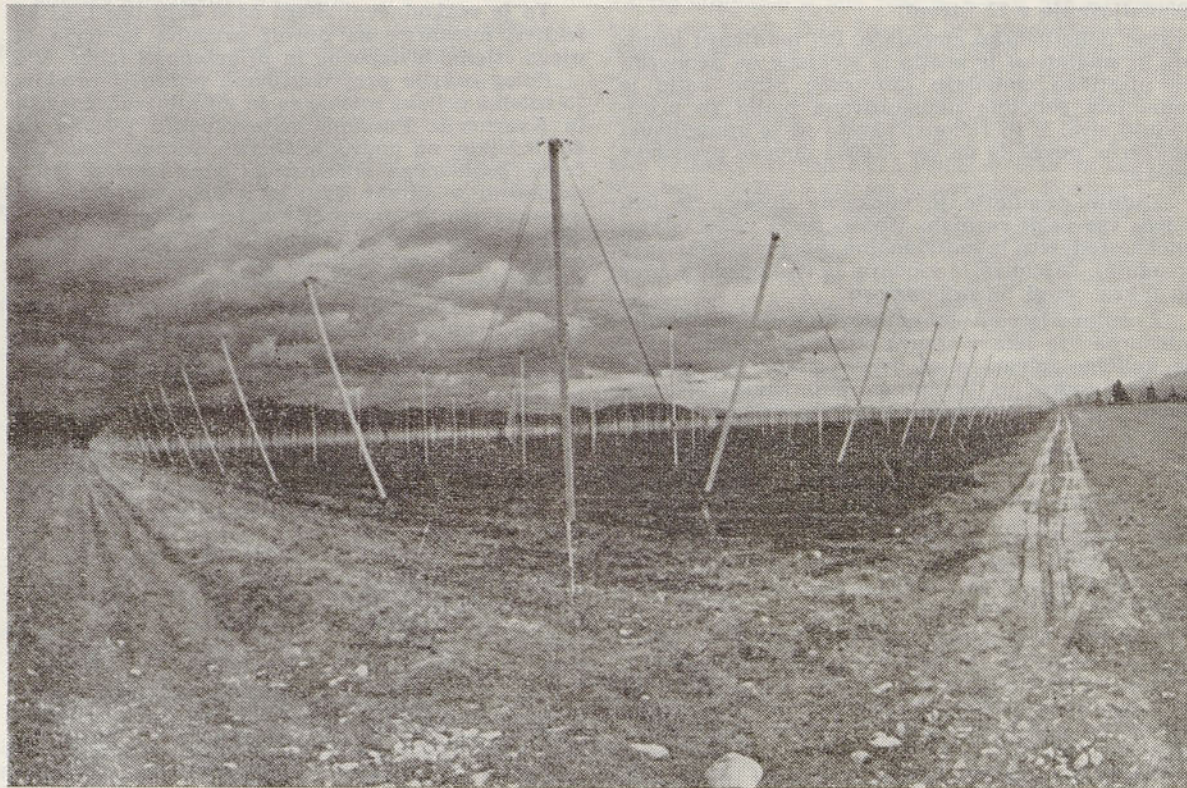
Tov. predsednik, tovarišice in tovariši!

Prvič sem na seji za zbor ZD, kljub temu pa bi se želel aktivno vključiti v rapravo in upam, da bom deležen vašega razumevanja in pozornosti.

Takoj naj povem, da bom predvsem kratek, jasen in razumljiv.

Naj uvodoma poudarim, da smo o osnutku resolucije o družbenoekonomski politiki in razvoju SR Slovenije in neposrednih nalogah v l. 1976 v občini Žalec temeljito razpravljali in to na ločenih sejah vseh zborov občinske skupščine, dalje na izvršnem svetu in ne nazadnje na seji delegacije.

(Nadaljevanje na 25. strani)

Razprta med dve skrajnosti počiva hmeljska žičnica v pričakovanju nove sezone

Deset let elektronsko-računskega oddelka

Pred desetimi leti, točno 3. 2. 1966, je takratni centralni delavski svet kmetijskega kombinata sprejel sklep, da se ustanovi mehanografski oddelk.

Če pogledamo naše prve korake v avtomatsko obdelavo, ugotavljamo, da so bili zelo smeli. Nismo imeli ničesar, ne znanja, ne strojev, toda nismo se ustrašili, nismo hoteli zamujati razvoja, ki je danes tako hiter. Nismo hoteli zaostajati in prav je, da nismo. Svet postaja vse zahtevnejši za tiste, ki žele iti v korak z razvojem najrazvitejših. Vse bolj obetajoč pa postaja za tiste, ki jih silovit tempo razvoja in vse, kar ta razvoj prinaša, ne bo izrinil na rob dogajanja v zaostajanje in jih potisnil v takšno ali drugačno podrejenost.

Takrat se je pri nas v državi šele začela pojavljati avtomatska obdelava podatkov, ki še daleč ni bila avtomatska v današnjem pomenu besede.

Mi smo začeli na ta način, da smo si izposodili dva stroja za zajemanje podatkov, luknjač in verificirko. Podatke smo obdelovali na IBM klasičnih strojih, strojih I. generacije pri EMO v Celju. Bilo je nešteto začetnih težav od prepričevanja sodelavcev, ki niso doumeli ali pa niso hoteli razumeti, da samo s svinčnikom in peresom ne bomo mogli slediti razvoju v tehnologiji proizvodnje in dejavnostih, ki nas obkrožajo.

V letu 1966 je kolektiv ERA štel tri člane. Vsi ti trije pionirji naše avtomatske obdelave so še danes zvesti člani kolektiva ERA, čeprav delo v oddelku ni posuto z rožicami. Mnogi ne vedo, da se v ERO dela v dveh in tudi v treh izmenah, da ni vedno prostih sobot in nedelj ali praznikov.

Osební dohodki so bili v začetku zelo nizki; v primerjavi z ostalimi centri so v nekaterih primerih dosegali komaj tretjino tega, kar so druge plačevali delavce na enakih delovnih mestih.

Zaradi tega je bil v prvih letih naš oddelk samo šola za kadre drugim centrom za avtomatsko obdelavo podatkov. To so bili kadri od operaterjev, programerjev do organizatorjev. Tisti, ki smo ostali, smo razumeli, da, če je bil osebni dohodek našega kmetijskega delavca skoraj na dnu v primerjalni lestvici osebnih dohodkov po panogah, tudi mi nismo mogli zahtevati osebnih dohodkov, ki so jih imeli v centrih, ki so spadali v podjetja, ki so bili na samem vrhu z osebnimi dohodki. Žal vsi tega niso razumeli in so odšli tja, kjer so imeli boljše pogoje.

Leta 1968 je kolektiv ERO štel 6 članov, toda trije so kasneje odšli in vsi trije so bili organizatorji, ki so dobro poznali podjetje.

V istem letu so nastale tudi težave s samo obdelavo v EMO. V EMO samem so nastala neskladja v kolektivu, kar je skoraj onemogočilo nadaljnjo obdelavo. Za rešitev tega problema so se začeli pogovori s šolo za organizacijo dela v Kranju, Litostrojem v Ljubljani in našim podjetjem o nabavi računalnika IBM 360/30, kar pa zaradi oddaljenosti in visokih stroškov ni prišlo do realizacije. Od vsega začetka smo si namreč prizadevali, da bi bili stroški obdelave čim nižji, zato nismo forsirali obdelave za vsako ceno. Vedno smo bili pripravljeni delati usluge tudi drugim, da bi s tem lahko pokrivali stroške obdelave za lastno podjetje.

Najbolj nazorno to povedo številke: plan stroškov ERO za leto 1968 je znašal 316.000 din, dejanski so znašali 245.000 din in od tega moramo odšteti še eksterne realizacije v znesku 21.400 din, kar sicer finančno ni veliko, veliko pa je bilo takrat, saj nismo imeli drugega kot luknjač in verificirko.

V letu 1969 je sprejel upravni odbor in kasneje tudi delavski svet kombinata sklep, da nabavimo računalnik IBM model 360/20. Izbrali smo takrat najmanjšo in najcenejšo konfiguracijo IBM računalnika.

Ko smo podpisali pogodbo z dobaviteljem, so nam bila odprta vrata tudi v šolo za operaterje, programerje in organizatorje v Radovljici.

Da ne bi nepripravljeni dočakali prihoda računalnika, smo se s tovarno Saturnus v Ljubljani dogovorili, da nam odstopijo nočno izmeno njihovega računalnika IBM 360/20. Do prihoda računalnika smo vso obdelavo iz EMO prenesli na računalnik Saturnusa in istočasno pripravili programe za druge obdelave.

Nihče, ki ni sodeloval pri tem delu, ne ve, koliko napora in truda so vložili naši delavci, saj so lahko delali samo ponoči in še to v Ljubljani.

Najsrečnejši dan za naše delavce je bil 30. 5. 1970, ko je bil inštaliran naš računalnik. Še isti dan, ko je bil računalnik inštaliran, so stekle prve obdelave.

Konfiguracija našega računalnika je bila do leta 1973 brez diskov z 12 K spomina centralne enote.

(Nadaljevanje na 25. strani)

(Nadaljevanje s 24. strani)

V letu 1973 smo kupili od Zagrebške banke 2 enoti diskov za polovično ceno, istočasno pa smo povečali spomin centralne enote na 16 K.

S priključkom diskov na naš računalnik se je kakovost naših obdelav bistveno dvignila. Lahko smo pričeli z obdelavami, ki jih prej nismo mogli opravljati, razen tega pa se je čas, potreben za obdelavo, skrajšal za polovico. Izkoriščenost našega računalnika po času, ki ga registrira centralna enota, čas prisotnosti je dvakrat večji, je bila naslednja:

leta 1970 od 30. 5. dalje	507 ur	
leta 1971	1.361 ur	100 %
leta 1972	1.853 ur	138 %
leta 1973	2.385 ur	173 %
leta 1974	2.952 ur	217 %
in v letu 1975 predvidoma	3.300 ur	243 %

V letu 1975 smo morali zaradi velikega števila obdelav uvesti že tretjo izmeno.

Toda to ni rešitev, ker v primeru okvare računalnika skoraj ni mogoče dohiteti zamujenega. Tudi ažurnost ni povsem taka, kot si jo želimo, da o novih obdelavah sploh ne govorimo.

Glede na takšno zasedenost računalnika je delavski svet na predlog komisije za obdelavo podatkov sprejel sklep, da nabavi enak rabljen računalnik za 1/4 njegove nabavne vrednosti, t. j. za 1.000.000 din. Z dvema računalnikoma bomo rešili problem ažurnosti, prevzeli še ostale obdelave in povečali eksterno obdelavo, ki nam služi, da cene storitev TOZD ostanejo na isti ravni.

Danes je zaposlenih v ERO 21 delavcev, in sicer:

vodja oddelka,
sistem inženir,
dva organizatorja,
trije programerji,
vodja obdelave,
vodja luknjalnice,
šifrador,
trije operaterji na računalniku,
sedem operaterk na luknjačih in verificirkah.

Razen tega so v TOZD Mesnine in Mlekarna samostojne luknjalnice. TOZD Strojna in Vrtnarstvo pa sta dobili nova knjižna stroja, ki sta povezana z luknjači. S tem bodo lahko sami prenašali podatke neposredno na luknjane kartice.

Se nekaj besed o stroških. V našem podjetju je obdelava v primerjavi z ostalimi organizacijami, ki imajo računalnike, najcenejša, ker del stroškov pokrivamo z uslugami, ki jih opravljamo za zunanje koristnike.

Na vprašanje, kaj ERO sploh daje za plačilo teh stroškov, moramo povedati, da je prihranek na stroških TOZD veliko večji, da ne govorimo o množici podatkov, ki jih je mogoče dobiti samo z računalnikom. Na naš računalnik smo prenesli toliko obdelav, da je malo centrov celo z veliko večjimi računalniki, kjer bi imeli vpeljane obdelave na tako številnih področjih.

Navedli bomo samo glavne:

- materialni obračun,
- fakturiranje,
- saldakonti eksternih kupcev in dobaviteljev,
- saldakonti internih kupcev in dobaviteljev,
- personalna evidenca in sistemizacija delovnih mest,
- obračun osebnih dohodkov,
- hranilne vloge,
- osnovna sredstva,
- obračun hmelja,
- obdelava interne banke,
- plan,
- evidenca zemljišč,
- linearni programi itd.

Naj povemo, da je samo za obračun osebnih dohodkov potrebno prek 60 programov in da smo jih za vse obdelave izdelali že več kot 1000. V primerjavo, koliko je vredno umsko delo našega centra, naj na primer navedemo, da stane programiranje enega programa za knjižni stroj za finančno knjigovodstvo, t. j. knjiženje v breme in dobro in seštevek kontov od 7.000 do 60.000 din.

Pri nas smo si pravočasno izšolali kader, ker smo vedeli, da je brez človeškega dela računalnik mrtev kup železa in elektronike, ki ne da ničesar od sebe. V začetku je bilo v svetu razmerje stroškov računalnika proti umskemu delu 80 : 20, sedaj pa že ugotavljajo, da je ponekod to razmerje že obratno in da bodo v bodoče stroški umskega dela dosegli celo 90 % stroškov obdelav.

Tudi nagrajevanje smo v celoti izvedli po vloženem delu. Mislimo, da je to edina in pravilna pot za večji uspeh pri našem delu.

Kaj pa prihodnost? Če spremljamo razvoj računalništva doma in v svetu, gre razvoj predvsem v to smer, da se poenostavi programiranje in to do takšne mere, da bo komuniciranje z računalnikom dostopno skoraj vsakomur. Skladovnice papirja bodo zamenjali ekrani, interni in eksterni pomnilniki pa se bodo povečali tudi več tisočkrat.

Vhodnih podatkov ne bomo vnašali v računalnik več prek kartice, ampak neposredno z delovnega mesta in jih takoj obdelane oziroma zahtevane dobili posredovane nazaj na delovno mesto.

Na pohodu so tudi procesni računalniki, ki bodo v stanju voditi celotno proizvodnjo itd.

Povedati še moramo, da bo v SOZD Dobrina montiran nov računalnik IBM 370/115, ki bo po eksternih pomnilnikih dvajsetkrat večji in njegova hitrost obdelav bo trikrat večja od hitrosti našega računalnika.

Mi se bomo vključili v obdelavo v ta center predvsem z obdelavami, ki zahtevajo večje interne kot eksterne pomnilnike. To naj bi bile simulacije, marketing, mrežno planiranje, linearni programi itd.

Za dosedanje uspehe pri računalniških obdelavah imajo zasluge vsi delavci ERO in ostalih služb. Ti so drug drugemu resnično sodelavci tako pri delu kot pri samoupravi. To sodelovanje se ne izraža samo v reševanju problemov avtomatske obdelave podatkov, temveč tudi v rezultatih dela, saj skoraj ni bilo problema, ki ga ne bi rešili zadovoljivo. Ves kolektiv si prizadeva, da bi z razvojem obdelav šli v korak z razvojem druge, s čimer želi dati svoj prispevek k gospodarski stabilnosti tako podjetja kot družbe.

ERO

V sadnih plantažah obrezujejo drevje

NAGRADNI RAZPIS ZA JUBILEJNO KRIŽANKO

Tokrat so orehi bolj trdi, zato smo vam pripravili tudi lepše nagrade. Nagrade so za spremembo od prejšnjih sedaj knjižne.

1. nagrada: Tito med nami (vrednost 300 din)
2. nagrada: Savinjski zbornik III. in Nacistična raznarodovalna politika v Sloveniji od 1941 do 1945
3. nagrada: Poslovilna pisma žrtev za svobodo
4. nagrada: Nacistična raznarodovalna politika v Sloveniji od 1941 do 1945
5. nagrada: Savinjski zbornik III.
- 6.—10. nagrada: Savinjski zborniki II (vrednost 100 din).

Pri reševanju križanke vam želimo obilo zadovoljstva in uspeha. Rešitve pošljite na uredništvo Hmeljarja v Žalec do 20. januarja.

Uredništvo

(Nadaljevanje s 24. strani)

Lahko rečem, da smo temu dokumentu posvetili posebno pozornost, kar ima seveda tudi svoje razloge zato. Kot nit so se skozi vse razprave vlekle mnenja, pripombe in tudi predlogi, da kmetijstvo oz. področje kmetijstva v resoluciji za prihodnje leto ni zadovoljivo opredeljeno, ali morda obdelano oz. zapisano. Predno se dotaknem teh mnenj in podam na koncu konkretne predloge za dopolnitev današnje resolucije, naj povem, da smo v občini Žalec v lanskem avgustu sprejeli »resolucijo o stanju in nadaljnjih nalogah na področju kmetijstva v občini«.

Prepričan sem, da je ta dokument, če že ne skupščini SRS, pa vsaj njenim delovnim in izvršilnim telesom, oz. organom dobro znan. Kljub temu pa naj mi bo dovoljeno, da zelo na kratko orišem njeno bistvo. Ne oblikovno, ampak vsebinsko lahko te resolucije razdelimo na tri dele in sicer:

1. Predstavitev kmetijstva v občini Žalec kot panogo gospodarstva in njegov finančni, oz. obče gospodarski položaj. Tu najdemo podatke, da kmetijstvo tako družbeno kot zasebno (povezano z družbenim preko naj-sodobnejših kooperantskih oblik), predstavlja za občino izredno pomembno panogo gospodarstva, saj nanj odpade ca. 28 odstotkov cel. akum., 31 % družb. proizv. in 30 % vseh zaposlenih.

Nadalje je za to kmetijstvo značilna primarna kmetijska proizvodnja, zlasti hmeljarstvo in živinorejo.

Orisi finančnega, oziroma ekonomskega položaja te primarne kmetijske proizvodnje so precej detajlirani in v marsičem sovpadajo z navedbami v »analizi izvajanja politike družbenoekonomskega razvoja SRS v l. 1975«. Jasno pa je, da v večji meri izhajajo iz specifičnosti kmetijske dejavnosti v občini. Tako lahko razberemo, da so rasti globalnih gospodarskih pokazateljev zelo nizke, nekatere celo stagnirajo, oziroma so v upadanju (rentabilnost, akumulativnost, osebni dohodki, itd.).

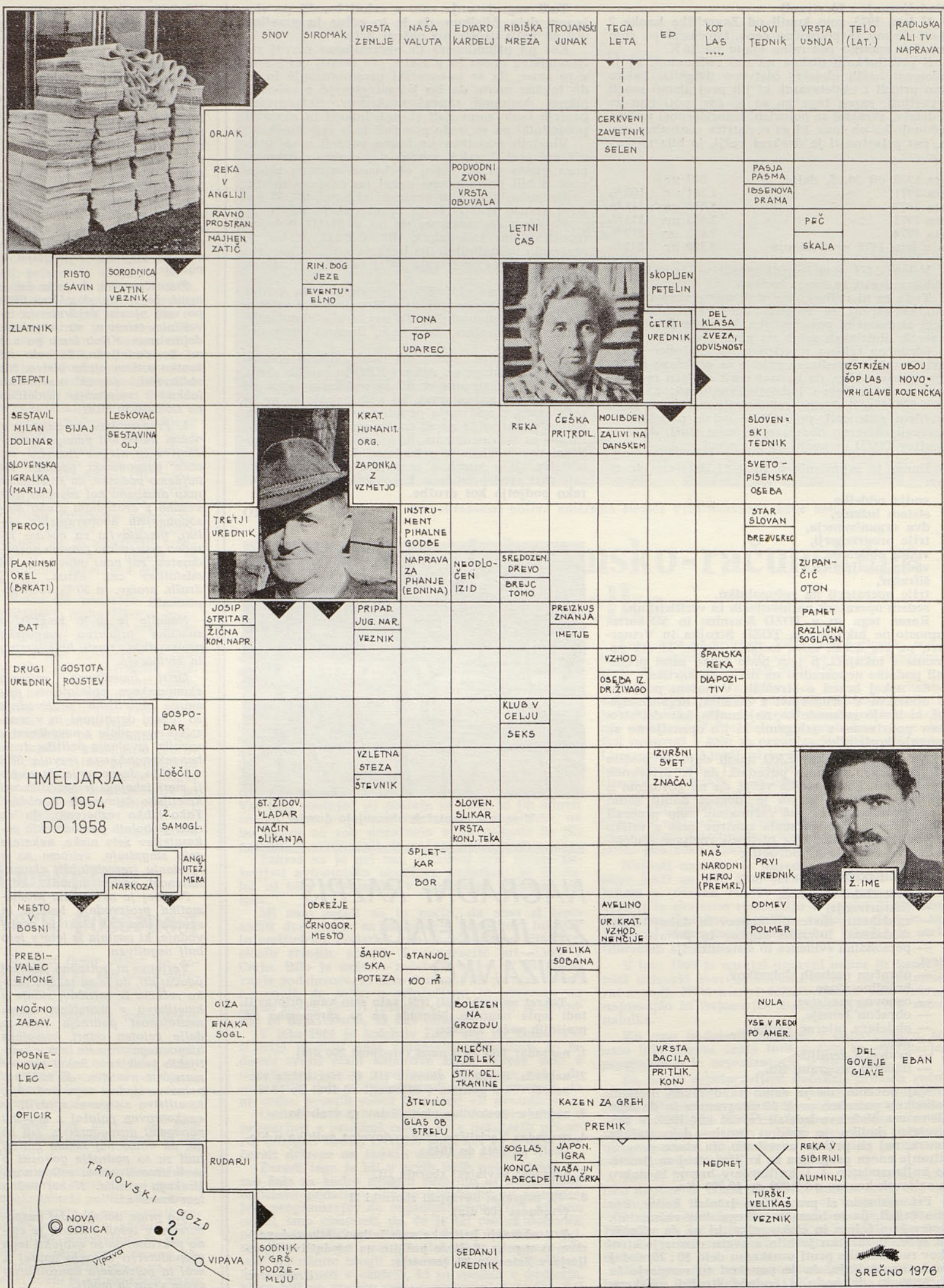
Posebej je osvetljena problematika proizvodnje hmelja in seveda finančni efekt te proizvodnje, ki postaja iz leta v leto bolj negativen.

Verjetno ni potrebno posebej poudarjati, da je za takšno (lahko rečemo že kritično) stanje v kmetijstvu v marsičem krivo: neurejenost področja cen in dalje celoten odprt kompleks blagovnega prometa in cen kmetijskih pridelkov. Rekel sem »v marsičem«, mislim, da tudi popolna urejenost tega področja, kmetijstva ne more spraviti v enakopraven položaj z drugimi panogami gospodarstva. Zdi se mi, da bomo kaj kmalu morali tudi za to področje govoriti o »solidarnosti«, toda solidarnosti širokega profila. Nekaj več o tem kasneje.

»Ko pride določen del gospodarstva v težak položaj, je edino pravilno, da se subjekti tega gospodarstva obrnejo naprej k sebi in poizkušajo konsolidirati svoje vrste in moči«.

(Nadaljevanje na 27. strani)

IN MEMORIAM

Dne 7. 11. 1975 nas je presenetila vest, da je umrl JELEN RUDI — po domače Bezjakov Dolf.

Vse, ki smo ga poznali, nas je nenadna smrt Dolfja zelo prizadela. Rodil se je 14. 3. 1926 na Bezjakovi kmetiji v Galiciji. Vse svoje življenje je posvetil zemlji, na katero je bil zelo navezan. Po značaju je bil Rudi miren, delaven in pošten. O tem ne priča samo urejena Bezjakova kmetija, ampak tudi njegovi odnosi do soljudi. Kot takega ga najdemo pri ustanavljanju KZ Galicija, pri gradnji zadružnega doma, kot dolgoletnega člana v organih upravljanja KK, občinskega odbornika ter člana drugih družbenopolitičnih organizacij na področju Galicije.

Vsem, ki smo ga poznali in cenili, nam je

žal, da ga ni več med nami. Radi se ga bomo spominjali in ga spoštovali. Kadar je bil med nami, je bil dobre volje, četudi je imel polno skrbi in težav.

Vedno je rad pomagal ljudem, ki so ga prosili za pomoč.

Ohranili ga bomo v trajnem spominu.

ZE Petrovče

BESEDA mladih

Strokovna ekskurzija mladih zadružnikov iz Prebolda

Delovni člani preboldskega aktiva mladih zadružnikov, razen naše princeze, ki ji je bolezen preprečila udeležbo, smo se strokovne ekskurzije udeležili prav vsi. V zgodnjem sobotnem jutru smo se odpeljali s Kompasovim avtobusom proti Šmarju, našemu prvemu cilju.

Tu smo si ogledali kmetijo Stanka Amona. Videli smo lep primer kmetije s sodobnim hlevom, velike silose, polne kvalitetne krme in moderno opremljeno mlekarno. Po ogledu živine in poslopja nam je tov. Amon pokazal veliko klet, kjer so stali veliki sodi, polni sladkega mošta. Tako je bilo prav tukaj ob pokušanju mošta in ubranem igranju na harmoniko polno dobre volje.

Opoldne smo odšli v Kumrovec, si ogledali kulturni dom in rojstno hišo tov. Tita, nakar smo nadaljevali pot v Stubiške toplice, si ogledali spomenik Matije Gubca, v zgodnjih večernih urah smo prišli na grad Štatenberg, kjer smo zaključili prvi dan.

V nedeljo nas je popot vodila v Ptuj, tu smo si ogledali ptujski grad. Popoldne smo bili še na Pohorju, ki so ga zlati žarki jesenskega sonca popolnoma ožarili.

Ker smo želeli, da bi bil tudi zaključek tako prijeten, kot je bil začetek, smo zaključili pri Vedenikovih ob dobro pripravljenih pečenicah in kislem zelju, kar je vsem dobro teknilo.

Razšli smo se v upanju, da bi bilo takšnih oz. podobnih ekskurzij več, čeprav seveda vsi vemo, da je glavni pogoj za to denar in spet denar...

Sonja Novak
AMZ Prebold

ROJSTVO OBRATNE AMBULANTE JE REZULTAT NUJE IN HUMANIZMA

Ustanovitev obratne ambulante v sklopu zdravstvenega doma v Celju in Žalcu za potrebe naših delavcev je narekovala izredno visoka stopnja odsotnosti delavcev z dela zaradi boleznin (tabela febr.) in želja, da v pojem zdravje združimo popolno telesno kakor psihično zdravje ter socialno oskrbljenost v celovito odsotnost bolezni. Pri tem naj bi bilo pomembno sodelovanje zdravstvene službe s podjetjem in obratno, zlasti pri prilagajanju dela človeku in nasprotno.

Doslej se je to varstvo izvajalo v ozkem obsegu prve pomoči, zdravniškega pregleda pred zaposlitvijo in zagotavljanju higienskega minimuma na delovnem mestu.

Z ustanovitvijo obratne ambulante pa bi se vsebina zdravstva razširila tudi na območje dela in delovnega mesta. Tu je pomembno tudi sodelovanje strokovnih služb, zlasti varnostne, socialne in kadrovske službe.

Obratne ambulante bodo opravljale neločljivo preventivno in kurativno zdravstveno varstvo naših delavcev ter skrbele za medicinsko in poklicno rehabilitacijo poškodovanih obolelih delavcev, vodili presojo in evidenco delazmožnosti ter potrjevali bolniški stalež pacientov. Poleg tega bo obratna ambulanta skrbela še za prilagoditev človeka delu in dela človeku, zaradi česar bodo morali obratni zdravniki spoznati tehnološke procese in organizacijo dela po posameznih TOZD, telesne in druge obremenitve na delovnem mestu; poznati bodo morali zdravstvene škodljivosti in varnostne dejavnike pri delu.

Obratne ambulante prično z ordinacijo s 1. januarjem 1976. V Celju bo ambulanta delovala za delavce, ki so zaposleni v TOZD oziroma v enotah celjskega področja in to ob ponedeljkih, sredo in petkih v ordinacijskem času od 13. do 15. ure, ob torkih in četrtek pa v ordinacijskem času od 7. do 9. ure, vedno v čakalnici št. 10 v prvem nadstropju Zdravstvenega doma v Celju.

Obratna ambulanta v Žalcu pa bo obratovala za delavce zaposlene v TOZD žalskega področja in bo ordinirala dnevno od 7. do 11. ure ter dvakrat tedensko popoldan od 13. do 18. ure.

Dolžnost delavcev je, da v primeru bolezni, zlasti, če ima za posledico nesposobnost za delo, koristi zdravstvene storitve obratne ambulante, s katero je TOZD oziroma podjetje sklenilo pogodbo za izvajanje omenjenih zdravstvenih storitev za naše delavce. Preko te ambulante lahko delavec uveljavlja svoje pravice, ki jih ima iz zdravstvenega in invalidskega zavarovanja.

Za službo varstva pri delu
Janko Zupanek

Mladi in aktivni zadružniki iz Prebolda na izletu.

(Nadaljevanje s 25. strani)

S pravkar povedano gesto lahko podam drugi del vsebine naše resolucije. Resolucija nalaga nosilec razvoja v kmetijstvu, gre predvsem za Kombinat »Hmezad« številske, odgovorne in težke naloge. Naj omenim le nekatere:

— pridobivanje novih zemljišč,

— še hitreje uveljavljati nove moderne kooperantske oblike,

— pri nadaljnjem razvoju hitreje razvijati predelovalne kapacitete za predelavo primarne kmetijske proizvodnje,

— resolucija nalaga, da Hmezad doseže prestrukturiranje delitvenih odnosov dohodka na relaciji primarna kmetijska proizvodnja-predelava-trgovina. Mislim, da je to zelo težka naloga (čeprav iz nje veje ustavni duh), saj bo v okviru SOZD »Dobrina« možno realizirati le nekatere stvari (hmeljarstvo verjetno ne) in še bodo imele ožji teritorialni pomen; težka tudi zato, ker bo Hmezad na tem področju ustavnih zamisli igral pionirsko vlogo.

— Ne nazadnje se Hmezadu nalagajo zahteve o nadaljnjih povezavah s poudarkom, da gre za vertikalne integracije.

To so naloge, ki zadevajo lastne subjekte v kmetijstvu.

Kot tretji del celotne vsebine resolucije lahko opredelimo razmišljanja o ekonomskem socialnem in kadrovskem položaju ljudi, zaposlenih v primarni kmetijski proizvodnji, o problemih zaostajanja razvoja agrarnih področij in seveda o celotnem kompleksu neurejenih cen, pomanjkanju sistemskih rešitev, pomanjkanju solidarnostnih rešitev itd. Resolucija nenazadnje pravilno ugotavlja, da obstoječa problematika in stagnacija v kmetijstvu ni samo stvar OZD s tega področja ali občine, ki je pretežno agrarna, ampak je to tudi stvar pretežno industrijskih občin, še zlasti visoko razvitih industrijskih občin. Lahko rečemo, da je to tudi stvar vseh večjih potrošniških centrov v Sloveniji.

Če se v zadostni meri zavedamo, da zlasti kmetijski pridelki in njih cene delujejo kot eden osnovnih faktorjev stabilizacije našega gospodarstva, in če upoštevamo pred tem navedene trditve, potem »solidarnost« širokega profila, ki sem jo prej omenil, dobiva tehtnejše osnove za nadaljnje razmišljanje in akcijo, ki bo pa morala imeti širši družbeni značaj.

Toliko o resoluciji.

Če mi je uspel grob oris, potem je jasno, da so lahko konkretne pripombe na osnutek dokumenta:

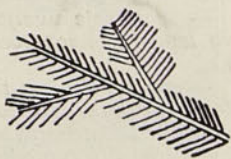
1. V drugem poglavju, v katerem resolucija govori o težišču politike družbenoekonomskega razvoja SRS v l. 1976 predlagamo, da se med »dogovorjene prioritete v l. 1976« vnese tudi kmetijsko področje.

2. V poglavju pet — ekonomski odnosi s tujino smatramo, da je nujno posebej spregovoriti o izvozu kmetijskih pridelkov, poudarjam izvoz hmelja, izvoz goveje živine in telet.

3. Ko v resoluciji govorimo o smernicah in ukrepih na področju (Nadaljevanje na 28. strani)

(Nadaljevanje s 27. strani)
ročju tržišča in cen predlagamo,
da se med drugimi dogovori in
sporazumi o tej problematiki
omeni tudi medrepubliški DD za
področje kmetijske proizvodnje
in da se v tem dogovoru nujno
mora govoriti o politiki cen in
vsaj nekaterih sistemskih rešit-
vah.

Hvala za razumevanje!

S R E Č N O 1976

ŽELI BRALCEM „HMEZAD“ ŽALEC

HMEJAR

ZA KOŠČEK KRUHA

Zmeraj, ko vidim na tleh ležati košček kruha, se spomnim na svojo mladost. Bila je trpka in žalostna. Danes, ko imam desetkrat boljše pogoje za življenje, niti verjeti ne morem, da je bilo pred štiridesetimi leti tako.

Drago Kumer:

Oče in mati sta delala kot dninarja le v treh letnih časih: spomladi, poleti in jeseni. In ko je prišla zima? Takrat smo se stisnili za zapeček, gledali skozi zamrznjena okna in molčali. Le kdaj pa kdaj smo se oglasili otroci.

»Mama, lačni smo!«

Mati je pogledala očeta. Oče je zmršil čelo. Zatrepetale so mu koščene ličnice.

»Otroci hočejo kruha,« je rekla mati.

Molk. Umolknila sta starša, utihnili smo otroci. V materinih očeh sem videl solze. Oče je šklepetal z zobmi. In večkrat je zarenčal.

»Prekleta gospoda!«

Zime smo se otroci zelo bali. Ne zaradi mraza, zaradi kruha. Pozimi smo bili čestokrat lačni. Jaz še nisem bil tako na slabem. Hodil sem v šolo in zmeraj, ko je bil končan pouk, sem se vtihotapil v razred in brskal pod klopmi. Iskal sem skorjice kruha. Nekoč me je dobila učiteljica.

»Karlek, kaj stikaš pod klopmi?«

Obstal sem. V roki sem držal skorjico kruha. Učiteljica je opazila, da v roki nekaj držim. Prišla je k meni, mi dvignila roko in rekla:

»Karlek, ti si lačen, kajne?«

Gledal sem v tla. Potem je učiteljica še enkrat vprašala. Začutil sem, da ji je glas mehkejši.

Zdaj so se mi udrle solze. Zajokal sem kot pravi otrok. Jokala je tudi učiteljica. Potem, ko sva se razjokala, je segla v denarnico in mi dala desetak.

»Na! Karlek, ti moj fantek! Kupi dve beli štruci. Kupi zase, za bratca in sestro, za očeta in mater.«

»Hvala, hvala, dobra gospodična.«

Hotel sem pristaviti še besedo učiteljica, a nisem mogel. Preveč sem bil presenečen. Stekel sem k vratom, prijel za kljuko in se še enkrat zahvalil.

»Hvala!«

ANAGRAM

Iz spodnjih črkovnih skupin s po 5 črkami sestavite nove besede, ki imajo določen pomen, kar storite z menjavanjem vrstnega reda črk. V vsaki črkovni skupini se skrivajo po 4 anagrame (nove besede), ki so vedno samostalniki (tudi osebno ime in priimek) in glagoli v prvi osebi ednine.

Npr.: RAGOL dajo OGLAR, LARGO, GOLAR, LOGAR

1. BAKOR 1.
2.
3.
4.
2. KARON 1.
2.
3.
4.
3. LAVIS 1.
2.
3.
4.
4. RATOL 1.
2.
3.
4.

Če boste našli vse štiri anagrame iz vseh navedenih črkovnih skupin, čakajo 3 izžrebance lepe nagrade. Če kdo najde še petega, mu bom iz svojega žepa izplačal 30 din.

inž. Milan Dolinar

Glasilo Hmeljar izdaja delavski svet podjetja »Hmezad« Zalec. Sirši družbeni organ glasila sestavljajo: predsednik Drago Zlender, člani: Stefka Lešar, Ivan Vodlan, Jože Rojnik in Ivan Rehar. Ureja uredniški odbor: predsednik Anton Gubenšek, dipl. inž., in člani: Janez Luževič, dipl. inž., Bogdan Pugelj, dipl. inž., Vinko Strašek, pravnik, in Miljeva Kač, dipl. inž., urednica strokovne priloge za hmeljarstvo. — Glavni in odgovorni urednik Vili inž. Vybihal. — Uredništvo je v podjetju »Hmezad« v Zalcu, Ulica žalskega tabora 1 — Glasilo izhaja enkrat mesečno v 5.000 izvodih. — Letna naročnina 36 din. — Tisk in klišej AERO — TOZD grafika.

Potem sem stekel na ulico. Na cesti sem še enkrat pogledal desetak, ga prestavil v levico in tekem sem naravnost v pekarno.

»Tri bele štruce!«

Pek mi je dal tri podolgovate kose kruha. In ko je videl, kako mi ob kruhu žare oči, me je vprašal.

»Fant, čigav si že ti?«

»Pušnikov, gospod mojster!«

»Na, tu imaš še pet kifeljcev. Saj vas je pet pri hiši, kajne?«

Menda je bil to najsrečnejši trenutek v mojem življenju. S štrucami in kifelji sem tekem domov. Tam sta me obkrožila bratec in sestra, prišla sta oče in mati. Tehtali smo štruce, tehtali kifelje, nato je mati razrezala štruco in vsakemu dala kos.

»Pazite na drobtine!« nas je posvarila.

Vsi smo molčali, tiho smo mleli štruco, v želodcu je postajalo prijetno in naše oči so se priprle v skromne sanje.

Vremenski
PREGOVORI

Če v januarju drevje od mraza poka,

jeseni s sadjem preobloženo stoka.

Če Vincenc s soncem na trto posveti,

na Martinovo ne bo suše v kleti.

Premalo delamo, da bi lahko dosti govorili.

Boljši rjavi dvajsetak v roki, kot golobje-sivi tisočak na strehi.

Pametnim zadostuje ena sama beseda, neumnim pa je en govor premalo.

Ne delaj, česar ne znaš, ker sebe in druge goljufaš.

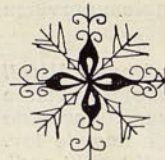
V nesreči prijateljev vedno najdemo tisto, kar nas veseli.

Jutri ne bomo več to, kar smo bili in kar smo.

Zamujeno še ni prepozno.

GLAS IZ KMETIJSTVA

Mi vas vsa leta s kruhom, vi nas z objektivnimi težavami in nižjimi plačami.

Šest zlatih novinarskih zapovedi:

1. Ne smeš misliti!
2. Če že moraš misliti, ne govori!
3. Če že moraš govoriti, tega ne napiši!
4. Če pa že moraš pisati, ne objavi!
5. Če že moraš objaviti, se ne podpiši!
6. Če se moraš podpisati, pa vse skupaj čim prej demantiraj!

SKRB GOVEDOREJCEV

— Zadnje čase zidajo samo delavska stanovanja. Le kam bomo dali vodilne?

HMELJAR

1976/1

PRILOGA HMELJARJA

Vloga kmetijskih strojev pri posodabljanju pridelovanja hmelja

Zvone PELIKAN, dipl. ing. agr.

Prvo in najboljše obnovo hmeljišč po končani vojni so savinjski hmeljarji izvršili brez lastnih traktorjev, ob pomoči takratnih strojnih postaj — Gustroj. Ko je bila obnova izvršena je ostalo za vsakoletno obdelovanje hmelja le vprežna živina. To je bilo obdobje klasične tehnologije pridelovanja hmelja, za katero je značilna velika poraba ljudskega dela. Za en hektar hmelja smo rabili 4.500—5.000 delovnih ur na leto.

Savinjski hmeljarji so hitro prišli do spoznanja, da tako ne bo šlo naprej. V novih pogojih na ta način ne bo mogoče hmeljariti. Na pobudo takratne hmeljarske zadruge in ob pomoči okrajne zadrugne zveze so izkoristili hmeljno konjunkturo in velik interes države, da se pridelovanje hmelja čim bolj razširi in kupili v letih 1956—57 večje število traktorjev s priključki. To so bili v glavnem traktorji Steyer z 18 KM. Poleg traktorjev so bili nabavljeni tudi vsi potrebni, pa tudi nekaj nepotrebnih priključkov. Ker so bili za vsak traktor nabavljeni vsi priključki, se jih je nabralo pri vsaki zadruzi na kupe, veliko pa jih je ostalo kar na Agroservisovem dvorišču. Tovariši, ki so odločali o nakupu, so pač smatrali, da mora imeti vsak traktor vse priključke, da bo bolje izkoriščen in niso upoštevali, da lahko en traktor z njivsko brano sočasno brana za petimi traktorji, ki orjejo.

Med nabavljenimi priključki pa je bilo tudi nekaj takih, ki so povzročili temeljit preobrat v tehnologiji pridelovanja hmelja. Poleg prepotrebne eno in dvobrazdne plugove so zadrugi strojni odseki dobili za takratne razmere odlične Rosenbauerjeve nošene traktorske škropilnice. Te škropilnice so pomenile veliko razbremenitev za hmeljarje, saj so zamenjale vprežne motorne škropilnice znamke Vermoral. S to pošiljko je bila odprta pot hitremu prodoru traktor-

jev ter drugih kmetijskih strojev in priključkov v Savinjsko dolino.

V letih 1957, 1958, 1959 sledijo nove velike nabave traktorjev in priključkov. Takrat so kupovali traktorje Ferguson s 35 KM, veliko število dvoosnih prikolic znamke »ZMAJ« in drugih priključkov.

Tako je v nekaj letih Savinjska dolina postala območje z največjim številom traktorjev na hektar obdelovalne zemlje ne le v Sloveniji, temveč v vsej Jugoslaviji. Traktorske postaje pri zadrugah so tako razpolagale z zadostnim številom traktorjev in priključkov, da so lahko opravile vse storitve, ki so jih naročali zadrugniki. V tem času je bilo tudi veliko tečajev za traktoriste, ki so si tako pridobili kvalifikacijo in poklic. Izobraževanje za boljše poznavanje kmetijskih strojev in njih pravilno rabo, je zajelo tudi zelo širok krog zadrugnikov in njihovih otrok. V zimskih mesecih je bil v vsakem kraju tečaj. Predavali so strokovnjaki iz Inštituta in Poslovne zveze v Žalcu, ki so s svojim požrtvovalnim delom in brez honorarjev opravili veliko dela. Tako je bila postavljena osnova tehničarstvu kmetijstva v Savinjski dolini.

V hmeljarski proizvodnji pa je bil še vedno delež ljudskega dela ogromen. Razen rigoliranja za nove nasade so traktorji opravili škropljenje in kultiviranje hmeljišč. Priključkov za opravljanje ostalih del še ni bilo na razpolago.

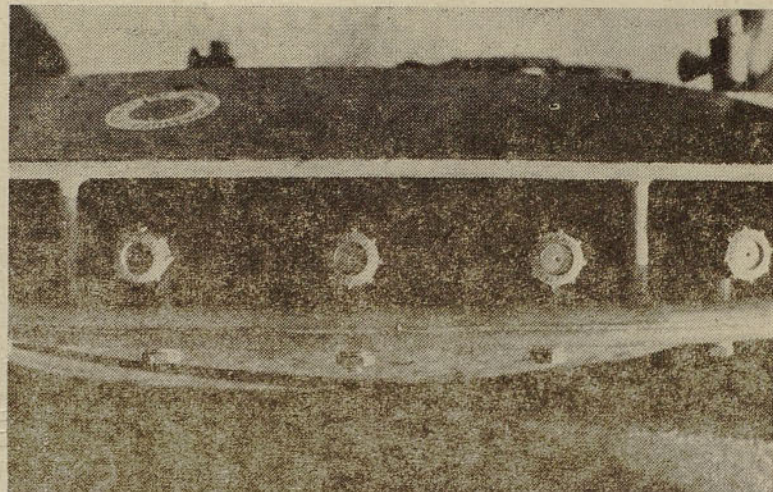
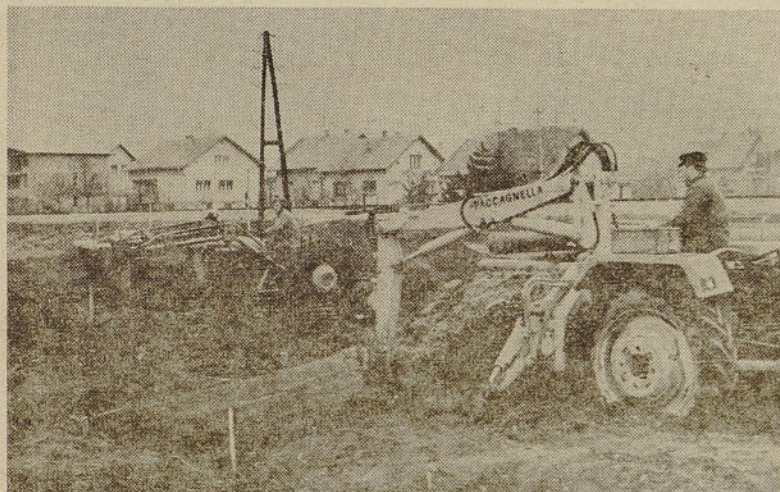
Vzporedno z nabavo traktorjev in osnovnih priključkov je potreba po novih posebej za hmelja prirejenih priključkov porodila snovanje, projektiranje in izdelovanje takih priključkov.

Pričelo se je z enoosno prikolico, ki so jo izdelali v Ribnici na Dolenjskem. Ta prikolica naj bi služila za prevoz priključkov na njivo. Sledil je hmeljni kultivator, s katerim je bilo moč hmeljišča odorati, osipavati in kultivirati.

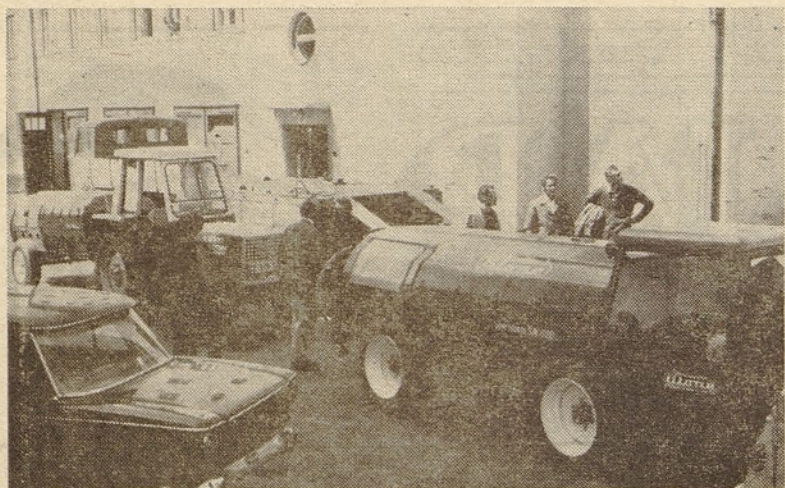

Za reševanje problema napeljave vodil bo treba nameniti izdatnejša sredstva

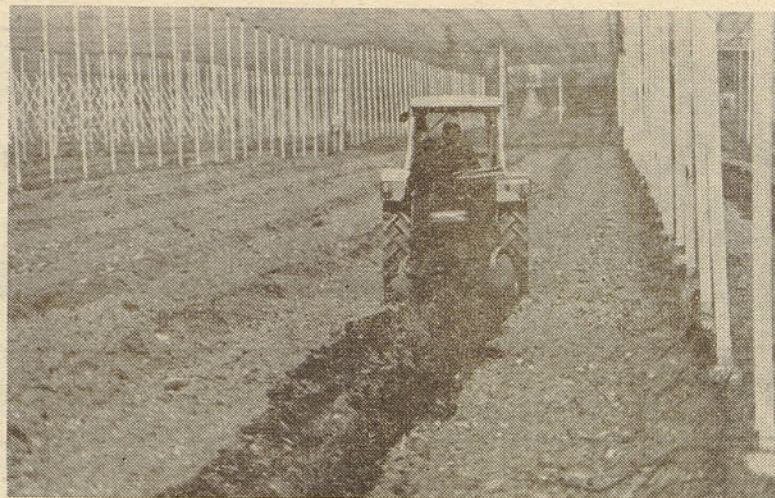
Izdeloval ga je Agroservis v Sempetru. Isto podjetje se je lotilo tudi izdelovanja dvobrazdnih traktorskih plugov. Tovarna poljedelskih strojev iz Maribora se je lotila izdelovanja traktorskih škropilnic in pršilnikov TF in TFM-300. V hmeljiščih smo pričeli uporabljati krožno brano, podrahljače za rahljanje zemlje, trosilnike za umetni in hlevski gnoj in še druge priključke. Vendar smo še vedno porabili ogromno delovne sile za obiranje hmelja in to v času, ko so hmeljarji v Angliji že 100 % obirali hmeljske stroji, v Nemčiji pa 50 %.

Brez strojnega dela si gradnje novih hmeljskih žižnic ne moremo več predstavljati, kakor tudi ne brez sodobnih pršilnikov zanesljivega obvarovanja pred boleznimi in škodljivci

Za prikaze delovanja novih kmetijskih strojev, je med hmeljarji vedno veliko zanimanja

Na prvo brazdo strojnega obrezovalnika smo čakali predolgo

V Savinjsko dolino je prihajalo v času obiranja 20.—30.000 obiralcev. Nastanitev tolikšnega števila ljudi je predvsem za družbeni sektor predstavljalo iz leta v leto večji problem. Leta 1959 je na posestvu Lava v Celju inštitut preizkusil prvi obiralni stroj. To je bil stroj belgijske firme Aleys — tip Europa. Kako velik je bil v tem času odpor do strojnega obiranja, najbolje ilustrira takratna izjava predstavnika »HMEZADA«, da na stroj obranega hmelja ne bo prevzel. Ker je ta stroj savinjski golding preveč drobil, smo se odločili za preizkus drugega tipa obiralnega stroja in to firme Bruff, Leta 1961 je firma SCHEIBENBOGEN tak stroj na svoj riziko postavila v Vrhu. Rezultati preizkušanja so bili mnogo bolj ugodni in obiralni stroji so dobili prosto pot.

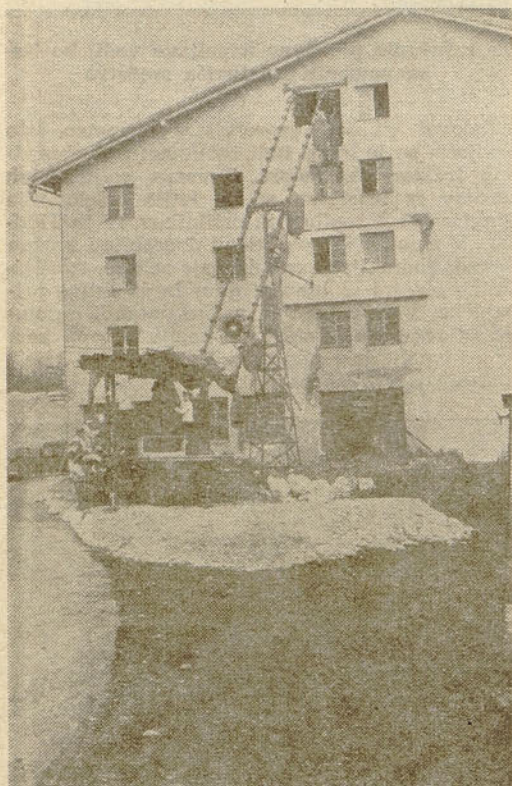
Po zaslugi Agroservisa je leta 1963 stekla licenčna proizvodnja prve serije strojev v Sempetru. V naslednjih nekaj letih je iz te tovarne prišlo okrog 30 strojev. Naj poudarim, da je Agroservis — sedanji SIP iz Sempetra odigral odločilno vlogo pri napredku hmeljarstva v Jugoslaviji. Tako so v Agroservisu prvi začeli izdelovati hmeljne ogradne, razvili so

zračni ogrevalci, ki je zamenjal »Lorberjeve peči« v sušilnicah in modernizirali izpraznjalne naprave na sušilnicah. Skupaj z Inštitutom so razvili tekoči trak za ovlaževanje hmelja in horizontalne stiskalnice. Po preusmeritvi na drugo proizvodnjo je prevzela njihovo vlogo Strojna postaja v Žalcu.

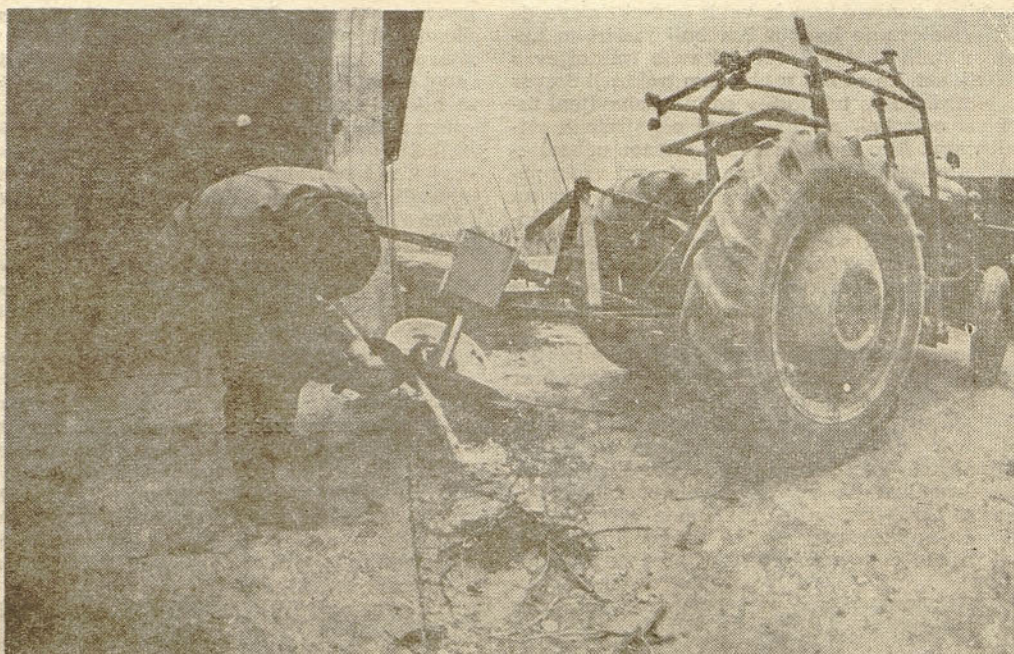
Strojna postaja v Žalcu je pričela izdelovati pluge za odkopavanje hmelja, rezalnike in hmeljske kultivatorje. Leta 1971 pa je pričela serijsko izdelovati manjše obiralne stroje znamke Wolf, ki so jih kupili predvsem hmeljarji kooperanti. Tako smo v nekaj letih zamenjali preko 80 % ročnega obiranja hmelja s strojnimi.

vanja hmelja. Smelo lahko trdimo, da smo to pot opravili sami z lastnimi umskimi in materialnimi močmi. Vendar poti še ni konec. Čaka nas še veliko dela, čeprav smo uspeli zmanjšati porabo živega dela od začetnih 4—5.000 delovnih ur, na vsega 420 delovnih ur za hektar hmeljišča brez obiranja na dobro organiziranem družbenem obratu, tudi s tem se še ne moremo zadovoljiti, čeprav smo se že močno približali ameriškim farmarjem, ki pa delajo v ugodnejših pogojih.

Sistem pritrjevanja vodil še ni zadovoljivo rešen. Pri spravilu hmelja imamo še veliko nerešenih problemov, ki pa smo jih v zadnjih letih že pričeli reševati. Posodobiti bo namreč treba ves delovni proces od trganja trt na nji-

Transport hmelja na gravitačnih sušilnicah še kljub izpopolnitvam ni v celoti rešen

Drobna, a navidez nepomembna opravila pri strojnem delu so često ključ do uspeha

Inštitut je že v letu 1964 pričel preizkušati stroj za rezanje hmelja. Ta priključek, ki prihrani ogromno dela dolgo časa ni prišel v široko prakso. Vedno bolj kritično pomanjkanje delovne sile v spomladanskih delovnih konicah, so končno tudi temu stroju odprle pot. Tudi naprava za obešanje žice ali vrvice je te spomladanske delovne konice dokaj otopena. Skropilnica prirejena za uporabo herbicidov, s katero škropimo odvišne poganjke, nam tudi prihrani nekaj dragocenih ur.

Tako smo v teh letih po osvoboditvi korak za korakom, leto za letom vendar vztrajno izboljševali in posodabljali tehnologijo pridelo-

vi do predelave hmelja tako, da bo zahteval čim manj delovne sile. To pa pomeni, da bomo morali obstoječe sušilnice adaptirati ali pa nabaviti nove.

Stroji so le pripomoček hmeljarju za delo. Kako bo to delo opravljeno in s kakšnimi stroški je odvisno od usposobljenosti ljudi, ki delajo s temi stroji in od ljudi, ki delo organizirajo. Tu naš časa še mnogo dela, učenja in raziskovanja, da bomo dosegli čim boljšo vez med človekom in strojem in delo tako organizirali da bomo z majhnim fondom dosegli velike uspehe.

Pospeševanje hmeljarstva — oblika stikov s proizvajalci in strokovnjaki

Milan DOLINAR, dipl. ing. agr.

Povojna obnova slovenskega hmeljarstva je terjala izredne napore. Veliko truda je bilo treba, da so obnovili hmeljišča. Okupator je pustil za sabo zdesetkane površine in mnogo objektov, ki so služili v ta namen je bilo uničenih. Od predvojnih 2450 ha hmeljišč v Savinjski dolini jih je leta 1945 bilo le še 637.

Kljub pomanjkanju sredstev so letno obnovili 100 ha, tako da bi jih bilo 1949. leta 1068 in v letu 1950 že kar 1546 ha.

Koliko naporov in sredstev je bilo vložnih v hmeljsko obnovo, vedo le tisti, ki so v tem času delali na pospeševanju te panoge. Kje dobiti takrat prek 2 milijona hmeljev letno, v času ko smo morali štediti z lesnim bogastvom? Kje dobiti škropilnice in sredstva za škropljenje, zadostne količine gnojil? K sreči je naš kmet imel dovolj delovne sile, stalež vprežne živine in vprežne priključke ter dobro voljo.

V naslednjih 5 letih se je število hektarjev povečalo le za 140, ker je bilo med tem izkrčeno vse tisto, kar je ostalo iz okupacije. Zaznaven skok obnove beležimo spet v letih 1955—1959, ko se je število hektarjev povečalo od 1546 na 2841. Tako stanje površin pod hmeljem je eno največjih v povojnem obdobju. V vseh naslednjih letih pa do danes se gibljemo v mejah od 2250 ha do 2450 ha.

Število hmeljarjev je bilo veliko. Bili so tudi taki s 500 m² hmelja in še manj. Danes se število hmeljarjev zmanjšuje, povečuje pa se povprečna velikost hmeljišč, zlasti še po letu 1957, ko se je pridelovanje hmelja razširilo na vso Slovenijo in ko je družbeni sektor pričel intenzivneje hmeljariti. Mnogo področij in proizvajalcev, ki so v letih 1957—1960 stopili v vrste hmeljarjev, danes ni več. Omagali so zaradi neekonomičnosti pridelovanja. Hmeljarjenje jim ni bila tradicija.

Kakor je bilo gojenje hmelja v letih 1955—1960 zelo rentabilno, in ko je veljal pregovor, da je hmelj »zeleno zlato«, tega danes ni moč več trdit. Cena na svetovnem trgu reže kruh tudi našim hmeljarjem.

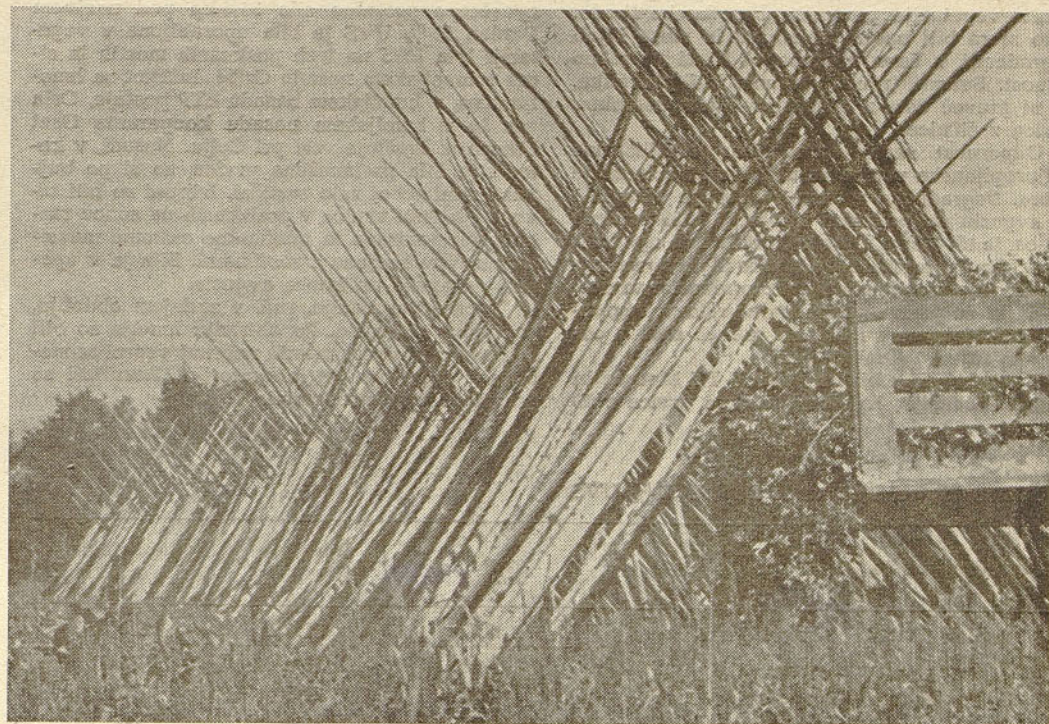
Kako smo uspeli v vseh teh letih obdržati sloves slovenskemu hmeljarstvu? Kaj vse je bilo storjenega, da smo kljub tržnim zakonitostim še vedno izvozniki hmelja?

Kot že rečeno, povojna obnova je terjala ogromna finančna sredstva in organizacijskih sposobnosti posameznikov. Strokovnjaki so le počasi prihajali v vrste hmeljarjev. Velik delež v pospeševanju hmeljarstva so imele Hmeljarska zadruga v Žalcu, nato Zadruga zveza v Celju in po tem Poslovna zveza. Medtem pa je v letu 1952 na pobudo hmeljarjev prišlo do ustanovitve Inštituta za hmeljarstvo v Žalcu, ki je

nase prevzemal skrb za strokovno in pospeševalno delo, medtem ko je organizacija proizvodnje ostala na skrbi Poslovne zveze.

Kaj vse je bilo potrebno, da so hmeljarji pričeli osvajati in uvajati tehnična, tehnološka in strokovna dognanja v prakso. Mnogo novosti

vah ali pa ne bi bilo toliko hmeljišč, kot jih je. Spremenil se je način sušenja, od klasičnih kmečkih gravitacijskih sušilnic, prek zračnih ogrevalcev na trda goriva, do današnjih tračnih sušilnic velikih kapacitet na tekoča goriva. Spremenil se je sistem basanja in vlaženja.

Takšni motivi so vedno redkejši v prid žičnic in obiralnih strojev

smo prevzeli iz tujine, ogromno pa je bilo domačih izsledkov in dognanj, plod raziskovalnega dela. Kar spomnimo se težav in prehoda od hmeljev na žičnice; pri uvajanju traktorjev in njihovih priključkov namesto vprege; pri spremembi v razdalji sajenja od tradicionalnih 1,50 m med vrstami, do današnjih 2,40 in več. Pri uporabi novih materialov za gradnjo žičnice in prehodu na novi sistem gradnje. Kako se je spremenila tehnika škropljenja od ročnih, vprežnih, traktorskih škropilnic do sodobnih pršilnikov velikih kapacitet. Strojno rez hmelja počasi a vztrajno osvajajo proizvajalci. Spremenil se je način obiranja. Brez obiralnih strojev bi v današnjih dneh ostalo polovico pridelka na nji. Agrotehnika se je v nekaterih fazah proizvod-

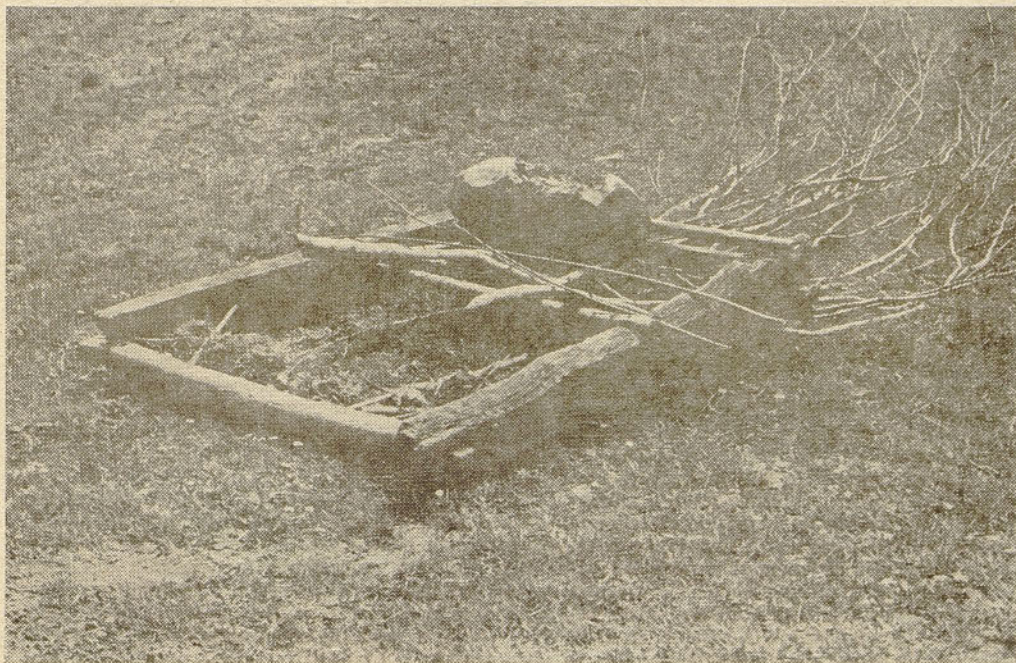
nje povsem spremenila; nekateri ukrepi zaradi novih tehničnih pripomočkov in drugih materialov; drugi zaradi pomanjkanja delovne sile; pa spet drugi zaradi novih spoznanj, ki so rezultat raziskovalnega dela. Dobili smo nove sorte, savinjski golding pa očistili tujih tipov.

Vse velike in majhne vzporedne novosti je bilo potrebno uvesti v prakso. Nekatere so šle z lahkoto in včasih spontano, druge z veliko muko. Vse to delo so opravljali posamezniki ob pomoči ustreznih strokovnih služb, od koder so se izsledki prenašali po mreži pospeševalcev od zgoraj navzdol, do slehernega kmeta in hmeljarja v družbenem sektorju.

Načinov prenašanja napotkov in vzgoje hmeljarjev je bilo v teh letih več. Najvažnejša in najbolj učinkovita so bila razna predavanja po vaseh v zimskih mesecih, kakor tudi seminarji za terenske pospeševalce, kmetijske strokovnjake. Ta oblika je zajela največje število posameznikov — proizvajalcev hmelja. Zelo plodni so bili stiki pospeševalcev s proizvajalci v času vegetacije, vendar so ti zajeli le manjše število teh zaradi stalnega pomanjkanja kadrov in velikega števila proizvajalcev. Stanje se je bistveno popravilo z novo organizacijo kombinatov, ki jim je uspelo vzgojiti zadostno število strokovnjakov na vseh ravneh.

Velik posreden stik s proizvajalci, pa je vseskozi imel list Hmeljar, ki je prišel v roke slehernemu proizvajalcu in strokovnjaku. Preko tega glasila so bili sproti obveščeni o vseh podrobnostih raziskovalnega dela in sproti opozarjani na ukrepe iz agrotehnike, zaščite, organizacije dela in drugem. V zadnjem času pa to nalogo opravljajo Informacije, ki izhajajo po potrebi in so v rokah uporabnika v najkrajšem možnem času, kar pri glasilu »Hmeljar« ni moglo, ker izhaja kot mesečnik.

Ceprav »Hmeljar« s sedanjo vsebino, ni več tisti kot je bil, mu ob jubileju vsi hmeljarji želimo še veliko let, kajti to, kar je že doslej opravil v prid hmeljarstvu je veliko.

Travniška brana nekoč

Bi bila manj stabilizirana polipropilenska vrvica dovolj trdna v hmeljiščih

Tone WAGNER, dr. agr.
Milan VERONEK, kmet. ing.

Opora hmeljnim rastlinam v hmeljiščih, po katerih se le-te ovijajo, je v SR Sloveniji polipropilenska vrvica. Trganje vrvic, ki nastopi v času vegetacije, povzroči gospodarsko škodo. Zato mora biti opora zanesljiva in mora kljub degradaciji v času uporabe obdržati potrebno trdnost. Seveda trdnost ne sme biti prevelika, da ni preveč dela z odstranjevanjem ostankov vrvic z žičnice.

Odpornost sedaj uporabljene stabilizirane polipropilenske vrvic na ultravioletne žarke je dobra. Degradacija v času vegetacije od aprila do avgusta pri povprečni insolaciji 1050 sončnih ur ca. je 15–22%. V praksi, kakor tudi s poskusi še ni bilo ugotovljeno, za koliko bi lahko zmanjšali stopnjo stabilizacije polipropilenske vrvic, ne da bi se prekomerno degradirala v vegetacijski dobi in da ne bi bilo preveč dela z odstranjevanjem ostankov vrvic.

V letu 1975 je bil na pobudo TT Motvoz in platno Grosuplje, izveden preizkus vrvic z 50

odstotno stopnjo stabilizacije pod nazivom Daplen 50 % UVS.

Polipropilenska vrvica v kvaliteti 1120 lm/kg z začetno pretržno silo 31,6 kp pod nazivom Daplen 50 % UVS je bila uporabljena v vegetaciji leta 1975 na treh poskusnih mestih in sicer v hmeljskem nasadu Griže, Inštitut za hmeljarstvo, v hmeljskem nasadu ETP postaje, Orla vas in v hmeljskem nasadu kooperanta Oset Franca iz Drešnje vasi pri Celju. Nasadi, v katerih je bila preizkušena vrvica, so si po bujnosti med seboj zelo različni. Izbrani so bili tako, da je bila vrvica v preizkusih na soncu različno eksponirana in minimalno oziroma maksimalno obremenjena z rastlinami. Bila je v uporabi od aprila do konca avgusta.

V času vegetacije, tudi v zadnjem obdobju, se vrvica ni trgala. Po obiranju hmelja so bili na vseh poskusnih mestih nabrani vzorci za mehanske preizkuse v laboratoriju. Rezultati so prikazani v razpredelnici.

Rezultati mehanskih preizkusov vzorcev, uporabljenih polstabiliziranih vrvic kažejo, da je pretržna sila nerabljenih kakor tudi rabljenih vrvic v mejah v vrednosti popolno stabilizirane vrvic. Prav tako je padec trdnosti za 5,64 kp ali 18 % približno enak degradaciji polno stabiliziranih vrvic. Na poskusnem mestu v hmeljišču Oset Franca v Drešnji vasi je bilo rastline na 50 % stabilizirani vrvici lažje trgati kot na polno stabilizirani. Kolikor je to posledica degradacije vrvic na pregibu preko nosilne žice in ne drugih vzrokov pri tem poskusu sedaj ni mogoče ugotoviti. Izvesti bi bilo treba še slepi poskus (brez rastlin hmelja) z umetnim obremenjevanjem celotne opore v polju žičnice, ter primerjati rezultati z rezultati komparativnega poskusa z rastlinami.

Insolacija ima velik vpliv na obstojnost polipropilenske vrvic. Primerjava poprečja števila sončnih ur za obdobje 1964–1974 postaje Celje v primerjavi z l. 1975 je prikazano v tabeli 2.

Insolacija v vegetaciji hmelja (sončnih ur)

Mesec	Večletno poprečje (1964–1974)		Leto 1975	
April	154,6	100	146,0	94
Maj	212,1	100	176,7	83
Junij	193,5	100	143,6	74
Julij	251,2	100	247,7	99
Avgust	215,0	100	171,5	80
September	160,9	100	146,0	94

Insolacija v vegetaciji hmelja zelo variira. Poprečje za vegetacijsko obdobje služi le za orientacijo, upoštevati moramo predvsem maksimalno insolacijo. Leto 1975 je imelo malo sončnih ur. Vegetacija tega leta je bila 161 sončnih ur pod večletnim poprečjem, kar predstavlja insolacijo v septembru. V primerjavi z maksimumom leta 1971 je diferenca 277 sončnih ur, več kot vsota sončnih ur najtoplejšega meseca v letu (julija).

Rezultati mehanskih preizkusov in opazovanj polstabilizirane vrvic Daplen 50 % UVS v hmeljiščih kažejo na možnost uporabe manj stabiliziranih vrvic. Kljub ugodnim rezultatom v preizkusih leta 1975 je potrebno raziskovanja nadaljevati, posebno še, ker je bila insolacija v vegetacijski dobi tega leta občutno pod večletnim poprečjem.

Mehanski preizkusi vrvic Daplen 50 % UVS

Poskusno mesto	lm/kg	Pretržna sila kp	Stopnja degradacije relativno
1. Daplen 50 % UVS nerabljen	1120	31,6	100
2. Griže zgornji del opore	1067	26,0	82
3. Griže spodnje del opore	1140	24,5	78
4. ETP Orla vas, zg. del opore	1114	27,0	85
5. ETP Orla vas, sp. del opore	1114	27,2	86
6. Oset F. Drešnja vas, zg. del opore	1093	25,1	79
Povprečje	1106	25,96	82

Primerjava števila sončnih ur postaje Celje 1964–1974 v primerjavi z letom 1975

	Število sončnih ur	Relativno
Večletno poprečje (celoletno)	1656,2	—
Večletno poprečje (vegetacija april–avgust)	1046,6	100
Leto 1971 (april–avgust) max.	1162,4	111
Leto 1974 (april–avgust) min.	955,2	91
Leto 1975 (april–avgust)	885,5	85

Kako se je obnesla propilenska vrvica v hmeljiščih v letu 1975

Tone WAGNER, dr. agr.
Milan VERONEK, kmet. ing.

Polipropilensko vrvico za vodilo hmelju v SR Sloveniji je v letu 1975 oskrbela tekstilna tovarna »Motvoz in platno« Grosuplje. Z njo so bila opremljena vsa hmeljišča. V nasadih hmelja je bilo zaslediti več različnih tipov vrvic z ozirom na trdnost, ki so se med seboj razlikovali po barvi: modra, rumena 1000 lm/kg, zelena 1300 lm/kg, rdeča 1500 lm/kg. Nekaj rumene vrvic je bilo tudi v tipu 1200 lm/kg, ki je sicer bele barve.

Pridelovalci hmelja izbirajo in se prilagajajo z različnimi vrvicami z ozirom na pričakovani pridelek in druge okoliščine (način napolnjevanja, nevihtna področja) po lastni presoji. Za orientacijo so na voljo strokovna navodila, po katerih bi se naj vrvica tip 1000 uporabljala za bujne stare nasade, na vetrovni hlegah, z enim vodilom na sadilno mesto v nadpovprečno visokih žičnicah, ali tudi pri starih nasadih v polni rodnosti pri uporabi in vezanju vrvic na žičnico z aparatom za fiksiranje vodila. Vrvica tip 1200 bi se naj uporabljala za vodilo v starih nasadih in bujnih drugoletnikih A-sort ter za fižol. Vrvica tip 1300 bi se naj uporabljala v vseh šibkejših nasadih, drugoletnikih, prvoletnikih, ki so posajeni z ukoreninjenci ter za fižol. Vr-

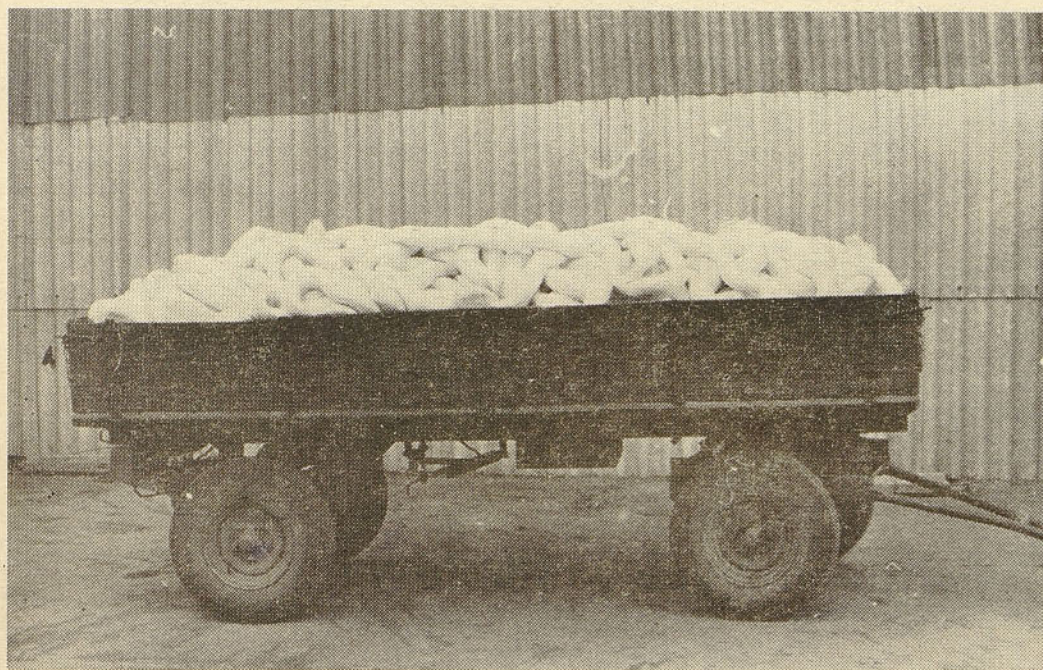
vica tip 1500 bi se naj uporabljala za vodilo v prvoletnih nasadih, za ukoreninjenca, v nekaterih primerih pa tudi za fižol. Ob pravilni izbiri vrvic za vodilo hmelju ali fižolu je ob poprečnih vremenskih prilikah zanesljivost vodila odgovarjajoča.

Vremenske prilike v letu 1975 so bile v pogledu števila deževnih dni in sončnih ur v času vegetacije ekstremne. Za vegetacijsko dobo je bilo značilno veliko število deževnih dni, število sončnih ur pa je bilo precej nižje od večletnega poprečja. Bilo je tudi nekaj močnejših vetrov in neviht, ki so povzročile večjo škodo na nekaterih hmeljiščih zaradi popušcanja polipropilenske vrvic (Šmartno ob Paki, Spodnja Polskava, Dornava).

Za ugotavljanje kvalitete polipropilenske vrvice se poleg opazovanj v času vegetacije predvsem v času pred samim obiranjem hmelja po-

služujemo še dinamometričnega vzorcev zgornjega dela vodila. Vzorci polipropilenske vrvice, ki je bila v uporabi v letu 1975, so bili na-

Nahajališče	Lm/kg	Pretržna sila kp	Trdnost relativno
1. Nerabljena tip 1200 lm/kg	1181	32,1	100
2. Spodnja Polskava — rdeča	1416	19,8	
3. Petrovče — Loke	1225	21,7	
4. Vojnik	1134	23,4	73
5. Braslovče	1111	26,4	82
6. Roje	1131	25,5	79
7. Prekopa	1170	24,0	75
8. Tabor	1119	26,3	82
9. Podgoršek, Šmartno ob Paki	1123	27,2	85
10. Šmarjeta	1103	24,0	75
Povprečje	1127	25,3	79
11. Tabor	987	31,0	
12. Tabor	1019	25,0	
13. Spodnja Polskava — zgoraj	997	26,0	
14. Spodnja Polskava — spodaj	1011	29,1	
15. Dornava	965	31,4	
Povprečje	993	28,5	

Svitki polipropilenske vrvice pripravljeni za napeljavo stolpom

brani na različnih področjih v zadnji dekadi avgusta in prvi dekadi septembra. Zajemajo tudi področje Šmartnega ob Paki, Spodnje Polskave ter Dornave, kjer je bilo po viharju prekinjeno večje število vodil. V obravnavanje so slučajno zajeti vsi tipi vrvice, ki je bila v uporabi. Dinamometričnega vzorcev vrvice je bilo opravljeno na dinamometru TT Juteks Žalec. Rezultati so prikazani v razpredelnici.

Večina uporabljenih, oziroma vrvice v obravnavanih preizkusih je v kvaliteti 1200 lm/kg (4—10), sicer pa še tip 1500 (2), tip 1300 (3), in tip 1000 (11—15). Za primerjavo je navedena nerabljena polipropilen vrstica tip 1200 lm/kg in služi kot osnova. Pri številu lm/kg so zaradi prisotnosti zemlje in snovi organskega izvora možna manjša odstopanja.

Iz podatkov, ki so prikazani po kakovostnih skupinah v razpredelnici, je razvidno, da se z zmanjšanjem števila dolžinskih metrov (lm) na kg, pretržna sila vrvice veča. Za vrstico 1200, ki je največ v uporabi, se na koncu vegetacije pretržna sila ne sme znižati pod 25 kp. Le-ta zaščita za obremenitve pod normalnimi vremenskimi prilikami. Z ozirom na to je padec trdnosti vrvice v mejah običajne vrednosti. Pretržna sila polipropilenske vrvice ostalih kakovosti je ustrezna tipom vrvice.

Posebej je omeniti vrvice, ki so bile uporabljene v hmeljiščih, kjer je bilo zabeleženih večje število prekinjenih opor. Te so navedene pod zaporedno številko 9. Podgoršek — Šmartno ob Paki, št. 2., 13, 14. — Spodnja Polskava in št. 15. Dornava. Pretržna sila, ki jo izkazujejo vzorci pod št. 2, in 9., je nadpovprečna in je vrstica zelo dobre kvalitete. Pri vzorcih tipov 1000 znaša pretržna sila povprečno 28,5 kp. Pri opazovanjih na terenu je bilo ugotovljeno, da je bila vrstica za hmelj z ozirom na razrede in pričakovani pridelek večinoma pravilno izbrana.

Nadalje je bilo ugotovljeno, da so v Spodnji Polskavi in Dornavi uporabljali aparat za privezovanje vrvice na žičnico in da pri tem tako da je sila vetra premikala pentljo po žici vezava ni bila brezhlebna. Vez je bila ohlapna, tako da je sila vetra premikala pentljo po žici in vrstico prekomerno obrabila. Vozelj je bil narejen tako, da so prišle v delovanje sile na strig. Oboje skupaj je zmanjšalo jakost vrvice v nasadu, poleg tega pa so zabeležili močnejše neurje.

Na osnovi opazovanj in rezultatov v praksi in v laboratoriju ter primerjanjem z rezultati iz prejšnjih let ugotavljamo, da je polipropilenska vrstica uporabljena v letu 1975 v kakovostnih razredih, ki se uporabljajo za oporo hmelju, dobre kvalitete. Pretržna sila zgornjega dela opore, ki je najbolj izpostavljena insolaciji, je v mejah normale. Iz podatkov je razvidno, da ne nagiba k prekomerni degeneraciji in da je pravilno dimenzionirana in dobro stabilizirana. Prekinitve opor, ki so se pojavljale v hmeljiščih, so posledica neurij in močnejših zračnih tokov, za katere pa le-ta ni dimenzionirana, in napak pri uporabi vrvice v praksi.

Izbira ustrezne sorte je najvažnejši dejavnik za velike pridelke

Dragica Kralj, mgr. agr.

Hmeljarske dežele so že zdavnaj spoznale pomen sorte. Tako staro kot hmeljarstvo, je tudi prizadevanje hmeljarja, da bi si oskrbel ustrezno sorto, ki bi dajala velike in kvalitetne pridelke.

Da bi prišel do boljših pridelkov, je izbiral najboljše hmeljne rastline. Ta selekcija je bila osnovana na prirojeni variabilnosti rastlin in je delovala v smeri povečane produktivnosti. Nastale so heterogenetske sorte. Običajno so jih poimenovali po pokrajini, v kateri so jih pridelovali, ali po izrazitejših fenotipskih znakih.

Odbira — selekcija

Selekcija je še danes pogosta metoda, ki je pomembna za vzdrževanje sorte, pa tudi za vzgojo novih sort. Izvajamo jo z vizualno ocenjo prirojenih lastnosti na osnovi zunanjih znakov. V ta namen je potrebno dobro poznati

morfološke in fiziološke lastnosti hmelja. Pri vzdrževalni selekciji je pri hmelju običajna negativna selekcija, kjer uničimo s herbicidom ali izkopavanjem nesortne ali bolne rastline. V nadaljnjem postopku vzdrževalne selekcije razmnožimo samo rastline z močnim in zdravim enoletnim lesom.

Križanje — hibridizacija

Križanje je najvažnejša metoda za pridobivanje nove prirojene variabilnosti pri hmelju. Cilj hibridizacije je združiti v eni rastlini željene lastnosti, ki se nahajajo v dveh ali večih genotipih. Metoda dela se sestoji iz večih stopenj. Poznati moramo cilj križanja, predstavljati si moramo novo sorto, ki jo hočemo vzgojiti, izbrati moramo primerne roditelje.

Izberemo žensko rastlino s čimveč pozitivnimi gospodarskimi lastnostmi in moško, ki ima pozitivne tiste lastnosti, ki so pri ženski rast-

lini negativne. Ker moške rastline nimajo gospodarske vrednosti, jo določimo šele s progenim testom, to je ugotavljanje prirojenih lastnosti po potomcih. Uspeh križanja je odvisen od kombinacijske vrednosti roditeljev, ki je boljša, čim večja je genetska raznolikost.

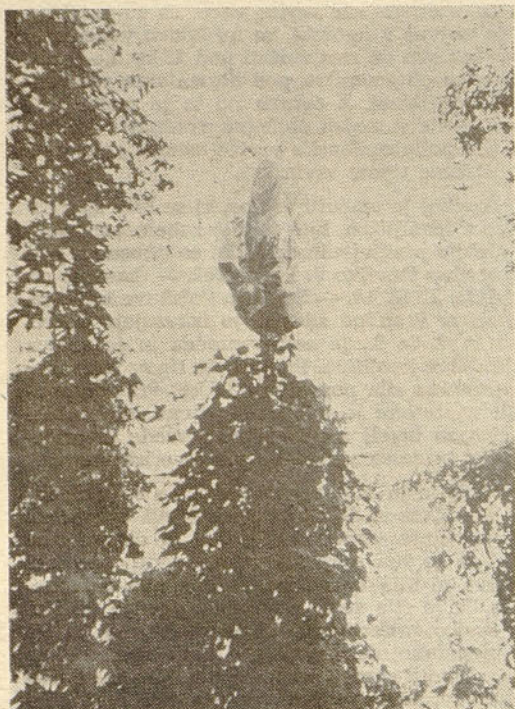
Metoda križanja zavisi od števila genotipov, ki nosijo željene lastnosti, in jih želimo združiti. Uspeh je večji, če sta si genotipa genetsko odtujena. Za kombinacijo lastnosti več genotipov je zelo primerno postopno in konvergentno križanje, predvsem pri vzgoji rezistentnih sort. Pri multiplih križanjih so novi genotipi običajno prilagodljivejši, so bolj fleksibilni in je manjša možnost, da se pridobljena lastnost zruši.

Iz semena, ki smo ga dobili s križanjem, vzgojimo sejanečke, ki jih prepustimo umetni in naravni selekciji.

Preselekcija — izbira med vzgojenimi sejanečki — traja tri leta. Prednost imajo tiste rastline — genotipi, ki imajo največ pozitivnih lastnosti. V preselekciji izbrane genotipe vegetativno razmnožimo in tako nastale klone preizkušamo v komparativnem poskusu. Selekcija klonov v komparativnem poskusu traja zopet tri leta. Superiorne klone nato razmnožimo na 0,5 ha ter jih sočasno damo v uradno preizkušanje, ki po treh letih odbranke potrdi za sorto.

Poliploidija

Poliploidi so genotipi, s tri ali večkratnim številom kromosomov, za razliko od normalnih genotipov z dvakratnim — diploidnim številom kromosomov.

Izolacija za križanje

Hmelj je zelo primerna vrsta za izkoriščanje poliploidov, ker je možno vegetativno razmnoževanje, seme pa v pridelku ni zaželeno. Optimalni nivo ploidije so triploidi, ki so zelo pogosto sterilni, so pa bujnejši kot di- in tetraploidi. Sterilnost je posledica morfološke motnje, ki nastopi zaradi neparnega števila kromosomov.

Tetraploidne rastline dobimo s pomočjo kolhiciniranja diploidnih rastlin (kolhiciniranje je tretiranje rastnih vršičkov s kolhicinom — alkaloidom, ki deluje na delitev celic). Te križamo z diploidnim roditeljem in dobimo generacijo, ki je v pretežni meri triploidna. Ta generacija je po fenotipu podobna ženskem roditelju, je bolj homogena, variabilnost lastnosti v družini je manjša. Triploidna generacija je viabilnejša od diploidne, rastline hitreje rastejo in skrajšajo čas optimalne občutljivosti za okužbo z boleznijo, zato so navadno rezistentnejše.

Mutacija

Umetno povzročene dedne spremembe — z obsevanjem ali s kemičnimi sredstvi — mutacije doslej niso dale pri žlahtnjenju hmelja uporabnih rezultatov. Pri nizkih dozah obsevanja s kobaltom 60 je povzročena stimulacija energije kaljivosti, s stopnjevanjem doze pa se pojavljajo radiomorfoze — spremembe na rastlinah zaradi obsevanja — ki postajajo s še večjim stopnjevanjem izrazitejše in škodljive. Stimulativni učinek radiacije na rast in razvoj rastlin je značilen od začetnega razvoja sejanečkov do večletnega pridelka. Obsevanje pa ne stimulira boljše kvalitete storžkov. Optimalna doza obsevanja za indukcijo stimulativ-

nega učinka je individualna za vsako semensko generacijo in učinek ni tako pomemben, da bi se ta metoda izplačala.

Za katero od omenjenih metod se pri žlahtnjenju odločimo, je odvisno predvsem od cilja. Osnova programa je velik pridelek in odlična kvaliteta. K temu osnovnemu cilju se pridružuje zahteva po odpornosti proti boleznim in škodljivcem, ter prilagojenosti sorte za mehanizacijo, posebno za strojno obiranje.

Žlahtnjenje hmelja na kvaliteto se opira na zahteve pivovarništvu. Pivovarnarji, ki se oklepajo tradicije, stremijo za tipom evropskega hmelja, ki je izbran iz divje populacije in izboljšan s klonsko selekcijo. Značilne lastnosti za ta tip hmelja so: rahel, srednje velik storžek, s finim vretencem in prijetno, žlahtno aromo, 10–15 % skupnih smol, 2–7 % alfa kislin in odnos alfa/beta od 0,3 do 1, grenčična vrednost pa od 2–8.

Evropski pivovarnarji odklanjajo tip hmelja »cluster«, ki je razširjen v Ameriki. Ta hmelj je grobega videza, storžki so veliki, imajo grobo vretence in izrazito neprijetno, vsiljivo aromo.

Z novimi metodami žlahtnjenja so nastale v zadnjem desetletju sorte z veliko količino smol. To so običajno hibridi, ki imajo od 15–28 % skupnih smol, od 8–14 % alfa kislin, razmerje med alfa/beta je večje od 1, a grenčična vrednost 3–14, aroma je običajno neprijetna.

Povsem nov pa je tip hmelja, ki ima evropske karakteristike, vključno s prijetno aromo, a veliko količino smol.

Da bi hitro dosegli cilj, je potrebno poznati načine dedovanja. Večina komercialnih lastnosti se deduje poligenetsko (Neve 1964). Evropski raziskovalci niso pripisovali moškim rastlinam pomembnosti pri prenosu smol na potomstvo. Salmon (1944) pa je dokazal, da je pri ameriškem tipu hmelja velika količina smol dominantna lastnost in se deduje tudi po moškem roditelju.

Eterična olja so še slabo raziskana in predstavljajo mešanico komponent. Menijo, da sta negativni komponenti mircen in metilbutilsobutirat. Skladiščno obstojnost, ki je posledica večje ali manjše oksidacije smol, povezujejo s količino eteričnih olj. Našli so korelacijo med hitrim upadanjem alfa kislin in med veliko količino eteričnih olj.

Žlahtnjenje gre tudi v smeri primernosti za strojno obiranje, ki je pogojeno s kompaktnim storžkom, in načinom razporeditve socvetja po rastlini. Niso zaželenne rastline z dolgimi tankimi zalistniki, ki ovirajo delo pri obiranju hmelja. Tudi zalistniki drugega reda, ki izhajajo iz trte, niso primerni.

Predvsem pomembno pa je žlahtnjenje v smeri večje odpornosti sorte proti najpomembnejšim boleznim in škodljivcem. Raziskovalci se trudijo, da bi odkrili mehanizme dedovanja resistance. Resistance, ki je bila določena za peronosporo in pepelnico, je večji del speci-

Kolhiciniranje

fičnega značaja in obstaja le do trenutka, dokler geni virulence v patogenu kažejo komplekmentaren odnos z geni rezistence v gostitelju. Taka rezistenca običajno ni učinkovita za vse rase patogene glivice in obstaja možnost, da postane neefektivna, kar se je že večkrat izrazilo na vzgojenih sortah, ki so bile resistantne, a so po določenem času postale občutljive. Žlahtnjiteljski cilj je vzgojiti sorte z nespecifično resistenco, ki bi bila regulirana s kombiniranim delovanjem mnogih minor genov. Pri taki poligenetski resistenci je reducirana možnost mutacij ali rekombinacij v premagovanju patogena.

Resistenca proti listnim ušem se doslej ni izrazila zaradi škropljenja z insekticidi.

Vsaka dežela, ki prideluje hmelj, ima organizirano svojo žlahtnjiteljsko službo, ki skrbi za vzdrževalno selekcijo obstoječe sorte in išče nove, produktivnejše. Introdukcija drugih vzgojenih sort, ki je sorazmerno uspešna pri drugih poljščinah, je pri hmelju manj uspešna, ker je hmelj izredno občutljiv na okolje in se sorte iz drugih ekoloških področij težje prilagajajo.

Diploidni in tetraploidni storžki

Aueoploid

Z razvojem postajajo zahteve do sorte drugačne, posebno z opuščanjem fizičnega dela in prehodom na mehanizacijo. Odpirajo se novi problemi glede kvalitete v proizvodnji pa nastajajo težave s soočanjem z novimi škodljivci in boleznimi.

V Sloveniji smo z uvedbo sort atlas, ahil, apolon in aurora, skušali razrešiti več problemov. V prvi vrsti imajo te sorte večji proizvodni potencial kot savinjski golding, seveda s spremenjeno tehnologijo pridelovanja. Po dozorevanju so različne od goldinga in tako smo zmanjšali delovno konico v času obiranja. Sočasno pa so sorte prilagojene na strojno obiranje in so izgube znatno manjše kot pri savinjskem goldingu. S temi sortami pa smo zagotovili tudi boljšo kvaliteto, ker imajo znatno večjo količino smol kot prej pridelovana sorta.

Srednje rane sorte aurora in apolon so manj občutljive na peronosporo kot savinjski gol-

ding; pozne, ki imajo podaljšano vegetacijo pa bolj. Odpirajo pa se nova vprašanja, ki so v zvezi z boleznimi, ki jih na savinjskem goldingu nismo poznali: pepelnica na poznih sortah in verticilij na aurori.

V domačem sortimentu smo proučevali lastnosti tujih sort: starih pokrajinskih, sort iz klonske selekcije in hibride. Glede na najvažnejše lastnosti, ki so bistvene za spoznavanje vrednosti sorte, smo ugotovili, da združujejo največ pozitivnih lastnosti aurora, atlas, apolon, bramling cross, savinjski golding in fugles in so zanimive za pogoje Slovenije. Premalo sta raziskani sorti neoplanta in vojvodina, ki pa sta po pridelku in kvaliteti tudi primerni, nismo pa še določili stopnje občutljivosti za bolezn.

Tudi sorte wye north down, wye challenger in hüller bitter niso dovolj raziskane, ker jih imamo le malo časa v kolekciji. Odlično so

ocenjene za kvaliteto, nismo pa jih še ovrednotili na pridelek in občutljivost za bolezn in škodljivce. Vse druge obravnavane sorte imajo več negativnih parametrov.

S pomočjo metode križanja in poliploidije smo dobili nekaj superiornih diploidnih in triploidnih križancev, ki jih še razmnožujemo za ekološki poskus, za priznanje pa smo prijavi štiri diploidne hibride in en triploid..

Kako pa drugod? — V Bački so dali v proizvodnjo sorte dunav, vojvodina in neoplanta, ki imajo glede na staro sorto: bačka, več grenčičnih smol in so zgodnejše.

Na Češkem se močno oklepajo tradicije in so še vedno naklonjeni klonski selekciji, katere rezultat sta sorti aromat in sivem.

V Rusiji sta uspela hibrida istrinski 15 in istrinski 16, ki sta selekcionirana na večji pridelek in več smol.

V Nemčiji je zelo ugleden hibrid hüller bitter, pripisujejo mu resistenco proti peronospori in toleranco proti verticiliju, tudi hüller aroma ima dober pridelek in je bil selekcioniran na resistenco zoper verticilij, zadnji čas pridelujejo hüller gold, ki je rezistentna sorta za peronosporo a občutljiva na verticilij.

Največjo tradicijo pri žlahtnjenju hmelja imajo v Angliji in zato imajo velik izbor sort. Prvi uspešni hibridi so bili brewer's gold, bullion, northern brewer, ki imajo angloameriško germ plazmo in so odlična osnova za nadaljnje žlahtnjenje na večjo količino smol. V zadnjem času so vzgojili hibride: wye north down, ki ima veliko smol, je rezistenten na peronosporo, občutljiv pa za pepelnico in virulentno obliko verticilija. Wye challenger ima srednjo količino grenčičnih smol, je pa rezistenten na peronosporo in pepelnico, občutljiv na verticilij. Veliko si obetajo od najnovejše sorte wye target, za katero menijo, da ima kompletno resistenco zoper peronosporo, pepelnico in verticilij.

V Ameriki je novejša sorta comet, ki pa je izrazito neprijetne arome, evropskemu tipu pa sliči sorta cascade, ki je rezistentna na peronosporo in tolerantna za verticilij in viroze.

Novozelandske selekcije smooth cone, calli cross in first choice, so tolerantne na fitoftoro, so ameriškega tipa.

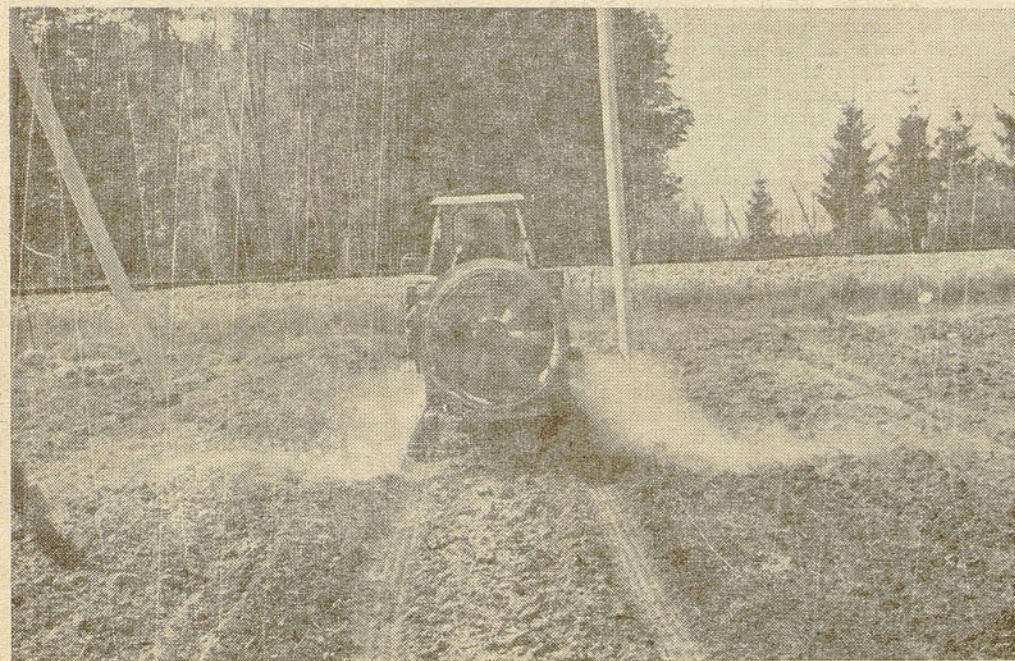
Avstralija ima sorti ringwood special in pride of ringwood, ki imata srednjo količino alfa kislin.

Več ali manj se čuti tendenca pri vseh žlahtniteljih po sorti z veliko količino grenčičnih smol, a evropskim tipom arome. Veliko truda pa je vloženo v vzgojo, odpornosti proti najvažnejšim boleznim.

Kako smo hmeljarili v letu 1975

KAC Miljeva, dipl. ing. agr.

(Nadaljevanje)

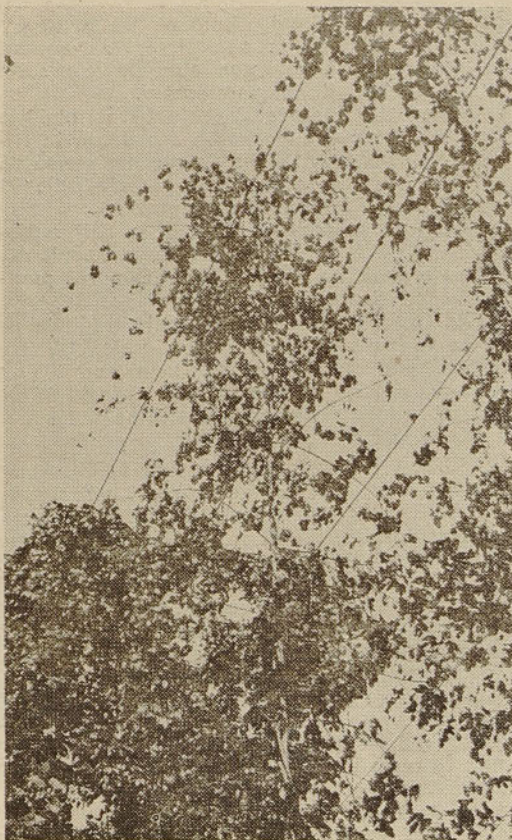

Spomladansko škropljenje hmelja proti peronospori

Kar zadeva druge bolezn na hmelju so bili letos za njih razvoj slabši pogoji kot sicer. Pepelasto plesen smo v majhnem obsegu opazili le v nekaterih nasadih atlasa in ahila. Škode ni naredila nikjer. Za razvoj pepelaste plesni je bilo poleti preveč dežja.

Proti pepelasti plesni so bili letos škropljeni nasadi atlasa, ahila in apolona s cosanom v času cvetenja. Za pepelasto plesen občutljive sorte je treba škropiti skoraj vsako leto. In sicer takoj čim smo opazili prvi pojav ali še točneje: najkasneje ko cveto spodnje panoge, tudi če ne opazimo obolenja. Samo tako bomo uspeli tudi s cenejšimi sredstvi učinkovito zavarovati hmelj pred to boleznijo, ki naredi lahko v letih ugodnih za njen razvoj na občutljivih sortah veliko škode. Proti pepelasti plesni moramo škropiti z normalno količino vode.

Zatiranje pepelaste plesni na novih sortah je resna naloga varstvene službe v hmeljarstvu. Na savinjskem goldingu te bolezn nismo poznali, zato je večja nevarnost da bi jo na novih sortah zanemarili. Pepelasta plesen je zelo prilagodljiva, zato obstaja nevarnost, da bi se — če se na občutljivih sortah razširi — v nekaj letih lahko izdvojile rase, ki bi ogrožale tudi doslej odporne hmeljne sorte. Torej proti

Sušenje hmelja zaradi obolenja v prevajalnem tkivu

pepelasti plesni moramo škropiti takoj, čim jo opazimo, sorte ahil, atlas in apolon pa v času cvetenja, tudi če obolelega listja ni najti. Kombinacija bakra in žvepla je v hmeljarstvu zaželjena: stimulatивно vpliva na hmelj in hkrati ovira razvoj rdečega pajka. Za plesen občutljive sorte bi nemara kazalo v panoge škropiti s faltanom in mycodifolom, ki kažeta fungistatično delovanje na pepelasto plesen.

Botritisa letos na storžkih pri nas ni bilo opaziti kljub deževnemu avgustu. Drugod npr. v Hallertau-u ga je bilo precej na nekaterih sortah in prenojenih nasadih. Ker je za razvoj botritisa zelo važno kakšne fungicide uporabljamo, moramo v hmeljiščih cineb popolnoma opustiti, od cvetenja dalje pa uporabljati samo bakrena sredstva oziroma mycodifol.

Pogoji za razvoj bolezni, ki se razvijajo v prevodnem celičju stebela, tako imenovane traheomikoze, h katerim prištevamo fuzarij, verticilij, so bili letos manj ugodni kot lani. Toplo vreme spomladi je preprečevalo infekcijo, deževno vreme v juliju in avgustu pa sušenje obolelih trt. Nekaj več fuzarija je bilo opaziti na atlasu. Verticilij smo letos ugotovili le na aurori, na približno 50 ha hmeljišč. Pojav venenja — zaradi verticilija pa le v treh nasadih. Tudi v Hallertau-u je bil pojav verticilija zaradi vremena precej manjši kot običajno.

O tem kako verticilij spoznamo in kaj moramo povzeti, če ga najdemo v nasadu smo pisali lani v 8 številki Hmeljarja v članku »O ovelosti hmelja«. Teh navodil se strogo držimo, da se ne bo verticilij razširil po vseh hmeljiščih. Verticilij je prav tako kot botritis bolezen »visokega standarda«: preobilno gnojenje, kompleksna mehanizacija, velika rodnost, vse to so dejavniki, ki pozitivno vplivajo na pojav verticilija. Zato skrbno pazimo, posebno v nasadih aure, ki je za verticilij občutljiva, da bomo gnojili po dejanskih potrebah, da ne bomo pretiravali z dušičnimi gnojili, da ne bomo s pretežkimi traktorji v premokrih zemljah preveč pokvarili strukturo tal. Res je, da s temi ukrepi ne moremo preprečiti razvoja verticilija lahko pa njegovo širjenje precej zavremo.

Kar zadeva pojav škodljivcev v hmeljiščih v letošnjem letu, moramo reči, da je bil v splošnem šibkejši kot običajno. Najhuje so ogrožale hmelj zelene listne uši, ki so se letos kasno razmnožile do te mere, da so postale

hmelju nevarne. Prelet listnih uši je dolgo trajal: nekako od konca maja do zadnje deкаде junija — skoraj 2 meseca. Proti ušem pa je bilo treba škropiti hmeljišča večji del šele v juliju. Marsikatero hmeljišče je bilo prvič škropljeno proti ušem šele v cvet. Tudi letos niso bila vsa škropljenja proti ušem uspešna. Vse napake pri škropljenju so se kaj hitro pokazale in tako je marsikdo, ki je računal na to, da bo prihranil pri škropljenju z insekticidi, moral za kazen škropiti več kot hmeljarji, ki so sredstvo proti ušem pravočasno in pravilno uporabili. Prvič smo škropili s folimatom. Pri drugem škropljenju pa smo tudi uporabljali precej ultracida v kombinaciji s tedionom.

Razvoj uši je treba v hmeljiščih stalno sledovati, da izberemo pravi čas škropljenja in tako z najmanjšimi stroški uspešno uničimo tega nevarnega škodljivca. Mogoče bi kazalo v večji meri uporabljati delno — parcialno uničevanje uši. Tudi letos smo na mnogih mestih opazili, da se je populacija uši kritično dvignila le v enem delu hmeljišča ali pa na robu nasada. Če čakamo, da bo populacija večja tudi v ostalem nasadu se nam lahko zgodi, da bodo rastline, kjer je uši največ že utrpeli nepopravljivo škodo. Če pa takoj poškopimo ves hmelj bo nemara sredstvo nehalo delovati, ko bo naletel še trajal, pa bomo morali še dodatno škropiti. Zato bi v takem primeru bilo prav, če bi tretirali samo tisti del hmelja, ki je ogrožen. Pojav odpornih uši nas stalno opozarja, da moramo čim manjkrat uporabljati aficide. Zato je še posebno važno, da se poslužujemo parcialnih škropljenj, kjerkoli je potrebno.

Mazanje trt s 5% brozgo folimata ali monitorja se je pokazalo kot uspešno. Odveč pa je govoriti o tem, da moramo biti pri ročnem delu s tako strupenimi sredstvi posebno previdni in tako oblečeni, da sredstvo ne more priti do kože (rokavice, škornje itd.).

Za uničevanje uši je zelo važno, da je vsa rastlina izdatno omočena z aficidom. Zato škropimo z normalno količino vode, to je pri hmelju, ki je dosegel vrh žičnice od 2500—3000 l vode/ha. Potrebno pa je tudi, da pri pršilnikih operiramo z veliko količino zraka, to se pravi, da nadomestimo ves zrak iz nasada z zrakom iz molekulatorja, to pa dosežemo le, če škropimo počasi, to se pravi, s hitrostjo pod 3 km/uro.

Če smo letos imeli marsikje priliko opazovati škodo, ki so jo naredile uši zaradi prepo- vršnega ali prepoznega škropljenja, potem moramo ugotoviti, da rdečega pajka v nasadu skoraj ni bilo opaziti. Res je sicer, da smo v

juliju ugotavljali v večini hmeljišč rahlo toda enakomerno populacijo rdečega pajka, vendar smo ga uničili hkrati z listnimi ušmi.

Na splošno ugotavljamo naslednje: čim večje težave imamo s hmeljevo listno ušjo, tem manjše so težave s hmeljevo pršico. To je tudi za pričakovati. Da uničimo uš, moramo zelo skrbno škropiti, kar pa nam rdečega pajka popolnoma zatre, kajti v hmeljiščih uporabljamo, če je le mogoče sredstva, ki hkrati uničujejo uš in rdečega pajka.

Plevela je bilo letos več kot smo ga bili navajeni videti zadnja leta. Temu je pripomoglo deževno vreme, saj je bila obdelava zemlje v drugi polovici vegetacije s stroji komaj mogoča. Precej hmeljarjev zlasti v družbenem sektorju uporablja v hmeljiščih herbicide, ne le za čiščenje odvišnih talnih poganjkov, ampak tudi za uničevanje plevela predvsem v vrsti. V kooperaciji pa je ta agrotehnični ukrep še premalo razširjen. Pri tedanjem pomanjkanju delovne sile pa nam je tudi v privatnih hmeljiščih pomoč herbicidov dobrodošla.

Naslednji škroplni program proti plevelu je v hmeljiščih v naših pogojih navadno zelo učinkovit hkrati pa tudi cenen. Spomladi posebej proti plevelom ne škropimo. Zemljo spomladi neprestano obdelujemo, odoravamo, pri-grinjamo, okopavamo. V toliko obdelovanih hmeljiščih lahko držimo zemljo toliko čisto, da nam pleveli ne delajo škode. Proti plevelom uporabljamo spomladi herbicide le hkrati z uničevanjem odvečnih talnih poganjkov, ki jih škropimo, bodisi z žveplenokislím amonijakom samim, ali pa skupaj z aretitom. Hkrati uničimo z omenjenimi herbicidi tudi tiste semenske plevela predvsem širokolistne, ki smo jih zadeli v mlajših razvojnih stadijih, to se pravi, v času, ko so pogledali iz zemlje in dokler so razvili štiri prave liste.

Navadno nam proti zemeljskim poganjkom ni potrebno še enkrat škropiti s kontaktnimi herbicidi, ampak opravimo to že s kombinacijo hormonskih pripravkov in triazina. Na ta način zavremo razvoj talnih poganjkov na eni strani, na drugi strani pa razvoj plevelov — semenskih in trajnih v vrsti. Prvo škropljenje pride v poštev navadno v drugi polovici maja, naslednje pa v drugi polovici junija. Za škropljenje z žveplenokislím amoniakom potrebujemo približno 800 litrov vode na hektar in dosežemo boljši uspeh, če škropimo s pritiskom 10—15 atm. Poraba vode pri drugem škropljenju pa je bistveno manjša. Škropimo s specialnimi teejet-šobami, s katerimi lahko dovolj natančno razporedimo herbicid in pazimo, da ne pride herbicid na tiste dele hmelja, ki jih ne želimo uničiti. Škropiti ne smemo z večjim pritiskom kot 3 atm. Za škropljenje konec junija uporabljamo deherban A ali forte ali dikofluid — posebno če imamo dosti ščavja v normalni dozi to je, 2 oziroma 4 l/ha in 2—3 kg simazina. Večje doze niso potrebne in bi lahko bile posebno po hudih nalivih škodljive.

Kadar škropimo s hormonskimi pripravki pazimo da je vreme toplo — suho, da bo uspeh dober. S triazini moramo škropiti po osipanju da ne pride sredstvo pregloboko v zemljo. Tam bo delovalo na semenske plevela, lahko pa pride v stik s hmeljevimi koreninami in bi oviralo razvoj hmelja. Če želimo v hmeljišču uničiti pernico, bomo morali uporabiti večje odmerke simazina ali gesaprima 5—6 kg, skupaj s gramoxonom. Vendar bomo škropili tik pred obiranjem in teh hmeljišč v jeseni ne bomo odoravali, ampak šele spomladi.

Na podlagi 107. člena ustave SFRJ in 132. člena ustave SR Slovenije, 52. člena samoupravnega sporazuma o združitvi in na podlagi sklepov zborov delavcev v

TOZD, delavski svet delovne organizacije Hmezd Zalec po sklepu z dne 29. 12. 1975 objavlja naslednji

PRAVILNIK

o uresničevanju, organizaciji in delu samoupravne delavske kontrole

I. TEMELJNE DOLOČBE

1. člen

Za zagotovitev organiziranega in učinkovitega uresničevanja in varstva samoupravnih pravic, družbene lastnine, ustavnosti in zakonitosti in drugih temeljev samoupravne družbene ureditve se s tem pravilnikom določa organizacija, naloge in način uresničevanja samoupravne delavske kontrole kot svoje neodtujljive pravice in dolžnosti delavcev v TOZD in vseh oblikah združevanja.

2. člen

Pri uresničevanju samoupravne delavske kontrole sprejemajo delavci ustrezne ukrepe, da bi preprečevali in odpravljali kršitve svojih samoupravnih pravic, določenih z ustavo, zakoni in samoupravnimi akti; odkrivali in preprečevali vse oblike nepravilnosti in nezakonitosti pri delu oziroma poslovanju z družbenimi sredstvi in odpravljali škodljive posledice, povzročene s takimi nepravilnostmi; zagotavljali spoštovanje socialistične morale in zakonitosti, materialne resnice ter vzajemne solidarnosti, odgovornosti in sodelovanja z drugimi organi in organizacijami.

3. člen

Funkcijo samoupravne delavske kontrole izvajajo delavci neposredno po svojih organih upravljanja in posebnem organu samoupravne delavske kontrole.

Vsak delavec je osebno odgovoren za vestno izvajanje delavske kontrole kot dela procesa opravljanja samoupravnih funkcij v TOZD in v vseh nivojih združevanja dela in sredstev, v katere je skupaj z drugimi delavci združil svoje delo oziroma sredstva, prvo pa je odgovoren za dosledno izvrševanje svojih delovnih nalog.

4. člen

Osnovna načela pri izvajanju samoupravne delavske kontrole izvoljenih samoupravnih organov in delovanju posebnega organa delavske kontrole so:

- javnost dela
- kolektivno delo,
- sodelovanje in aktivnost vseh članov,
- družbena in osebna odgovornost,
- preventivno ukrepanje,
- ukrepanje v primeru nepravilnosti.

Delovanje, ki je v nasprotju z navedenimi načeli tega člena, ima za posledico sprožitev postopka za odpoklic posameznega člana ali celotnega organa.

5. člen

Delavci uveljavljajo delavsko kontrolo v TOZD kot celoti ali v okviru delovnih skupnosti ter v okviru delovne in sestav-

ljene organizacije združenega dela v naslednjih oblikah:

- neposredno na svojih zborih, z referendumi in z drugimi oblikami osebnega izjavljanja;

- po izvoljenih organih samoupravljanja, in sicer delavskem svetu TOZD, odboru za medsebojna razmerja v TOZD, v delavskem svetu delovne organizacije in skupnem odboru za medsebojna razmerja delavcev v delovni organizaciji HMEZAD in po delavskem svetu združenega podjetja DOBRINA Celje;

- po odboru delavske kontrole v TOZD, po delegatih v skupnem odboru delavske kontrole na ravni delovne organizacije in po delegatih v odboru delavske kontrole na nivoju združenega podjetja.

V delovnih skupinah — delovnih enotah, zlasti tistih z večjim številom zaposlenih, lahko delavci odločijo, da neposredno izvolijo svoj lastni odbor delavske kontrole ter določijo njegov delokrog ter samostojne pravice in dolžnosti.

6. člen

Volitve in odpoklic članov odborov samoupravne delavske kontrole se opravijo na način in po postopku, določenem v statutu TOZD in po tem pravilniku.

Za delegate v odbore samoupravne delavske kontrole ne morejo biti izvoljeni delavci, ki so bili izvoljeni za delegate v organe upravljanja TOZD ali delovne organizacije ali sestavljene organizacije ali delegati izvoljeni v kolegijske izvršilne organe, organov samoupravljanja ter poslovodni organ oziroma člani kolegijskih poslovodnih organov ter vodilni delavci.

7. člen

Vsi organi upravljanja in odbori delavske kontrole so dolžni najmanj dvakrat letno poročati zboru delavcev o opravljanju svojih pravic in dolžnosti na področju delavske kontrole in o vseh ugotovljenih nepravilnostih, ki so jih med svojim delom ugotovili v poslovanju TOZD oziroma v družbeno-ekonomskih odnosih.

8. člen

Delegati v organih upravljanja in v odboru delavske kontrole so osebno in materialno odgovorni delavcem v TOZD za svoje delo pri izvrševanju funkcij samoupravne delavske kontrole za točno resnično in popolno obveščanje o stanju in ugotovljenih pomanjkljivostih ter negativnih pojavih in o izvrševanju ukrepov za njihovo preprečevanje in odstranjevanje.

Opustitev izvrševanja kontrolne funkcije odborov oziroma organov samouprav-

ljanja predstavlja hujšo kršitev samoupravnih pravic, za katero se začne postopek za odpoklic posameznih članov oziroma organa kot celote v skladu s postopkom, določenim v statutu.

9. člen

Odbor samoupravne delavske kontrole, delavski svet in odbor za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu nadzirajo zlasti:

- izvajanje statuta in drugih samoupravnih aktov TOZD in delovne organizacije ter samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov;

- izvajanje sklepov delavcev, organov upravljanja ter izvršilnih in poslovodnih organov TOZD in delovne organizacije ter skladnost teh aktov in sklepov s samoupravnimi pravicami; dolžnostmi in interesi delavcev;

- izpolnjevanje delovnih in samoupravljaljskih dolžnosti delavcev, organov in služb;

- ali se odgovorno ter družbeno in ekonomsko smotrno uporabljajo družbena sredstva in razpolaga z njimi;

- izvajanje načela delitve po rezultatih dela pri razporejanju dohodka in delitve sredstev za osebne dohodke;

- uresničevanje in varstvo pravic delavcev v medsebojnih razmerjih pri delu;

- obveščanje delavcev o vprašanjih, ki so pomembna za odločanje in nadzorstvo v TOZD in delovni organizaciji;

- uresničevanje drugih samoupravnih pravic in dolžnosti ter interesov delavcev.

Določene naloge na področju delavske kontrole opravljajo poleg odbora delavske kontrole in organov upravljanja tudi delegacije delavcev TOZD v skupščini družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnostih ter delegacije v organe upravljanja delovne organizacije in združenega podjetja.

Delavci TOZD nadzirajo po svojih delegatih v organih upravljanja in v posebnem organu delavske kontrole v okviru delovne organizacije, združenega podjetja, samoupravnih interesnih skupnosti, banke in zavarovalnice in drugih oblik združevanja sredstev oziroma dela delavcev TOZD, zlasti uresničevanje njihovih interesov in pravic, določenih z ustavo, zakoni in samoupravnimi sporazumi pri delovanju teh organizacij oziroma skupnosti in smotrno uporabo združenih sredstev TOZD v te organizacije oziroma skupnosti.

10. člen

Odbori samoupravne delavske kontrole, delavski svet TOZD, odbor za medsebojna razmerja in delegacije, imajo pravico in dolžnost, da z ugotovljenimi poja-

vi in svojim mnenjem seznanjajo delavce, organe in službe TOZD in delovne organizacije, pri katerih so jih opazili in organe, ki imajo pravico in dolžnost, da jih odpravijo, kakor da tudi sodelujejo z organi družbenega nadzorstva in kontrole.

Odbor delavske kontrole, delavski svet, odbor za medsebojna razmerja in delegacije delavcev TOZD so dolžni medsebojno sodelovati pri delu tudi na področju delavske kontrole, zlasti pa vse obveščati o ugotovljenih nepravilnostih ter o ukrepih, ki jih povzemajo na teh področjih, zagotavljati medsebojno obveščanje o svojem delu, o sejah in o drugih akcijah ter o programih svojega dela, pravočasno dajati odgovore in pojasnila na zastavljena vprašanja drug drugemu itd.

11. člen

Pri opravljanju delavske kontrole so vsi delavci, delovne skupine, zbor delavcev, delavski svet, odbor za medsebojna razmerja, odbor delavske kontrole in de-

legacije ter drugi organi dolžni spoštovati vsakega delavca kot svobodno osebnost, njegove svoboščine in pravice ter čast in dobro ime, skrbeti in negovati medsebojne tovariške, delovne in druge odnose v delovni skupnosti TOZD ter skrbeti za skladen socialističen razvoj vseh družbeno-ekonomskih odnosov znotraj delovne skupnosti in v organizacijah in skupnostih, v katerih so delavci TOZD združili svoje delo ali sredstva.

Pri uresničevanju delavske kontrole morajo vse ugotovitve kateregakoli telesa ali organa temeljiti na svobodnem prepričanju o resničnem obstoju ugotovljenih dejstev oziroma nepravilnih pojavov, kar ugotavljajo vsa telesa samostojno v skladu z načeli iskanja materialne resnice.

V primeru neupravičene obsodbe, bodisi materialne ali disciplinske ali kazenske, ima vsak delavec pravico iskati v okviru delovne skupnosti materialno in moralno zadoščenje v skladu z zakoni in samoupravnimi akti delovne skupnosti.

II. ORGANIZACIJA IN DELOVANJE SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE

12. člen

Samoupravna delavska kontrola kot oblika neposredne kontrole delavcev v temeljni organizaciji združenega dela izhaja iz družbene odgovornosti delavcev in njihovih organov upravljanja pred družbeno skupnostjo za zakonito in pravilno poslovanje organizacije glede uresničevanja in uporabe splošnih aktov v TOZD in delovni organizaciji, uresničevanje pravic delavcev, določenih v teh aktih, izvajanje in uresničevanje sklepov delavcev in organov upravljanja ter izvršilnih in poslovnih organov, kakor tudi iz odgovornosti za zakonito in smotrno uporabo družbenih sredstev, za uspešno poslovanje in za gospodarsko stabilnost TOZD in delovne organizacije.

1. NEPOSREDNO UVELJAVLJANJE SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE

13. člen

Nosilci neposredne delavske kontrole so vsi delavci. Delavci TOZD imajo pravico in dolžnost sodelovati v vseh oblikah delavske kontrole, ki se organizira v TOZD in po delegatih v vseh oblikah združevanja dela in sredstev v delovni organizaciji

in sestavljeni organizaciji združenega dela:

- v delovni skupini,
- na zbore delavcev,
- z referendumom,
- s pismenimi iniciativami in zahtevami,
- preko sredstev obveščanja v TOZD, v delovni organizaciji in preko družbenopolitičnih organizacij.

14. člen

Vsak delavec ima pravico in dolžnost, da osebno na lastno pobudo zahteva in predlaga začetek postopka pred organi, ki opravljajo delavsko kontrolo za odkrivanje, ugotavljanje in preprečevanje negativnih, protizakonitih in drugih nesamoupravnih pojavov in odnosov ter podvzemanje ustreznih ukrepov za varstvo samoupravljanja in samoupravnih pravic delavcev.

Pri izvajanju pravic in dolžnosti iz prejšnjega odstavka je vsak delavec dolžan in osebno odgovoren, da o vsaki negativnosti ali protizakonitem pojavu, katerega je sam opazil ali za katerega je zvedel, obvesti pristojni organ upravljanja

oziroma odbor delavske kontrole ali da sam oziroma skupaj z drugimi delavci podvzame nujne ukrepe, ki so potrebni za preprečitev neposredne nevarnosti za življenje in zdravje drugih delavcev ali preprečitev škode na delovnih sredstvih, re-produkcijskem in drugem materialu TOZD, gotovih izdelkov in drugih sredstev TOZD ali njene enote. O izvedbi nujnih ukrepov za preprečitev škode oziroma odvrnitve neposredne nevarnosti za življenje in zdravje drugih delavcev je delavec dolžan naknadno obvestiti pristojne organe v TOZD.

15. člen

Delavci uveljavljajo in izvajajo neposredno delavsko kontrolo na zboru delavcev TOZD ali na sestanku ožje samoupravne delovne skupine.

Na zboru delavcev uveljavljajo delavsko kontrolo zlasti s tem, da:

- sprejemajo pravilnik o organizaciji in delu delavske kontrole;

- določajo smernice za delo organov upravljanja in odbora delavske kontrole;

- najmanj vsake 3 mesece obravnavajo poročila o poslovanju TOZD, delovne organizacije in združenega podjetja;

- obravnavajo poročila o delu organov samoupravljanja in odbora delavske kontrole ter sprejemajo ukrepe za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti oziroma nepravilnosti, ki so jih ugotovili ti organi ali neposredno zbor delavcev;

- razpravljajo in odločajo o pobudah delavcev, danih na zboru delavcev za začetek postopkov za ugotavljanje nepravilnosti oziroma za začetek postopkov za ugotavljanje odgovornosti;

- sprejmejo sklep o začetku postopka za odpoklic delegatov v organih upravljanja in v odborih delavske kontrole ali organov celote;

- sprejemajo organizacijske in druge ukrepe za izboljšanje delovanja celotne delovne skupnosti, zlasti njenih strokovnih služb in organov samoupravljanja;

- obravnavajo poročila tehnične, finančne, komercialne, splošnih, kadrovskih in drugih služb ter sprejemajo ukrepe za izboljšanje kvalitete poslovanja.

V okviru ožje samoupravne delovne skupnosti izvajajo delavci neposredno kontrolo zlasti tako, da:

- volijo in odpokličejo delegate v odbore in druge organe samoupravne delavske kontrole v okviru TOZD in v okviru vseh oblik združevanja dela in sredstev;

- neposredno nadzorujejo delo vseh delegatov samoupravne delovne skupine in jim dajejo smernice za njihovo delo, vključno z delom na področju delavske kontrole;

- stalno spremljajo delo in poslovanje svojega oddelka oziroma svoje samoupravne delovne skupine in sprejemajo ustrezne ukrepe za odpravo vseh ugotovljenih pomanjkljivosti in v okviru svoje delovne skupine in svojih pristojnosti po samoupravnih aktih;

- neposredno spremljajo izpolnjevanje delovnih in drugih zlasti tudi upravljaljskih obveznosti delavcev v delovni skupini in skupine kot celote, zlasti pa izpolnjevanje delovnih načrtov, tako letnih in operativnih, programov dela, proizvodnje in drugih aktivnosti skupine;

- obravnavajo poročila tehnične kontrole in kontrolnega oddelka o izpolnjevanju normativov glede količine in kvalitete izdelkov oziroma storitev skupine ter sprejemajo ukrepe za izboljšanje kvalitete in povečanje obsega proizvodnje;

- spremljajo stroške poslovanja in ukrepajo za njihovo zmanjšanje;

- neposredno nadzirajo delo vodstvenih delavcev v skupini in predlagajo uvedbo postopka za ugotovitev njihove odgovornosti za nepravilnosti v okviru delovne skupine;

- sprejemajo pobude in zahteve naslovljene na druge pristojne organe v okviru TOZD in vseh oblikah združevanja dela in sredstev za ugotovitev nepravilnosti in sprejem ustreznih ukrepov za njihovo odpravo;

- obravnavajo poročila o delu organov samoupravljanja in odbora delavske kontrole v TOZD;

- izvršujejo druge pravice in obveznosti na področju delavske kontrole v skladu s statutom TOZD, sklepi zbora delavcev in tem pravilnikom.

Kjer ni organiziranih sestankov ožjih samoupravnih delovnih skupin, navedene naloge neposredne delavske kontrole izvajajo delavci na zboru delovne skupnosti TOZD.

16. člen

Za uveljavitev neposredne delavske kontrole imajo delavci pravico:

- da jim nosilci samoupravnih, delegatskih in drugih družbenih funkcij poročajo o svojem delu; le-ti so odgovorni za svoje delo;

- postavljati vprašanja, dajati mnenja in predloge v zvezi z delom samoupravnih organov, delegacij, o uspešnosti dela vodilnih delavcev;

- vpogleda v vse podatke in dokumente organov in služb TOZD in delovni organizaciji;

— dobiti odgovor na vsa postavljena vprašanja od odgovornih delavcev in organov;

— da zahteva nove podatke, dopolnitve, poročila o delu in poslovanju v TOZD, poročila o medsebojnih odnosih pri delu;

— da je obveščen o celovitem poslovanju in problemih v vseh fazah upravljalškega procesa skupine, TOZD, delovne organizacije in SOZD, (o iniciativi, o predlogu, o razpravi in zavzetih stališčih, o odločitvah delavskega sveta, o odločitvi izvršilnih in poslovodnih organov itd.).

17. člen

V zvezi z uveljavljanjem delavske kontrole lahko delavci na zboru sklenejo, da se o vprašanju, ki je posebnega pomena za delo in poslovanje ter uresničevanje samoupravljanja v TOZD, razpiše neposredno izjavljanje delavcev o takem vprašanju z referendumom.

Pri postopku za izvedbo referenduma se ustrezno uporabljajo določbe statuta TOZD.

18. člen

Pri uresničevanju delavske kontrole lahko delavci TOZD organizirajo in uporabljajo tudi druge neposredne oblike izjavljanja o posameznih vprašanjih oziroma nepravilnostih ali negativnih pojavih kot so pismene ankete o posameznih vprašanjih in podobno.

Vsak delavec lahko da osebno pobudo kateremukoli organu samoupravljanja in organu samoupravne delavske kontrole za ugotavljanje nepravilnosti.

2. Uresničevanje delavske kontrole po organih samoupravljanja

19. člen

Delavski svet TOZD in delovne organizacije, odbor za medsebojna razmerja in skupni odbor za medsebojna razmerja ter njihovi kolegijski izvršilni organi (kolikor so izvoljeni), opravljajo delavsko kontrolo v skladu s svojimi pristojnostmi, določenimi samoupravnimi akti ob svojem rednem delu in v okviru svojih pravic in dolžnosti.

20. člen

Ob izvrševanju svojih rednih pravic in dolžnosti opravlja delavski svet TOZD in delovne organizacije naslednje pravice in dolžnosti na področju delavske kontrole:

— stalno spremlja in nadzira celotno delo in poslovanje TOZD oziroma delovne organizacije, njenih enot, služb, organov in delavcev;

— neposredno nadzira delo svojih izvršilnih organov;

— nadzira in spremlja delo poslovnih organov, vodilnih in vodstvenih delavcev v TOZD oziroma delovni organizaciji;

— stalno spremlja in usmerja delo strokovnih služb TOZD in strokovnih služb, organiziranih v delovni skupnosti na ravni delovne in sestavljene organizacije združenega dela;

— sprejema ukrepe za izboljšanje organizacije dela in poslovanja TOZD oziroma delovne organizacije;

— neposredno nadzira delo organov TOZD v organih upravljanja delovne organizacije in sestavljene organizacije, gospodarske zbornice in vseh gospodarskih interesnih skupnostih, v katere pošilja delegate TOZD neposredno oziroma preko skupnih delegatov delovne organizacije ali sestavljene organizacije kot celote;

— odloča o predčasni razrešitvi direktorja TOZD oziroma delovne organizacije ter drugih vodilnih in vodstvenih delavcev;

— nadzira sistem informiranja ter zagotavlja ustrezna sredstva za delovanje informativnega sistema v okviru TOZD in v okviru delovne organizacije ter sestavljene organizacije združenega dela;

— razpravlja o pobudah, predlogih in ugotovitvah odbora delavske kontrole, zbora delavcev, delovnih skupin in odbora za medsebojna razmerja ter družbenopolitičnih organizacij v zvezi z uresničevanjem samoupravljanja in delavske kontrole, ter sprejema ustrezne ukrepe v okviru svojih pristojnosti;

— obravnava poročila in zahteve inšpekcijskih organov, službe družbenega knjigovodstva ter družbenega pravobranilca samoupravljanja in drugih organov družbene skupnosti v zvezi s poslovanjem in delom TOZD oziroma delovne organizacije;

— obravnava druga vprašanja uveljavljanja delavske kontrole v okviru TOZD in delovne organizacije ter predlaga ustreznim organom oziroma zborom delavcev sprejem ustreznih ukrepov oziroma samoupravnih aktov.

Kolegijski izvršilni odbor, direktor TOZD in delovne organizacije, strokovne službe TOZD in odgovorne službe v okviru skupnih služb delovne organizacije in združenega podjetja so dolžne dajati delavskemu svetu redna poročila o svojem delu in o izvrševanju sklepov, ki jih je sprejel delavski svet TOZD oziroma delovne organizacije.

21. člen

Ob izvrševanju svojih rednih pravic in dolžnosti opravlja odbor za medsebojna

razmerja delavcev v združenem delu TOZD in skupni odbor za medsebojna razmerja tudi naslednje pravice in dolžnosti na področju delavske kontrole:

- nadzira izvajanje določil samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu;

- nadzira izvajanje določil samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v TOZD in vseh drugih samoupravnih sporazumov, ki jih je TOZD oziroma delovna organizacija sklenila na področju dohodka in osebnih dohodkov;

- nadzira dejansko izvajanje politike delitve po delu v TOZD ter skladnost te politike s sprejetimi družbenimi dogovori, resolucijami in samoupravnimi sporazumi;

- opravlja splošni nadzor nad izvajanjem delovnih obveznosti delavcev na delovnih mestih oziroma delovnih skupin kot celote v okviru TOZD ter določa politiko pri izrekanju disciplinskih ukrepov proti kršiteljem delovnih in samoupravljaljskih obveznosti;

- obravnava vse zahteve in pritožbe delavcev v zvezi z izplačili osebnih dohodkov in drugih osebnih prejemkov, ki so jih nanj naslovili delavci bodisi neposredno ali preko odbora samoupravne delavske kontrole;

- nadzira smotrnost in zakonitost združevanja in uporabe sredstev, namenjenih za stanovanjsko izgradnjo v TOZD oziroma delovni organizaciji ter izvajanje politike delitve stanovanj in stanovanjskih kreditov;

- nadzira izvrševanje svojih sklepov, zlasti pa pravočasnost izdaje vseh odločb in drugih aktov v skladu s sklepi odbora ter pravilnost njihove izvršitve;

- nadzira delo delegatov TOZD v skupnem odboru za medsebojna razmerja ter njegovih komisijah;

- obravnava druga vprašanja s področja delavske kontrole v okviru svojih pravic in obveznosti ter predlaga ustreznim organom oziroma zboru delavcev sprejem potrebnih ukrepov oziroma dopolnitve samoupravnih aktov.

Direktor TOZD oziroma delovne organizacije, kadrovsko-socialna, pravna služba in druge službe TOZD in delovne organizacije so dolžne dati odboru za medsebojna razmerja vsa pojasnila, strokovno pomoč ter podatke na njegovo zahtevo v zvezi z uresničevanjem svojih pravic in obveznosti pri uresničevanju nalog na področju samoupravne delavske kontrole.

22. člen

Delavski svet TOZD in delovne organizacije, odbor za medsebojna razmerja v združenem delu v TOZD in skupni odbor za medsebojna razmerja so dolžni razpravljati o vsakem predlogu, pobudi ali zahtevi, ki jih na njih naslovi odbor delavske kontrole ali zbor delavcev ali posamezen delavec ali delovna skupina. Kolikor so take pobude dane na sami seji delavskega sveta oziroma odbora za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu, jih je le-ta dolžan takoj obravnavati, razen v primeru, če po predhodni razpravi ugotovi, da bi bilo potrebno na proučitev zadeve predhodno angažirati strokovne službe ali ustrezne komisije pri organu upravljanja. Kolikor so pobude pisnene, se vlagajo pri tajništvu organov upravljanja oziroma neposredno v roke predsedniku delavskega sveta oziroma odbora. Predsednik delavskega sveta oziroma odbora za medsebojna razmerja je dolžan predložiti na dnevni red vsako prejeta zahtevo na prvi naslednji seji delavskega sveta oziroma odbora. Do sklica prve naslednje seje pa je dolžan po potrebi poskrbeti tudi za ustrezno strokovno proučitev pobude oziroma dobiti mnenja pristojne komisije.

Delavski sveti in odbori za medsebojna razmerja so dolžni delavski kontroli oziroma delavcu, ki je dal neposredno pobudo, pisмено odgovoriti najkasneje v roku 7 dni po zasedanju oziroma v skupnem roku 30 dni od prejema zahteve. Pismen odgovor sestavi na podlagi sklepa in razprave na seji tajništvo organov upravljanja oziroma pristojna strokovna služba, podpiše pa ga predsednik organa samoupravljanja.

23. člen

Da bi se omogočilo uveljavljanje osebnih odgovornosti delegatov v delavskem svetu in odboru za medsebojna razmerja, se mora v zapisnik o seji teh organov vselej vpisovati pri glasovanju imena delegatov, ki so bili za določen predlog oziroma proti oziroma so se glasovanja vzdržali. Vsak sklep organov upravljanja mora vsebovati naslednje sestavine:

- ime organa, ki je sklep sprejel;
- datum sprejetega sklepa;
- odgovorno osebo ali organ ali službo, ki je pripravila predlog za sprejem sklepa;
- odgovornost delavca oziroma službo, ki je dolžna sklep izvršiti;
- rok, do katerega mora biti sklep izvršen;
- komu je potrebno dati poročilo o izvršitvi sklepa in v kakšni obliki;
- po potrebi pa tudi obveznost izvršilnih organov, da sprejmejo ukrepe za iz-

vršitev sklepa in določila o eventualnih sankcijah v primeru neizpolnitve.

Za izvajanje sistematične kontrole sprejetih sklepov se lahko nastavi posebna evidenca z zgoraj navedenimi podatki.

24. člen

Evidenco sprejetih sklepov opravlja tajništvo TOZD, za določene sklepe pa tudi tajništvo organov upravljanja podjetja v skladu z določili samoupravnega sporazuma o združitvi, statutom podjetja in sprejetimi poslovniki samoupravnih organov.

3. Izvajanje samoupravnih delavske kontrole po odboru kot posebnem organu delavcev

25. člen

Za zagotovitev organiziranega in učinkovitega uresničevanja in varstva samoupravnih pravic v TOZD in delovni organizaciji se s tem pravilnikom določa organizacija, naloge, pristojnosti in način delovanja posebnega organa samoupravne delavske kontrole v TOZD in delovni organizaciji.

26. člen

V odbor samoupravne delavske kontrole v TOZD se voli 3—5 delegatov. Mandat delegatov traja 2 leti. Nihče ne more biti več kot dvakrat zaporedoma izvoljen v odbor delavske kontrole.

V odbor samoupravne delavske kontrole morajo biti izvoljeni delegati vseh delov delovnega procesa, sestava pa mora ustrezati strukturi delovne skupnosti (delavci, žene, mladina, sposobnosti, osebne kvalitete itd.).

Volitve se izvedejo po samoupravnih delovnih skupinah kjer te obstojajo in volijo vsaka skupina (ali več skupaj) po enega delegata.

TOZD, ki imajo organizirane samoupravne delovne skupine, določijo v svojem pravilniku, katere skupine volijo svojega delegata v odbor samoupravne delavske kontrole.

V odbor samoupravne delavske kontrole delovne organizacije volijo v TOZD po enega delegata.

27. člen

Delo odbora samoupravne delavske kontrole vodi predsednik odbora, ki ga izmed svojih članov izvoli odbor na svoji prvi seji.

Predsednik pripravlja in sklicuje seje odbora, pripravlja dnevni red in vodi seje odbora, podpisuje poročila in sklepe odbora ter opravlja druge zadeve v zvezi z delom odbora samoupravne delavske kontrole.

28. člen

Predsednik skliče sejo:

- po potrebi glede na program dela;
- na predlog vsakega člana odbora samoupravne delavske kontrole;
- na predlog delavskega sveta ali odbora za medsebojna razmerja;
- na predlog sindikata;
- na lastno pobudo in na pobudo kateregakoli člana delovne skupnosti, če ugotovi potrebo za reševanje določenih nalog.

Seja odbora se mora sklicati najmanj štirikrat v letu.

29. člen

Seje odbora so praviloma javne. Glede na naloge in probleme, ki se obravnavajo na seji odbora, lahko odbor sklene, da bo seja tajna.

Če obravnava odbor zelo pomembna vprašanja in probleme in s tem v zvezi sestavi predlog določenemu organu ali službi, se na tak predlog podpišejo vsi člani odbora.

30. člen

Administrativno-tehnične posle odbora samoupravne delavske kontrole opravlja tajništvo organov samoupravljanja oziroma administrativna služba TOZD oziroma delovne organizacije.

31. člen

Delegati v odboru samoupravne delavske kontrole so za svoje delo osebno odgovorni delavcem TOZD in še posebej delavcem delovne skupine, v kateri so bili izvoljeni.

32. člen

Odbor samoupravne delavske kontrole je dolžan najmanj vsake tri mesece poročati o svojem delu zboru delavcev; samoiniciativno ali na zahtevo družbenopolitičnih organizacij pa tudi v skrajšanih časovnih obdobjih. V enakih razdobjih so dolžni poročati o svojem delu tudi posamezni delegati, in sicer v svoji samoupravni delovni skupini.

Na zahtevo družbenopolitičnih organizacij TOZD, organov upravljanja ali ob ugotovitvi hujših negativnih pojavov ali dejanj je dolžan odbor samoupravne delavske kontrole poročati zboru delavcev takoj oziroma v dogovorjenih rokih.

Odbor samoupravne delavske kontrole delovne organizacije poroča o svojem delu v glasilu »Hmeljar« ali s posebnimi obvestili.

33. člen

Odbor delavske kontrole je lahko v celoti odpoklican poleg primerov, ki jih za vse organe določa statut TOZD oziroma delovne organizacije, še v naslednjih primerih:

— če nevestno ali neredno ali pa sploh ne izvršuje nalog, ki mu jih nalaga ustava, statut, ta pravilnik in njegov program dela;

— če ne oblikuje predlogov in pobud za ukrepanje pristojnim organom za takojšnjo odpravo nezakonitih aktov in drugih hujših pomanjkljivosti oziroma grobih kršitev samoupravnih pravic oziroma interesov delavcev;

— če zlorabi svoje pravice oziroma pooblastila;

— če namerno ruši ugled delovne skupnosti z dejanji oziroma ukrepi, ki bi jih bilo mogoče izvesti na drug ustrezen in zakonit način;

— če opusti poročanje o svojem delu zboru delavcev;

— če ne seznanja s svojimi ugotovitvami delavcev, organov in služb, pri katerih je ugotovil posamezne nepravilnosti;

— če ne sodeluje z organi družbenega nadzorstva in drugimi organi kontrole v

primerih, ko je tako sodelovanje najučinkovitejše in nujno potrebno ali obvezno po splošnih predpisih;

— če odklanja obravnavanje pritožb oziroma pobud delavcev, organov in služb ter družbenopolitičnih organizacij ali organov družbenega nadzorstva.

34. člen

Delovna skupnost TOZD oziroma delovna skupina sme posameznega delegata, katerega je izvolila v odbor samoupravne delavske kontrole, odpoklicati v naslednjih primerih poleg primerov, ki jih določa statut:

— če se neopravičeno ne udeležuje sej odbora;

— če mu je bil pravnomočno izrečen ukrep zaradi hujše kršitve delovnih obveznosti;

— če ne opravlja konkretnih nalog, za katere je po sklepu odbora posebno zadolžen v kontrolnih postopkih;

— če je odstranjen z delovnega mesta ali iz TOZD zaradi suma kaznivga dejanja ali gospodarskega prestopka ali prekrška;

— če s svojim delom ali ravnanjem huje moti delo odbora ali delavskega sveta ali odbora za medsebojna razmerja.

III. NALOGE ODBORA SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE

35. člen

Odbor samoupravne delavske kontrole nadzira zlasti:

— izvajanje ustave, zakonov, statuta in drugih samoupravnih aktov TOZD in delovne organizacije;

— izvajanje samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov;

— izvajanje programov in načrtov;

— izvajanje sklepov delavcev, organov upravljanja in izvršilnih organov TOZD in delovne organizacije;

— skladnost aktov in sklepov s samoupravnimi pravicami, dolžnostmi in interesi delavcev;

— izpolnjevanje delovnih in samoupravljaljskih dolžnosti delavcev, organov in služb;

— odgovorno ter družbeno in ekonomsko smotno uporabljanje družbenih sredstev in razpolaganje z njimi;

— doslednost izvajanja načela delitve po delu pri razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke;

— uresničevanje in varstvo pravic delavcev v medsebojnih razmerjih v združenem delu;

-- obveščenost delavcev o vprašanih, ki so pomembna za odločanje in uresničevanje nadzorstva v TOZD in delovni organizaciji;

— uresničevanje drugih samoupravnih pravic, dolžnosti in interesov delavcev.

36. člen

V zvezi s kontrolo ustavnosti in zakonitosti splošnih aktov TOZD in delovne organizacije in sklepov delavcev in organov ter celotnega poslovanja TOZD in delovne organizacije nadzira odbor samoupravne delavske kontrole zlasti:

— ali so samoupravni sporazumi o združitvi in drugi sporazumi, statut in drugi splošni akti vsebinsko v skladu z ustavo in zakoni in ali so bili sprejeti po predpisanem postopku;

— ali so pogodbe in drugi pravni posli, ki jih sklepa TOZD in delovna organizacija v poslovnem prometu v skladu z zakoni in interesi TOZD, delovne organizacije in širše družbene skupnosti;

— ali se splošni samoupravni akti sprejemajo v predpisanih in samoupravno dogovorjenih rokih in sprotno spreminjajo in dopolnjujejo glede na zakonite obveznosti in dejanske potrebe delavcev;

— ali so samoupravni akti medsebojno usklajeni;

— ali delavci in organi sprejemajo v rokih in v skladu z ustavo, zakoni in samoupravnimi splošnimi akti sklepe iz svoje pristojnosti in ali redno nadzirajo njihovo izvrševanje in opravljajo nadzorne funkcije, določene s tem pravilnikom;

— ali delegati in delegacije TOZD v družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnostih opravljajo redno svoje funkcije in v skladu z interesi delavcev.

37. člen

V zvezi s kontrolo družbene in ekonomske smotrnosti uporabe družbenih sredstev in razpolaganja z njimi odbor spremlja zlasti:

— ali so vsa osnovna sredstva temeljne organizacije vpisana v ustrezne evidence, ali je pravilno ugotovljena njihova vrednost in količina;

— ali so zmogljivosti osnovnih sredstev optimalno izkoriščene ter ugotavlja vzroke za neizkoriščenost ali nepopolno izkoriščenost;

— ali se izvaja zaščita in zavarovanje osnovnih sredstev proti vsem možnim škodljivim pojavom;

— ali se pri nabavi novih ter prodaji in odpisu obstoječih sredstev opravlja nabava, prodaja in odpis v skladu z veljavnimi predpisi, sklepi organov upravljanja in če je dosežena realna cena, zlasti pri prodaji privatnim osebam;

— namensko in smotrno uporabo sredstev za investicije;

— izvajanje politike cen izdelkov in storitev TOZD;

— delitev sredstev na sklade glede na sprejeti načrt delitve sredstev TOZD;

— namensko uporabo sredstev skupne porabe v okviru TOZD in združenih sredstev v okviru delovne organizacije;

— namensko in racionalno uporabo sredstev za stanovanjsko izgradnjo ter politiko delitve stanovanj;

— namensko uporabo sredstev za reprezentanco, reklamo in propagando;

— pravilnost izvajanja predpisov o službenih potovanjih, potnih stroških (dnevnice, kilometrine) ter terenskem podatku;

— pravilnost opravljanja inventure ter ugotavljanja rezultatov glede na knjižne podatke;

— pravilnost in pravočasnost pri vzdrževanju sredstev TOZD z vidika dobrega gospodarjenja.

38. člen

V zvezi s kontrolo uresničevanja in varstva pravic delavcev v medsebojnih razmerjih v združenem delu odbor zlasti spremlja, ali se izvajajo in spoštujejo določbe zakona in samoupravnih aktov o:

— pridobitvi lastnosti delavca v združenem delu;

— pravici do delovnega mesta in razporejanju na delovno mesto;

— delovnem času, uvedbi nočnega in nedeljskega dela ter dela ob državnih praznikih in prostih dnevih;

— uvažanje podaljšanega delovnega časa;

— odmorih in dopustih;

— varstvu žensk, mladine in invalidov;

— osebnemu dohodku in nadomestilu;

— odgovornosti delavca za kršitve delovne in upravljavskih obveznosti ter za povzročeno škodo;

— prenehanju lastnosti delavca v združenem delu.

Odbor delavske kontrole nadzira tudi, ali odbor za medsebojna razmerja ter delavski svet in odgovorne službe pravilno, zakonito in pravočasno opravljajo svoje samoupravne in delovne obveznosti v zvezi z uresničevanjem pravic delavcev iz dela in medsebojnih razmerij.

IV. PRISTOJNOSTI IN NAČIN DELOVANJA ODBORA DELAVSKE KONTROLE

a) Pristojnosti

39. člen

Odbor samoupravne delavske kontrole je pri svojem delu samostojen in je odgovoren delovni skupnosti.

Pri uresničevanju samoupravne funkcije ima naslednja pooblastila:

- neposredno spremljati in nadzirati celotno poslovanje TOZD in delovanje posameznega delavca, službe ali organa;

- pravico vpogleda v vse finančne in knjigovodske podatke, ki so v zvezi s poslovanjem TOZD ali posamezne službe ali delavca;

- zahtevati od strokovnih in drugih služb temeljne organizacije skupnih strokovnih služb podatke, ki se nanašajo na delo in poslovanje TOZD;

- pritegniti k delu odbora posamezne strokovne službe, notranjo kontrolno službo ter posameznike iz TOZD ali zunaj organizacije, če je to potrebno za opravljanje njegovega dela;

- obrniti se na ustrezne zunanje organe družbenega nadzorstva (SDK, družbeni pravobranilec samoupravljanja, inšpekcijske službe itd.);

- aktivirati samoupravne organe in družbenopolitične organizacije na odpravi negativnih pojavov v TOZD.

40. člen

Vsak delavec TOZD ima obveznost nuditi pomoč in posredovati podatke, ki jih odbor samoupravne delavske kontrole pri svojem delu zahteva in potrebuje.

Odklonitev posredovanja zahtevanih podatkov in oviranje dela samoupravne delavske kontrole se šteje za hujšo kršitev obveznosti delavca v združenem delu.

41. člen

Vsi delavci, službe in organi TOZD, katerih izpolnjevanje delovnih oziroma samoupravnih dolžnosti se kontrolira, so dolžni nuditi odboru samoupravne delavske kontrole vse potrebne podatke in obvestila.

42. člen

Odbor samoupravne delavske kontrole ima pravico obrniti se na zunanje organe in organizacije kontrole, kadar ugotovi, da v lastni organizaciji zahtevanih podatkov ali strokovnih analiz ne more dobiti, kadar to zahtevajo interesi TOZD ali za-

radi objektivne ugotovitve dejanskega stanja.

Kadar je pomoč in sodelovanje zunanjih organov in organizacij vezana na večje finančne stroške, mora odbor samoupravne delavske kontrole dobiti predhodno soglasje pristojnega organa za plačilo teh stroškov.

43. člen

Zbor delavcev ali sejo organa upravljanja, kateremu želi poročati odbor samoupravne delavske kontrole, sklicuje predsednik zbora delavcev oziroma predsednik ustreznega organa upravljanja.

Kadar predsednik zbora delavcev oziroma ustreznega organa upravljanja iz prejšnjega odstavka tega člena ne skliče zbora delavcev ali drugega organa upravljanja, ima pravico predsednik odbora samoupravne delavske kontrole sam sklicati sejo zbora delavcev ali drugega organa upravljanja, kateremu želi poročati in predložiti dnevni red.

44. člen

Odbor samoupravne delavske kontrole sprejema ugotovitve, predloge in mnenja na sejah z večino glasov prisotnih članov. Odbor je sklepčen, če na seji prisostvuje najmanj dve tretjini članov.

O razpravljanju in odločanju se piše zapisnik, ki ga potrdi odbor na seji.

45. člen

Poročilo o ugotovljenem stanju mora vsebovati zlasti:

- podatke o pomanjkljivosti ali nepravilnosti;

- kakšne škodljive posledice so nastale in kakšne lahko nastopijo;

- predlog ukrepov za odpravo oziroma preprečitev škodljivih posledic in pojavov;

- navedbo odgovornih oseb in predlog ukrepov proti odgovornim osebam;

- morebitne druge predloge.

Poročilo o ugotovljenem stanju pošlje odbor v pisni obliki ali kot posebno poročilo ali v obliki zapisnika odbora v reševanje in ukrepanje pristojnemu organu oziroma zboru delavcev neposredno predsedniku.

46. člen

Odbor samoupravne delavske kontrole ima pravico in dolžnost, da s svojimi ugotovitvami, predlogi in mnenjem seznani delavce, organe in službe temeljne orga-

nizacije, pri katerih je ugotovil nepravilnost ter organe upravljanja TOZD in delovne organizacije, ki so pristojni za odločanje o odpravi ugotovljenih nepravilnosti.

47. člen

Na podlagi pismenega poročila odbora samoupravnih delavske kontrole o ugotovljenih nepravilnostih in predlogih za njihovo odpravo ter ukrepanje proti odgovornim delavcem je pristojni organ upravljanja dolžan o zadevi razpravljati in odločiti o predlaganih ukrepih, in sicer na prvi seji, najpozneje pa v 30 dneh po prejemu poročila.

O sprejetem stališču in ukrepih je organ dolžan obvestiti odbor samoupravnih delavske kontrole takoj, najpozneje pa v roku 8 dni po seji.

48. člen

V kolikor odbor samoupravnih delavske kontrole ugotovi, da posamezna nepravilnost ali dejanje pomeni kaznivo dejanje ali gospodarski prestop ali prekršek, je dolžan o tem takoj obvestiti organ upravljanja, direktorja TOZD in pristojno javno tožilstvo ter posredovati vso zbrano dokumentacijo.

49. člen

V kolikor pristojni organi upravljanja oziroma zbor delavcev ne obravnava predloženih ugotovitev, mnenj in stališč odbora samoupravnih delavske kontrole v roku, določenem s tem pravilnikom oziroma, če sprejmejo sklep, ki je v nasprotju s predlogom odbora samoupravnih delavske kontrole, ima odbor pravico in dolžnost o tem poročati zboru delavcev, ki o zadevi dokončno odloči, kolikor pa gre za drugačno stališče zbora delavcev, se odbor po svoji presoji obrne za pomoč organov družbenega nadzorstva ali strokovno pomoč drugih.

50. člen

O dokončnih odločitvah organov upravljanja TOZD, delovne organizacije ter zbora, ki so v nasprotju z ugotovitvami in predlogi odbora samoupravnih delavske kontrole in po njegovi presoji v nasprotju z ustavo, zakoni in samoupravnimi akti, ima odbor pravico in dolžnost obvestiti organ družbenega nadzorstva.

b) Program dela

51. člen

Odbor samoupravnih delavske kontrole opravlja svojo funkcijo na podlagi sprejetega programa dela, poročil in informacij prejetih od organov upravljanja, družbenopolitičnih organizacij, strokovnih služb, notranje kontrolne službe, informacij delavcev, ugotovitev organov zunanje kontrole (SDK, inšpekcijske službe, orga-

ni za notranje zadeve, pravosodni organi) in drugih virov informacij.

52. člen

Program dela samoupravnih delavske kontrole mora vsebovati zlasti:

- probleme in nepravilnosti, ki so predmet delovanja odbora samoupravnih delavske kontrole in program konkretnih akcij med letom;

- vprašanja, ki se bodo obravnavala redno in občasno;

- organe, službe in delovna mesta, ki so dolžna pripravljati gradivo za delo odbora, zbora delavcev, delovnih skupin, delavskega sveta in odbora za medsebojna razmerja na področju del. kontrole;

- roke, v katerih mora biti gradivo izdelano in roke, v katerih bo odbor sprejel ocene oziroma ugotovitve;

- način obveščanja delavcev in organov upravljanja v TOZD.

Program dela samoupravnih delavske kontrole se sprejme v začetku vsakega leta za tekoče leto, po sprejemu letnega plana TOZD, poslovne politike in zaključnega računa za preteklo leto.

Program dela samoupravnih delavske kontrole sprejme zbor delavcev na predlog odbora samoupravnih delavske kontrole.

53. člen

Pri izdelavi predloga programa dela za tekoče leto upošteva odbor samoupravnih delavske kontrole zlasti:

- zaključni račun in poročilo o delu in poslovanju v preteklem letu;

- analize o uspešnosti poslovanja v preteklem letu;

- letna poročila o delu družbenopolitičnih organizacij v TOZD;

- temeljni plan za naslednje oziroma tekoče leto;

- redna in občasna poročila odbora samoupravnih delavske kontrole, zbora delavcev in drugih organov upravljanja s predlogi za odpravo ugotovljenih nepravilnosti, zapisnike sej odbora in drugih organov iz preteklega leta;

- morebitne ugotovitve organov zunanje kontrole in njihova poročila o delu in poslovanju;

- poročila strokovnih služb in notranjih strokovnih kontrol;

- odločitve organov upravljanja in njihove sklepe.

54. člen

Pred sprejemom programa dela odbor samoupravne kontrole analizira:

— s kakšnimi problemi se je srečevala TOZD in delovna organizacija v preteklem letu;

— na kakšen način so probleme iz predhodne alineje reševali poslovodni, vodilni in drugi delavci ter organi upravljanja;

— kakšne so ugotovitve in mnenja zunanjih in notranjih organov kontrole do ugotovljenih nepravilnosti;

— probleme v zvezi z uresničevanjem odločitev in sklepov organov upravljanja in podobno;

— rezultate dela samoupravne delavske kontrole v preteklem letu.

55. člen

Pri opredelitvi posamezne naloge iz programa samoupravne delavske kontrole mora odbor zlasti določiti:

— od katere službe, organa ali posameznika bo zahteval informacije ali podatke ter določiti vsebino zahtevka;

— rok, v katerem se mora informacija ali podatek posredovati odboru samoupravne delavske kontrole;

— kateri član odbora samoupravne delavske kontrole je zadolžen za zbiranje informacij in podatkov ter izdelavo poročila;

— morebitno potrebo po sodelovanju z družbenopolitičnimi organizacijami TOZD;

— rok, v katerem bo odbor samoupravne delavske kontrole zadevo obravnaval in sprejel stališče.

V. ODNOS SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE DO DRUŽBENOPOLITIČNIH ORGANIZACIJ TER ORGANOV UPRAVLJANJA

56. člen

Družbenopolitične organizacije, organi upravljanja, individualni poslovodni organ TOZD in delovne organizacije so dolžni s svojo organizirano aktivnostjo zagotoviti pogoje za nemoteno in uspešno delovanje samoupravne delavske kontrole.

57. člen

Sindikalna organizacija TOZD ob uresničevanju svojega programa dela nenehno evidentira možne kandidate za funkcije v odboru samoupravne delavske kontrole, aktivno sodeluje v kandidacijskem postopku ter zagotavlja izvolitev delavcev, ki imajo zlasti naslednje lastnosti:

— da so idejno opredeljeni za samoupravljanje in socialistični družbeni razvoj;

— da na podlagi proizvodnega in družbenega dela uživajo ugled in zaupanje sodelavcev;

— da bodo svojo funkcijo opravljali vestno in brezkompromisno.

58. člen

Odbor samoupravne delavske kontrole ob snovanju in uresničevanju svojega programa dela nenehno sodeluje z družbenopolitičnimi organizacijami.

Družbenopolitične organizacije s svojimi predlogi in stališči spodbujajo delovanje samoupravne delavske kontrole.

VI. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

59. člen

Ta pravilnik uporablja pri svojem delu tudi odbor samoupravne delavske kontrole v delovni skupnosti Skupne službe. Kjer je v besedilu beseda »TOZD« se analogno uporablja delovna skupnost Skupnih služb.

60. člen

Pravilnik sprejmejo po predhodni 15.

dnevni javni razpravi delavci vseh TOZD na zboru. Delavski svet delovne organizacije s svojim sklepom ugotovi enotnost volje vseh zborov in ga objavi v glasilu »Hmeljar«.

Pravilnik stopi v veljavi osmi dan po objavi.

Predsednik
delavskega sveta
delovne organizacije
Cetina Jože, l. r.

BELEŽKE
